

AUDITING

Časopis Komory auditorů České republiky

Reporting
udržitelnosti

3
2024

Editorial

Třetí číslo časopisu Auditing se zaměřuje na vykazování informací o udržitelnosti s cílem přinést přehled relevantních témat, která do této komplexní oblasti patří, nastínit, co je jejich obsahem, a ve větším detailu se věnovat jednotlivým požadavkům na zveřejnění, které budou předmětem nezávislého ověření auditorem v rámci zprávy o udržitelnosti.

Petra Jirková Bočáková, editorka tohoto čísla

První článek shrnuje vznik a postupné směřování celé agendy udržitelnosti a poskytuje úvodní vhled do problematiky reportingu udržitelnosti v kontextu stávajících předpisů a úvahu nad rolí auditora jako garanta kvality zveřejněných informací o udržitelnosti.

Problematicke ESG ratingů se věnuje Markéta Horková. Vysvětluje, k čemu ESG rating slouží, kdo jej vytváří a zda se jedná o povinně zveřejňované informace. Uvádí přehled jednotlivých metodik a hlavních agentur, které ESG rating poskytují.

Obsah

Udržitelnost jako klíčové téma nejen evropské agendy Petra Jirková Bočáková, Eva Vyskočilová	3
Nová regulace má za cíl posílit spolehlivost a srovnatelnost ESG ratingů Markéta Horková	8
Standardy pro vykazování udržitelnosti – evropská a světová perspektiva Radka Nedvědová	11
Due diligence neboli náležitá péče v oblasti vykazování udržitelnosti Anna Vaníčková	15
Transparentnost v hodnotovém řetězci Miroslava Prokešová	19
Nástrahy taxonomie pro nefinanční podniky Matěj Schánilec	22
EU taxonomie pro finanční podniky Šimon Kolář	28
Dekarbonizační strategie jako pevná součást businessu Bronislava Říhová	35
Klimatická rizika Eva Vyskočilová	41
Governance a whistleblowing Helena Červená	46
Ověřování zpráv o udržitelnosti v souladu s ISAE 3000 Petra Jirková Bočáková	50

Přehled o existujících vykazovacích rámcích v oblasti udržitelnosti (jako analogie účetních rámců a standardů) najdete ve třetím článku. Radka Nedvědová v něm rovněž shrnuje hlavní odlišnosti a míru propojení a interoperability jednotlivých rámců.

Článek Anny Vaníčkové uvádí, jaké nové povinnosti náležitě péče (due diligence) se vztahují na podniky v oblasti udržitelnosti, co si představit pod termínem due diligence a proč je stále více aktuální i v evropském kontextu.

Miroslava Prokešová ve svém článku vysvětluje, jaké jsou klíčové požadavky na zveřejnění informací týkajících se hodnotového řetězce.

Následující dva články se věnují požadavkům na vykazování dle EU taxonomie, a to pro finanční instituce a nefinanční podniky. Autoři v nich vysvětlují hlavní požadavky na zveřejnění,

upozorňují na typické problémy a chyby při sběru a zveřejňování požadovaných informací na základě stávajících zkušeností.

Dekarbonizační strategií se zabývá článek Bronislavy Říhové, objasňuje, co je jejím cílem a kde je její místo v kontextu obchodní strategie podniku. Na jednotlivé typy klimatických rizik a důležitost jejich řízení se zaměřuje Eva Vyskočilová.

Helena Červená se věnuje často opomíjenému tématu chování podniku a podnikové kultury (governance). Přináší přehled požadavků na zveřejnění a zabývá se problematikou odhalování korupce a úplatkářství uvnitř podniků (whistleblowing).

Poslední článek shrnuje přístup auditora k ověřování zpráv o udržitelnosti v kontextu požadavků ISAE 3000.

AUDITING Č. 3/2024

ročník I

Toto číslo vyšlo 20. 6. 2024

VYDÁVÁ: Komora auditorů České republiky, Opletalova 55, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 212 670, 224 222 178, IČ 70901473, www.kacr.cz

Vydávání povoleno MK ČR E 24525, ISSN 3029-5106 (3029-5114)

Vychází 4x ročně.

REDAKCE: Ing. Lenka Zouharová, Ph.D., redakce@kacr.cz

REDAKČNÍ RADA: doc. Ing. Ladislav Mejzlík, Ph.D., předseda, Ing. Jiří Pelák, Ph.D., místopředseda, Jarmila Melichová, Ing. Jan Molín, Ph.D., doc. Ing. David Procházka, Ph.D., Ing. Michal Šindelář, Ph.D., Ing. Michal Štěpán, Ing. Petr Vácha, Ph.D.

Pravidla pro zveřejňování článků jsou uvedena na webu KA ČR (www.kacr.cz/desatero).

Články prochází recenzním řízením.

INZERCE, SAZBA, DISTRIBUCE: Infomedia, spol. s r.o. Otradovická 731/11, 142 00 Praha 4,
tel.: 607 972 085, e-mail: infomedia@infomedia.cz

TISK: Wendy, spol. s r.o., Mělník

© Komora auditorů ČR

Udržitelnost jako klíčové téma nejen evropské agendy

Ing. Petra Jirková Bočáková, FCCA

je ředitelkou v oddělení auditu ve společnosti PricewaterhouseCoopers Audit, s.r.o. Během své auditorské praxe získala rozsáhlé zkušenosti s vedením komplexních zakázek z různých odvětví a v současné době vede tým zabývající se ověřováním zpráv o udržitelnosti. V letech 2010–2012 pracovala v londýnské kanceláři, kde vedla auditorské týmy na mezinárodních projektech pro globální energetické a těžbařské korporace. Podílela se rovněž na ověřování nefinančních informací a na daňových a poradenských zakázkách. Je členkou výkonného výboru a vede podvýbor pro ESG KA ČR. Je kvalifikovanou členkou britské Asociace certifikovaných účetních (ACCA) a získala oprávnění (KA ČR) poskytovat auditorské služby v oblasti ověřování zpráv o udržitelnosti (ESG).

Eva Vyskočilová

je senior manažerkou ve společnosti EY v oddělení Climate Change and Sustainability Services. Má téměř 20 let profesních zkušeností. V současné době se věnuje především poradenským službám v oblasti strategií udržitelnosti, nefinančního reportingu a ověřování nefinančních informací. Dlouhá léta se také věnovala finančnímu auditu a účetnímu poradenství. Vystudovala VŠE v Praze.

Potřeba učinit náš svět udržitelným se v posledních letech stává stále významnější v Evropě i ve světě. Změna klimatu je globálním problémem, proto vyžaduje, aby země na celém světě při jejím řešení spolupracovaly. V roce 2015 se v Paříži světoví lídři dohodli na ambiciózních cílech v rámci boje proti změně klimatu.

Pařížská dohoda formuluje akční plán k omezení globálního oteplování a jako hlavní dlouhodobý cíl stanoví udržení nárůstu průměrné globální teploty výrazně pod 2 °C ve srovnání s úrovní před průmyslovou revolucí a pokračování v úsilí udržet nárůst globální teploty pod 1,5 °C. *Pařížská dohoda* vstoupila v platnost 4. listopadu 2016, kdy podmínku pro ratifikaci splňovalo alespoň 55 zemí, které společně nesou odpovědnost za nejméně 55 % celosvětového objemu emisí skleníkových plynů. Dohodu ratifikovaly všechny země EU.

Zároveň v roce 2015 OSN přijalo 17 cílů udržitelného rozvoje, jež navázaly na tzv. *Rozvojové cíle tisíciletí* zaměřené na problémy rozvojových zemí. Cíle udržitelného rozvoje se týkají všech států a každý může přispět k jejich naplnění.

V souvislosti s *Pařížskou dohodou* vznikla v roce 2019 *Zelená dohoda pro Evropu*, díky níž se má hospodářství Unie přeměnit v moderní, konkurenceschopnou ekonomiku, jež účinně využívá zdroje a kde:

- » se do roku 2050 dosáhne bilančně nulových emisí skleníkových plynů,
- » bude hospodářský růst oddělen od využívání zdrojů,
- » nebude opomenut žádný jednotlivec ani region.

Následně Evropská komise přijala soubor návrhů, které mají uzpůsobit politická opatření EU v oblasti klimatu, energetiky, dopravy a zdanění tak, aby se mohla podílet na snížení čistých emisí skleníkových plynů do roku 2030 alespoň o 55 % (z úrovně v roce 1990).

Udržitelný rozvoj sice historicky vychází z potřeby lépe chránit přírodu a životní prostředí (environmentální část), dnes se však vztahuje i na oblast sociální a oblast správy podniku.

Zelená dohoda pro Evropu ale i celosvětové trendy, jako je rostoucí důraz na udržitelnost ze strany spotřebitelů, zaměstnanců, finančních institucí, investorů a dalších zainteresovaných stran, vytváří tlak na to, aby se podniky chovaly udržitelně.

Dříve byla pro firmy společenská odpovědnost otázkou spíše dobročinnosti a marketingu, nyní už se stává otázkou každodenního fungování firem a jejich obchodní strategie. Od podniků se očekává, že při řízení svých aktivit zohlední nejen komerční dopady, ale také potenciální dopad na jednotlivé zainteresované strany – investory, zaměstnance, dodavatele, zákazníky, širokou veřejnost aj. A stejně tak roste i tlak zainteresovaných stran, aby získaly relevantní, spolehlivé a srovnatelné informace o tom, jak si podniky v oblasti udržitelnosti (ESG¹) stojí. A v tomto kontextu přestávají být údaje z účetní závěrky dostačující. Velkou výzvou pro většinu společností i jejich zainteresované strany je, že ukazatele a zveřejnění mimo finanční výkaznictví,

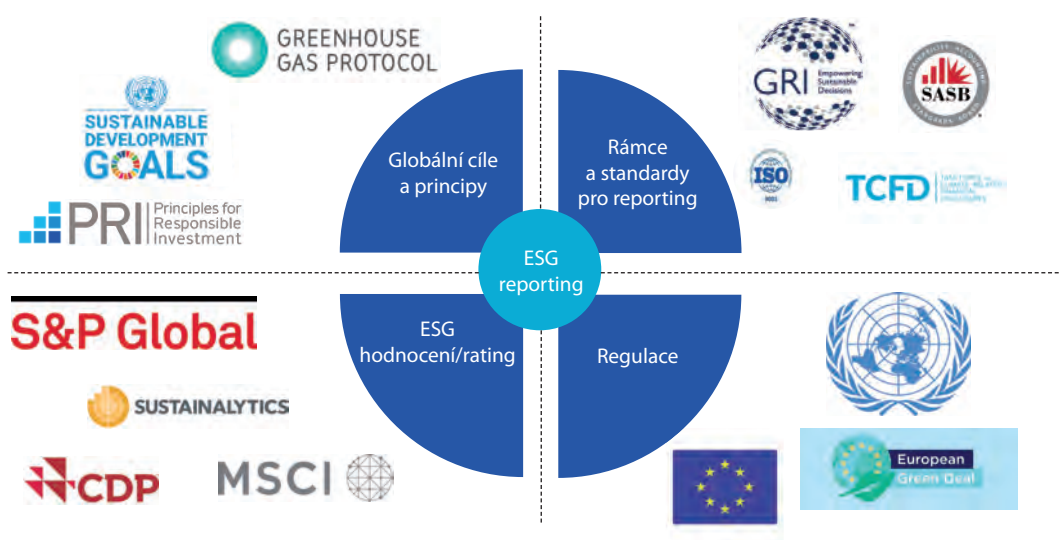
musí poskytovat informace, které jsou stejně robustní a stejně kvalitní – měly by být sestaveny, ověřeny a používány obdobně robustním způsobem – nebo budou stále hrát druhé housle.

V oblasti udržitelnosti existuje v současnosti velké množství standardů pro reportování, regulaci a hodnocení, což ukazuje obrázek 1.

Směrnice CSRD

S cílem sjednotit formát nefinančního reportování a pozvednout nefinanční výkaznictví na úroveň finančního výkaznictví zavádí Směrnice (EU) 2022/2464 o podávání zpráv podniků o udržitelnosti ze dne 14. prosince 2022 (dále jen „CSRD² směrnice“) požadavek na zveřejnění zpráv o udržitelnosti spolu s účetní závěrkou v rámci výroční zprávy. CSRD směrnice posiluje a rozšiřuje rozsah stávajících požadavků na vykazování nefinančních informací v oblasti udržitelnosti oproti požadavkům NFRD směrnice³ z roku 2014 s cílem dosáhnout úplnějšího a transparentnějšího podávání zpráv o udržitelnosti v celém regionu.

Obrázek 1: Standardy pro reportování, regulaci a hodnocení

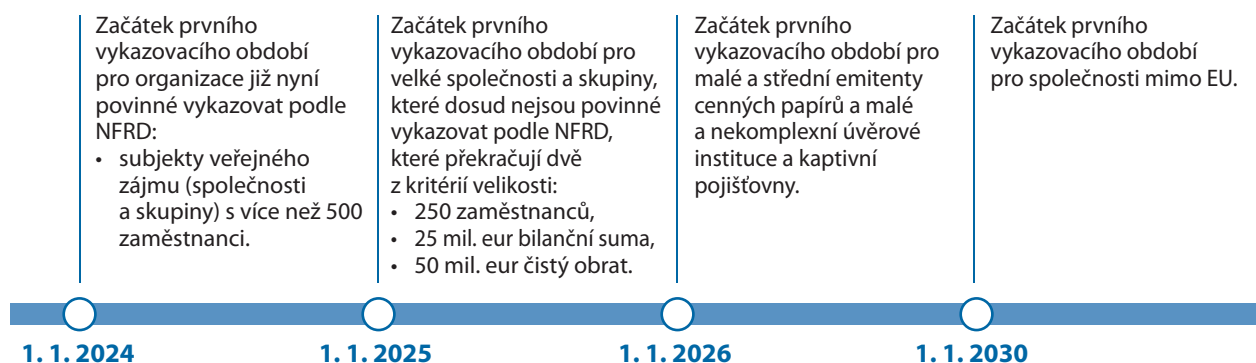

¹ ESG (Environmental, Social and Governance) je zkratka používaná pro označení nefinančních faktorů – environmentálních, sociálních a správy a řízení, které se používají k měření udržitelnosti a společenského dopadu společnosti.

² Corporate Sustainability Reporting Directive.

³ Non-Financial Reporting Directive – Směrnice Evropského Parlamentu a Rady ze dne 22. října 2014, kterou se mění směrnice 2013/34/EU, pokud jde o uvádění nefinančních informací a informací týkajících se rozmanitosti některými velkými podniky a skupinami.

Obrázek 2: Časový přehled zavádění vykazování informací o udržitelnosti

CSRD směrnice rozšiřuje povinnost zveřejnit nefinanční informace v oblasti udržitelnosti ze subjektů veřejného zájmu s více než 500 zaměstnanci, kteří měli dosud povinnost vykazovat nefinanční informace v souladu se směrnicí NFRD, na všechny velké společnosti splňující kritéria velikosti⁴, na kótované malé a střední společnosti a také na mimoevropské společnosti s významnými aktivitami v EU. CSRD směrnice zavádí postupný přístup k vykazování počínaje společnostmi, které již spadají do působnosti NFRD směrnice, které mají povinnost zveřejnit zprávu o udržitelnosti v souladu s požadavky CSRD směrnice již za účetní období počínající 1. ledna 2024, a v dalších letech budou následovat ostatní velké společnosti, malé a střední emitenti cenných papírů nebo mimoevropské společnosti (viz obrázek 2).

CSRD směrnice dále ukládá, aby byly zprávy o udržitelnosti vypracovány v souladu s článkem 8 nařízení o taxonomii a v souladu s požadavky standardů o udržitelnosti (Evropské standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti, dále také jen „ESRS“), a dále zavádí požadavek, aby byla zpráva o udržitelnosti zpracována v jednotném elektronickém formátu XHTML v souladu s nařízením ESEF. Jednotný rámec vykazování spolu s digitálním zpracováním jsou klíčové pro poskytování relevantních, srovnatelných a spolehlivých informací uživatelům, kterým tím umožní kompetentní rozhodování.

Oproti své předchůdkyni (směrnici NFRD) směrnice CSRD spolu se standardy ESRS⁵ zásadním způsobem rozšiřuje obsah informací, které musí společnosti zveřejnit ve zprávě o udržitelnosti. Vyžaduje, aby byly společně s environmentální výkonností vykazovány ukazatele sociální a ukazatele týkající se chování podniků, včetně zdraví zaměstnanců, lidských práv, úplatkářství, boje proti korupci a diversity ve vedení, nebo také informace zaměřené do budoucna, zejména cíle a strategie společnosti. Mimoto v rámci ESRS standardů existuje několik datově náročných zveřejnění, které pokrývají emise skleníkových plynů, energii, odpady, vodu, recyklaci a sociální ukazatele, které společnosti dříve vykazovat nemusely, a často proto nemusí mít relevantní data k dispozici.

EU taxonomie

Jak již bylo zmíněno, povinnou součástí reportingu jsou také zveřejnění dle nařízení o evropské taxonomii z roku 2020⁶. Samotná taxonomie udržitelných aktivit má pomoci mobilizaci soukromého kapitálu směrem k udržitelným a nízkouhlíkovým projektům. Taxonomie EU je nástrojem umožňujícím klasifikaci udržitelných ekonomických aktivit, sjednocuje definici toho, jaké aktivity lze považovat za udržitelné. Společnosti musí v souvislosti s taxonomií zveřejňovat, jaká část jejich výnosů, kapitálových a vybraných provozních nákladů je v souladu s taxonomií.

⁴ Na všechny velké společnosti, které k rozvahovému dni splňují alespoň dvě z následujících kritérií: a) více než 250 zaměstnanců, b) čistý obrat vyšší než 50 milionů EUR, nebo c) aktiva vyšší než 25 milionů EUR.

⁵ Dne 31. července 2023 schválila Evropská komise první sadu dvanácti odvětvově-agnostických ESRS standardů, a to dva průřezové standardy ESRS 1 a 2, a 10 tematických standardů – pět standardů pokrývajících environmentální témata, čtyři standardy pokrývající oblast sociální a lidských práv a jeden standard pokrývající oblast správy a řízení. V následujících letech se očekává, že budou doplněny o standardy pro vybraná odvětví, standardy pro kótované malé a střední podniky a standardy pro společnosti mimo EU.

⁶ Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088.

Ověření nezávislým auditorem

S cílem zajištění věrohodnosti zveřejňovaných informací o udržitelnosti a dosažení obdobné úrovně jistoty jako u vykazovaných finančních informací zavádí CSRD směrnice povinnost ověření zpráv o udržitelnosti nezávislým auditorem⁷, a to formou ověření poskytujícího omezenou jistotu v první letech s následným přechodem na ověření poskytujícího přiměřenou jistotu. Tento důraz na nezávislé ověření ESG dat vysílá organizacím silný signál, že prohlášení týkající se ESG ukazatelů a výkonosti v oblasti udržitelnosti musí být podložena věrohodnými daty.

To, co společnosti říkají ve své zprávě o udržitelnosti, může poskytnout skvělý přehled o tom, co dělají, za předpokladu, že se nesnaží vytvářet pozitivní obrázek o svých aktivitách selektivním zveřejňováním pouze těch informací, díky kterým vypadají dobře (tzv. greenwashing). A právě účelem nezávislého ověření je vytvořit si názor na to, zda zveřejněné informace opravdu představují to, co společnosti říkají, a zda jsou v souladu s konkrétním rámcem pro podávání zpráv.

Nezávislé ověření poskytuje zúčastněným stranám důvod věřit údajům, které vidí. Úlohou auditora je vytvořit si názor na úsudky učiněné vedením společností – že jsou rozumné, objektivní a v souladu s konkrétním rámcem výkaznictví.

Čím více je zpráva o udržitelnosti integrována do rozhodovacích procesů společností a investorů, tím důležitější je, aby informace byly důvěryhodné. Aby nezávislé ověření poskytlo důvěru, kterou zúčastněné strany potřebují, musí být vedeno se zaměřením na kvalitu, a to vyžaduje tři věci:

» Auditóři musí být proškoleni v poskytování ověření. I když to zní jednoduše, k poskytnutí objektivního názoru na spolehlivost vykazovaných informací potřebuje auditor přístup k příslušným podrobným metodologiím, procesům a postupům a musí mít k dispozici potřebné nástroje řízení kvality. Auditóři potřebují rozumět používaným standardům pro ověřování a vědět, které oblasti vyžadují největší míru úsudku – jak pro ně, tak pro společnost. A zároveň musí být proškoleni a umět uplatňovat profesní úsudek.

- » Auditóři potřebují technické znalosti o tom, co ověřují – ať už jde o finanční informace, emise skleníkových plynů nebo rozdíly v odměňování žen a mužů. Odbornost v daném předmětu nebo přístup k nezávislým odborníkům jsou nezbytné pro identifikaci, posouzení a reakci na relevantní rizika, včetně ověření datových souborů, posouzení jejich správnosti a zajištění toho, že nebylo opomenuto nic podstatného. To zahrnuje také podrobné znalosti o používaných standardech vykazování, aby uživatel mohl získat jistotu, že zveřejněné informace splňují specifická kritéria, o nichž tvrdí, že je splňují.
- » A to vše musí auditóři dělat v kontextu regulovaného profesního etického rámce, který posiluje nezávislost, integritu a objektivitu auditora.

Ověřování informací o udržitelnosti není snadný úkol. V porovnání s účetními závěrkami se zprávy o udržitelnosti vyznačují řadou specifických charakteristik, které mají dopad na nastavení strategie ověření, rozsah prací, které auditor provede, a na jeho závěr (výrok):

- » Zveřejněné kvantitativní informace nelze obecně odvodit z žádného systému podvojného účetnictví.
- » Velké množství zveřejněných kvantitativních informací není vyjádřeno v peněžních jednotkách nebo dokonce ani ve společné měrné jednotce (např. výkonnostní ukazatele emisí skleníkových plynů jsou měřeny v ekvivalentech CO₂, výkonnostní ukazatele spokojenosti zákazníků mohou být měřeny na základě průzkumů spokojenosti zákazníků).
- » Zprávy o udržitelnosti často obsahují informace orientované do budoucnosti, které budou předmětem větší míry nejistoty.
- » Kvalitativní informace jsou pro uživatele často stejně relevantní a důležité jako kvantitativní informace.
- » Zprávy o udržitelnosti jsou určeny pro širší a často méně homogenní skupinu uživatelů s potenciálně širšími očekáváními a informačními potřebami.
- » Systém vnitřní kontroly pro řízení rizik a sběr dat nemusí být dostupný pro všechny oblasti předmětu zakázky.
- » Koncept konsolidace či agregace relevantních informací ve zprávě o udržitelnosti může být odlišný od konceptu kontroly, jak je definován pro účely finančního výkaznictví (např. vykazování informací v rámci hodnotového řetězce).

⁷ Termín odborník používaný standardem ISAE 3000 byl v tomto článku záměrně nahrazen termínem auditor v souladu s terminologií používanou CSRD směrnicí a s očekávanou transpozicí CSRD směrnice do českého práva, kdy aktuální návrh transpozice směrnice CSRD v tzv. konsolidačním balíčku předpokládá, že ověřování zpráv o udržitelnosti dle CSRD budou moci provádět pouze auditóři, kteří jsou členy Komory auditorů České republiky a mají odpovídající vzdělání a zkušenosti v oblasti ESG.

» V rámci organizační struktury účetní jednotky budou vlastníci zodpovědní za zveřejnění jednotlivých informací o udržitelnosti typicky mimo proces finančního výkaznictví.

V tuto chvíli neexistuje společně dohodnutý standard pro ověřování zpráv o udržitelnosti. Členské státy tak mohou do doby, než Evropská komise přijme standardy pro ověřování zpráv o udržitelnosti, uplatňovat vnitrostátní ověřovací standardy, jako je např. standard ISAE 3000, který se v současné době používá k dobrovolnému ověřování zpráv o udržitelnosti dle existujících mezinárodně uznávaných metodik výkaznictví (např. Global Reporting Initiative – GRI). S ohledem na rostoucí význam zveřejňovaných informací o udržitelnosti zveřejnila v dubnu 2021 Rada pro mezinárodní auditorské a ověřovací standardy (IAASB) na svých webových stránkách pomůcku týkající se využití ISAE 3000 (revidované znění) pro ověřování zpráv o udržitelnosti⁸. Pro ověřování dílčích informací o udržitelnosti mohou být použity i jiné profesní standardy, např. ISAE 3410 pro ověření výkazů emisí skleníkových plynů.

Role auditorů ve finančním výkaznictví se vyvíjela řadu let. Avšak ani ověřování nefinančních informací

o udržitelnosti není pro auditorskou profesi žádnou novinkou, ať již jako dobrovolné ověření zpráv o udržitelnosti či vybraných ukazatelů. A auditóři mají veškeré předpoklady a kompetence být schopni převzít to, co ví o auditu finančních výkazů, a přenést to do ověřování zpráv o udržitelnosti dle CSRD směrnice.

Závěr

Závěrem lze říci, že zprávy o udržitelnosti umožňují společnostem být transparentnější ohledně rizik a příležitostí, kterým čelí. Je to komunikační nástroj, pomocí kterého si mohou společnosti zlepšit svoji pověst, snížit rizika, přilákat investory a vytvořit hodnotu pro společnost a planetu. Vykazování informací o udržitelnosti má však své výzvy a kritiku. Některé společnosti se mohou dát cestou „greenwashingu“ a mohou se snažit zveličovat nebo zkreslovat své úspěchy v oblasti ESG. A právě jednotný evropský vykazovací rámec pro podávání zpráv o udržitelnosti zajistí, aby byly zveřejněné zprávy o udržitelnosti relevantní, věcné a spolehlivé a reflektovaly potřeby a očekávání zainteresovaných stran. O to důležitější je role auditorské profese jako „garanta kvality“ zveřejněných informací.

⁸ *Non-Authoritative Guidance on Applying ISAE 3000 (Revised) to Sustainability and Other Extended External Reporting (EER) Assurance Engagements.*

Nová regulace má za cíl posílit spolehlivost a srovnatelnost ESG ratingů

Markéta Horková

působí na pozici seniorního manažera v EY Praha jako poradce pro oblast změn klimatu a udržitelnosti. Má více než 18 let zkušeností na mezinárodních kapitálových trzích a komplexní znalosti ESG problematiky a udržitelného financování. V současné době se věnuje především ESG regulatorice, jako je CSRD a EU taxonomie, a jejich implementaci do byznysových strategií.

Ratingy neboli hodnocení environmentálních faktorů, sociálních faktorů a faktorů správy podniků (ESG) poskytují názor a informace o profilu společnosti nebo finančního nástroje v oblasti udržitelnosti tím, že posuzují jejich vystavení rizikům týkajících se udržitelnosti a/nebo jejich dopady na společnost a životní prostředí.

Typy ESG ratingů a současná praxe

Existují různé typy hodnocení ESG, např. souhrnné hodnocení faktorů E a S nebo hodnocení jednotlivých faktorů (např. environmentálních), ratingy posuzující rizika a dopady nebo pouze rizika. ESG ratingy poskytují především specializovaní poskytovatelé – agentury, mezi nejvýznamnější patří MSCI, S&P Global, Sustainalytics, Refinitiv, ISS and Moody's, nicméně i některé finanční instituce si vyvíjejí vlastní ESG ratingy.

Hodnocení ESG má stále významnější dopad na fungování kapitálových trhů a na důvěru investorů v udržitelné produkty. Investoři ESG ratingy stále častěji využívají jako součást svých udržitelných investičních strategií, aby zohlednili rizika a/nebo dopady spojené s otázkami ESG. Společnosti je používají k vyhledávání a zohledňování provozních

rizik a investičních příležitostí, ale také k tomu, aby zjistily, jak si vedou ve srovnání s konkurencí.

Zároveň ale současný trh s ratingy ESG trpí nedostatky, zejména nedostatečnou transparentností metodiky, použitých zdrojových dat i samotného fungování poskytovatelů ESG ratingů, což snižuje důvěru v samotnou věrohodnost ESG ratingů.

Dále je uveden přehled vybraných ratingových agentur a jejich přístupů k ESG hodnocení.

MSCI

Hodnocení ESG od MSCI je navrženo tak, aby měřilo odolnost společnosti vůči dlouhodobým významným environmentálním, sociálním a správním rizikům (ESG). MSCI používá metodiku založenou na pravidlech k identifikaci lídrů v oboru a opozdílů podle toho, jak jsou vystaveni rizikům ESG a jak dobře tato rizika řídí ve srovnání s konkurencí.

Hodnocení ESG zahrnuje kontroverze, které mohou naznačovat strukturální problémy se schopnostmi společnosti v oblasti řízení rizik.

Každá společnost obdrží odvětvově upravené skóre, které je definováno váženým průměrem skóre E, S a G a odpovídá hodnocení mezi nejlepším (AAA) a nejhorším (CCC).

Hodnocení je veřejně dostupné pro společnosti v indexu ACWI Equity Index (přibližně 2900 společností).

Požívané zdroje dat

- » Makrodata na segmentové nebo geografické úrovni z akademických, vládních a nevládních datových sad (např. Transparency International, US EPA, Světová banka),
- » zveřejnění společnosti (10-K, zpráva o udržitelnosti, zpráva o zastoupení, výsledky valné hromady atd.),
- » vládní databáze, více než 3 400 médií, nevládních organizací, dalších zainteresovaných zdrojů týkajících se konkrétních společností.

S&P Global Sustainable1

Corporate Sustainability Assessment (CSA) je každoroční hodnocení environmentálních, sociálních a správních postupů, které připravuje společnost S&P Global Sustainable1, nikoli S&P Global Ratings. CSA je hlavním vstupem pro S&P Global ESG Score.

ESG skóre si mohou vyžádat společnosti (zúčastněné společnosti), přičemž mohou poskytnout neveřejné informace, nebo může být založeno pouze na veřejně dostupných informacích (nezúčastněné společnosti).

CSA poskytuje skóre pro více než 10 tisíc společností z celého světa se zaměřením na postupy společnosti v oblasti udržitelnosti, výkonnost v metrikách udržitelnosti a povědomí o nadcházejících otázkách ESG.

Sustainalytics

Hodnocení rizik ESG měří, do jaké míry je ekonomická hodnota společnosti ohrožena faktory ESG, neboli měří expozici společnosti vůči významným rizikům ESG specifickým pro dané odvětví a to, jak dobře společnost tato rizika řídí.

Hodnocení rizik ESG se hodnotí jako jedna z následujících kategorií: zanedbatelný; nízký; střední a vysoký. Každá kategorie představuje rozsah skóre představující „neřízené riziko“, což je rozdíl mezi skóre „expozice společnosti“ vůči rizikům ESG a skóre představujícím hodnocení výše expozice řízené prostřednictvím politik, programů nebo iniciativ společnosti.

Používané zdroje dat

Alternativní zdroje dat, jako jsou regulační podání o stahování výrobků z trhu, a zdroje z řad nevládních organizací, rozšiřují firemní data.

Refinitiv

Hodnocení ESG od společnosti Refinitiv měří relativní výkonnost, závazek a efektivitu společnosti v oblasti ESG v 10 hlavních tématech (emise, inovace produktů v oblasti životního prostředí, lidská práva, akcionáři atd.) na základě veřejně dostupných zdrojů, jako jsou webové stránky společností, výroční zprávy a zprávy o společenské odpovědnosti firem.

ISS

ISS ESG uplatňuje přibližně 100 sociálních, environmentálních a správních ukazatelů na hodnocený subjekt, které pokrývají témata, jako jsou zaměstnanecké záležitosti, řízení dodavatelského řetězce, etika podnikání, správa a řízení společnosti, environmentální management, ekologická efektivita a další.

ESG Corporate Rating uplatňuje dvanáctibodový systém hodnocení od A+/4,00 (vynikající výkon) do D-/1,00 (špatný výkon). Všechny ukazatele jsou individuálně hodnoceny na základě jasně definovaných absolutních očekávání výkonnosti. Na základě jednotlivých skóre a vah na úrovni indikátorů jsou výsledky agregovány, aby se získaly údaje o úrovni tématu a také celkové skóre (hodnocení).

Moody's Analytics

Hodnocení ESG posuzuje míru, do jaké společnosti zvládají svou expozici vůči ESG faktorům, které mohou mít dopad na zainteresované strany nebo podniky, a to jak z hlediska rizik, tak i příležitostí. Subjekty jsou posuzovány podle 40 odvětvových rámců a 38 základních kritérií.

Skóre se vyvíjí na podnikové úrovni pro složky E, S a G na stupnici od 0 do 100. Čím vyšší je skóre, tím lépe společnost prokazuje pokročilé řízení faktorů ESG, které jsou důležité pro její podnikání a zúčastněné strany.

Podkladové údaje na podporu těchto hodnocení jsou shromažďovány z veřejných zpráv společností o udržitelnosti a také z každodenního sledování zpráv a zdrojů třetích stran.

Nové nařízení EU cílí na vyšší transparentnost, omezí greenwashing

Dne 5. února 2024 dosáhly Evropský Parlament a Rada předběžné dohody ohledně regulace ESG ratingových aktivit, tzv. Nařízení Evropského Parlamentu a Rady o transparentnosti a integritě ratingových aktivit v oblasti životního prostředí, sociálních věcí a řízení (ESG) (Regulation of the European Parliament and of the Council on the transparency and integrity of Environmental, Social and Governance [ESG] rating activities). Předběžná politická dohoda podléhá schválení Radou a Parlamentem před tím, než přistoupí k formálnímu postupu přijetí. Očekává se, že formální přijetí bude dokončeno v říjnu 2024, a po zveřejnění v Úředním věstníku EU, ke kterému dojde nejdříve koncem roku, začne nařízení platit 18 měsíců po vstupu v platnost.

Nařízení má zajistit, aby investoři a další zúčastněné strany měli přístup ke spolehlivým a srovnatelným informacím o cílech ratingu ESG (co posuzují) a metodikách (jak hodnotí). Nařízení má za cíl posílit transparentnost, podpořit udržitelné investice a současně předcházet potenciálním střetům zájmů, omezit greenwashing („lakování nazeleno“).

Poskytovatelé ESG ratingu by měli podle nařízení uvádět samostatné ratingy pro environmentální (E), sociální (S) a správní (G) faktory, nebo alternativně vysvětlit váhu tří zastřešujících faktorů ESG v případě souhrnného hodnocení ESG.

Nařízení rovněž zavádí změny týkající se nařízení o zveřejňování informací o udržitelném financování (SFDR) s cílem zajistit, aby finanční instituce, pokud vypracují a zveřejní své vlastní ESG ratingy, zveřejňovaly stejné informace jako specializovaní poskytovatelé ESG ratingů. To znamená, že pokud účastníci finančního trhu nebo finanční poradci zveřejní ratingy ESG v rámci svých marketingových sdělení, uvedou na svých internetových stránkách

informace o metodikách používaných při těchto hodnoceních ESG.

Nařízení dále vyžaduje, aby poskytovatelé ESG ratingů, kteří nabízejí služby investorům a společnostem v EU, byli autorizováni Evropským orgánem pro cenné papíry a trhy (European Securities and Markets Authority – ESMA) a vykonávali svou činnost pod jeho dohledem. Poskytovatelé ESG ratingů se sídlem mimo EU, kteří chtějí v EU působit, budou muset získat potvrzení o svých ESG ratingech autorizovaným poskytovatelem ESG ratingů v EU nebo být zapsáni v registru poskytovatelů ratingů ESG v EU na základě rozhodnutí o rovnocennosti ve vztahu k zemi původu a po dialogu vedeném mezi orgánem ESMA a příslušnou třetí zemí a jejího správního orgánu.

Nařízení zavádí zásadu oddělení podnikání a činností s možností poskytovatelů ratingů ESG nezakládat pro určité činnosti samostatný právní subjekt za předpokladu, že činnosti jsou jasně odděleny a že zavedou opatření, která zabrání potenciálním střetům zájmů. Tato výjimka by se však nevztahovala na poskytovatele ratingu ESG, kteří vykonávají poradenskou činnost, auditorskou činnost a ratingovou činnost. Ratingové agentury však mohou poskytovat referenční hodnoty, tzv. benchmarks, pokud ESMA usoudí, že byla zavedena dostatečná opatření k řešení střetů zájmů.

Cílem nařízení není harmonizovat metodiky ESG ratingů. Poskytovatelé ESG ratingů budou mít i nadále plnou kontrolu nad metodikami, které používají, aby bylo zajištěno, že na trhu hodnocení ESG budou k dispozici různé přístupy (tj. hodnocení ESG se mohou mezi sebou lišit a pokrývat různé oblasti).

Zdroje

- » European Parliament Legislative Observatory, Procedural file on Transparency and integrity of Environmental, Social and Governance (ESG) rating activities, 2023/0177(COD).
- » European Commission, Proposal for a Regulation on the transparency and integrity of Environmental, Social and Governance (ESG) rating activities, COM(2023)314.
- » European Commission, Impact assessment accompanying the proposal, SWD/2023/204.
- » European Commission, Sustainable Finance: Commission takes further steps to boost investment for a sustainable future, press release, 13. června 2023.
- » Council of the European Union, Sustainable finance: Council agrees negotiating mandate on ESG ratings, press release, 20. prosince 2023.

Standardy pro vykazování udržitelnosti – evropská a světová perspektiva

Ing. Radka Nedvědová, FCCA, DipESG

je seniorní manažerkou v oddělení služeb pro podnikové výkaznictví ve společnosti PwC. Je členkou podvýboru pro ESG Komory auditorů ČR. V rámci širší ESG agendy se zaměřuje zejména na reporting udržitelnosti. Podílí se na implementačních projektech a vzdělávacích aktivitách v rámci příprav na vykazování podle evropské směrnice CSRD a souvisejících standardů ESRS. Má dlouholeté zkušenosti z oblasti auditu a poradenství v udržitelnosti, zároveň působí jako lektorka PwC Akademie pro odborná a strategická témata. Připravila a vedla také úvodní modul ESG vzdělávání pro členy Komory auditorů ČR.

Rostoucí důraz na udržitelnost s sebou přináší potřebu dostupných informací, které budou výstižné, přehledné a důvěryhodné. Přestože se můžeme setkat s názorem, že jde o evropské specifikum, stejnou potřebu vnímají investoři, regulátoři a další zúčastněné strany i jinde ve světě.

Během let 2022 a 2023 došlo na globální scéně k velkému posunu v přípravě vykazovacích standardů, které mají za cíl zajistit vyšší transparentnost a konkretizovat požadavky na zveřejňované informace. Nad rámec již existujících dobrovolných standardů tak paralelně vznikly tři další iniciativy, u nichž je sice zjevná snaha o vzájemné sladění, fungují ale nezávisle na sobě. Pro společnosti a skupiny podnikající v mezinárodním prostředí tento fakt znamená, že budou potřebovat pochopit své povinnosti a nastavit vykazování tak, aby naplnily všechny relevantní požadavky, aniž by se neúměrně násobilo vynaložené úsilí.

Tento článek představí hlavní vykazovací rámce, včetně podobností a rozdílů mezi nimi. Výchozím bodem pro toto srovnání je perspektiva povinného vykazování v Evropské unii.

Hlavní mezinárodní rámce pro vykazování informací o udržitelnosti

Evropská Unie: Směrnice CSRD, Standardy ESRS a EU taxonomie

Vykazovací povinnosti pro subjekty v EU postupně zavádí Směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (CSRD)¹ přijatá v roce 2022, která v průběhu roku 2024 prochází transpozicí do legislativy členských států EU.

Pokud jde o informace, které mají být vykazovány, odkazuje se na nařízení v přenesené pravomoci zveřejněná v Úředním věstníku Evropské unie v roce 2023:

- » Evropské standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti (ESRS)²,
- » EU taxonomie – článek 8 nařízení o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic.

Uvedené dokumenty jsou k dispozici i v českém jazyce.

Důležité principy vykazování podle ESRS – dvojí významnost a hodnotový řetězec – dále vysvětluje EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) v nezávazných implementačních pokynech (vodítkách).

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2464 ze dne 14. prosince 2022, kterou se mění nařízení (EU) č. 537/2014, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a směrnice 2013/34/EU, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti.

² Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/2772 ze dne 31. července 2023, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU, pokud jde o standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti.

V červnu 2026 by mělo následovat vydání odvětvových ESRS standardů a v přípravě jsou také standardy pro malé a střední podniky a některé podniky ze třetích zemí (tzn. mimo EU).

V sérii článků publikovaných během prvního pololetí tohoto roku v newsletteru Auditor jste měli možnost se stručně seznámit s požadavky směrnice CSRD a sektorově agnostickými standardy ESRS. EU taxonomii pro finanční a nefinanční podniky se blíže věnují další články v tomto vydání.

ISSB: IFRS® Sustainability Disclosure Standards

V červnu roku 2023 vydala ISSB (International Sustainability Standards Board, tj. Rada pro mezinárodní standardy udržitelnosti) dva standardy³, jejichž záměrem je sloužit jako globální základ pro výkaznictví udržitelnosti:

- » *IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information*, jenž představuje soubor požadavků na zveřejňování, které mají společně umožnit informovat investory o rizicích a příležitostech souvisejících s udržitelností, kterým čelí v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu.
- » *IFRS S2 Climate-related Disclosures*, jenž stanoví konkrétní zveřejnění týkající se klimatu a je navržen pro použití s IFRS S1.

Pro účely jednotlivých sektorů byly následně převzaty a upraveny odvětvové standardy SASB⁴, které již v minulosti sloužily zejména pro naplnění informačních potřeb investorů.

Obdobně jako u standardů pro účetní výkaznictví, ani standardy IFRS pro udržitelnost neurčují, zda a od jakých subjektů bude vykazování podle nich vyžadováno. Povinnosti mohou být uloženy právním řádem jednotlivých zemí nebo finančními trhy.

IOSCO⁵ (International Organisation of Securities Commissions – mezinárodní instituce sdružující komise cenných papírů) v červenci 2023 potvrdila, že uznává standardy IFRS S1 a S2 za standardy splňující potřeby kapitálových trhů a vyzvala členy

představující 95 % světových finančních trhů k jejich přijetí.

USA: Pravidla SEC a zákony související s klimatem přijaté v Kalifornii

Pravidla Komise pro kontrolu cenných papírů (SEC)

Komise pro kontrolu cenných papírů Spojených států amerických (US SEC) přijala v březnu 2024 dlouho očekávaná pravidla pro zlepšení a standardizaci vykazování informací souvisejících s klimatem (*The Enhancement and Standardization of Climate-Related Disclosures for Investors*⁶). Zaměřují se zejména na významná rizika související s klimatem a s tím související úlohu managementu při jejich řízení. Zavádí také požadavky na vykazování emisí skleníkových plynů (*Greenhouse Gas Protocol – GHG*) a zveřejnění dopadů nepříznivých přírodních podmínek v účetní závěrce.

Zákony přijaté v Kalifornii

Kromě pravidel SEC mají dopad na americké společnosti a jejich dceřiné společnosti se sídlem mimo USA také tři zákony přijaté v říjnu 2023 v Kalifornii. Vyžadují mj. vykazování emisí skleníkových plynů v souladu s GHG protokolem a vykazování finančních rizik souvisejících s klimatem v souladu s doporučeními *Task Force on Climate-related Financial Disclosures* (TCFD).

Počet veřejných a soukromých subjektů spadajících do působnosti kalifornských zákonů výrazně překračuje počet subjektů, na které se vztahují pravidla SEC.

Standardy Global Reporting Initiative (GRI)⁷

Vykazování udržitelnosti podle pokynů a později standardů GRI má za sebou více než dvacetiletou historii a tento dobrovolný globální vykazovací rámec se i nadále vyvíjí a přizpůsobuje novým potřebám. Upravuje obecně zveřejňované údaje o přístupu k řízení udržitelnosti a zahrnuje jak tematické standardy pro environmentální a společenskou oblast, tak upřesnění formou sektorových standardů pro vybraná odvětví.

Světová podnikatelská rada pro udržitelný rozvoj (World Business Council for Sustainable

³ Dostupné na: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/#sustainability-standards>.

⁴ Dostupné na: <https://www.ifrs.org/issued-standards/sasb-standards/>.

⁵ Dostupné na: <https://www.iosco.org/news/pdf/IOSCONEWS703.pdf>.

⁶ Dostupné na: <https://www.sec.gov/rules/2022/03/enhancement-and-standardization-climate-related-disclosures-investors>.

⁷ Dostupné na: <https://globalreporting.org/standards/>.

Development – WBCSD) každoročně vyhodnocuje vývoj na poli vykazování a zkoumá zprávy o udržitelnosti vydávané významnými společnostmi a skupinami z celého světa. Podle publikace WBCSD *Reporting matters 2023* bylo na standardech GRI založeno více než 80 % ze 166 analyzovaných zpráv o udržitelnosti. Obdobné procento subjektů také pokrývalo doporučení TCFD⁸, která se týkají vykazování informací souvisejících se změnou klimatu.

Více než 50 % zpráv se v otázce hodnocení významnosti odkazovalo na principy dvojí významnosti, které nově přinesly ESRS standardy. Je tedy zjevné, že i významné globální skupiny se otázkou harmonizace a propojování různých rámců a standardů v praktické rovině již zabývají.

Standardy GRI byly do velké míry inspirací pro přípravu standardů ESRS, ani v tomto případě ale nelze předpokládat, že jsou pro naplnění evropských požadavků plně dostačující.

Porovnání hlavních mezinárodních rámců

Zjednodušeně lze říci, že požadavky na zveřejňování v Evropské unii jsou širší než u ostatních již prezentovaných hlavních rámců, a to zejména v následujících ohledech.

Princip dvojí významnosti

- » ISSB a SEC se zaměřují především na potřeby investorů (tedy na zveřejnění finančních významných důsledků rizik a příležitostí spojených s udržitelností) – představují perspektivu finanční významnosti.
- » GRI standardy řeší vykazování dopadů na dotčené zainteresované strany (životní prostředí, společnost, zaměstnanci, zákazníci apod.) – sledují perspektivu významnosti dopadů.
- » ESRS propojují obě perspektivy a vyžadují vykazování jak ESG otázek, které jsou významné z finančního pohledu (rizika a příležitosti), tak z pohledu dopadů.

Šíře vykazovaných témat

Často uváděná informace, že se ISSB a SEC zaměřují výhradně na informace týkající se změny klimatu,

není sice zcela pravdivá, nicméně toto téma je u nich jednoznačně hlavní prioritou. Ačkoli se dá předpokládat, že se v budoucnu jejich pozornost také rozšíří na vykazování v širším kontextu včetně společenských a lidskoprávních otázek, v prvních zprávách můžeme očekávat zejména informace v souvislosti s klimatickými riziky a emisemi skleníkových plynů.

GRI ani ESRS standardy se neomezují přednostně na téma klimatu a emisí. Obsah zpráv podle nich sestavených bude pravděpodobně vyváženější napříč všemi třemi pilíři E, S a G, a to v závislosti na vyhodnocení významnosti konkrétních témat udržitelnosti.

EU taxonomie

Požadavek na klasifikaci aktivit na udržitelné (v souladu s taxonomií) a ty, které požadavky nespĺňují, spolu se zveřejněním souvisejících ukazatelů je v EU regulaci unikátní a ostatní mezinárodní rámce jej neobsahují. Toto je důležitá informace pro evropské dceřiné společnosti globálních skupin. Pamatuje na ně transpozice směrnice CSRD do českého zákona o účetnictví⁹. Ta umožňuje (při splnění předepsaných podmínek) využít výjimku z povinného vykazování z titulu zahrnutí v konsolidované zprávě připravené podle požadavků EU s tím, že povinná zveřejnění podle článku 8 EU taxonomie může dceřiná společnost doplnit ve vlastní výroční zprávě.

Další rozdíly najdeme při detailním porovnání požadavků, např. na zohlednění časových horizontů, hodnotového řetězce, prezentaci srovnávacích informací za minulá období. Mohou se lišit také požadavky na externí ověření.

Od hlavních rozdílů se nyní přesuňme k tomu, co mají hlavní rámce a standardy společného.

Zveřejnění týkající se změny klimatu a emisí skleníkových plynů

Výrazný překryv mezi různými mezinárodními standardy existuje právě v této prioritní oblasti, kde bylo dosaženo vysoké míry sladění díky využití již dříve zavedených metodik. Požadavky na informace k rizikům v souvislosti s klimatickou změnou staví na doporučeních TCFD, výpočet uhlíkové stopy vychází z GHG protokolu¹⁰. Tyto hlavní dva

⁸ Dostupné na: <https://www.ifrs.org/sustainability/tcfid/>.

⁹ Dostupná na: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=349&r=2023>.

¹⁰ Dostupný na: <https://ghgprotocol.org/>.

dokumenty se promítly do všech nově zavedených mezinárodních rámců.

Ani zde však nejsou požadavky úplně shodné, liší se, např. pokud jde o analýzu klimatických scénářů nebo zveřejnění poměrových ukazatelů za emise skleníkových plynů.

Interoperabilita, nikoli ale rovnocennost standardů

Směrnice CSRD do budoucna nevyklučuje, že by mohly být požadavky na zveřejnění informací naplněny i tehdy, pokud podnik či skupina připraví zprávu podle jiného rámce. V praxi k tomu ale ještě povede dlouhá cesta. Žádný z představených rámců Evropská komise zatím nevyhodnotila jako rovnocenný a s ohledem na popsané rozdíly se s plnou ekvivalencí standardů nedá v nejbližší době počítat.

I přes tuto skutečnost ale mohou firmy podléhající různým pravidlům využít podobnosti nebo částečné či úplné shody v některých požadavcích. Za tímto účelem jednotlivé organizace vydaly samostatná nebo společná prohlášení a zveřejnily nebo připravují přehled vzájemných překryvů a návazností. Vybrané ukazatele tak bude možné připravit jednotně pro účely všech nebo alespoň některých mezinárodních standardů. Zároveň bude z přehledu zřejmé, jaké informace je případně potřeba pro účely jiných standardů upravit nebo doplnit.

Bližší informace jsou veřejně dostupné v angličtině. Pro co nejaktuálnější zdroje v případě zájmu zadejte do internetového vyhledávače výraz „interoperability“ spolu se zkratkami předmětných standardů.

Vzájemné mapování je k dispozici mezi:

- » ESRS a GRI,
- » ESRS a ISSB,
- » GRI a ISSB.

Příklad

Nastavení obsahu zprávy o udržitelnosti a výpočet ukazatelů bude snazší, pokud půjde o zprávu za jednotlivý subjekt nebo bude skupina (mateřský podnik a jeho dceřiné podniky) působit ve stejné jurisdikci a podléhat stejným pravidlům.

Náročnější bude dosáhnout smysluplného nastavení a přehlednosti vykazování v případě mezinárodních či globálních skupin. Může nastat např. situace, kdy:

- » dceřiný podnik se sídlem v EU podléhá povinnému vykazování dle směrnice CSRD, a připravuje tedy informace podle standardů ESRS a EU taxonomie,
- » skupina má dceřiné podniky i v zemích, které zveřejňování informací o udržitelnosti nevyžadují,
- » mateřský podnik sídlí v zemi, která požaduje vykazování podle standardů ISSB (IFRS S1 a S2),
- » cenné papíry mateřského podniku jsou obchodovány na burze v USA, a skupina tedy zároveň podléhá pravidlům SEC.

V popsaném případě by dceřiný podnik v EU nemohl využít výjimky z titulu zahrnutí v konsolidované zprávě, pokud by tato kromě IFRS a SEC požadavků nepokrývala také pravděpodobně širší požadavky ESRS standardů.

Mateřský podnik by byl povinen připravit konsolidovanou zprávu tak, aby naplnila požadavky ISSB i SEC, což si může vyžádat úpravy mezi jednotlivými sadami ukazatelů. Na sběr dat a výpočet ukazatelů mohou mít vliv i odlišnosti v metodice používané dceřiným podnikem v EU podle ESRS.

Závěr

Nejen z uvedeného příkladu plyne, že příprava na vykazování informací o udržitelnosti může být technicky i časově náročná a vyžádá si kapacity a zdroje, se kterými mnohé podniky zpočátku nepočítají. Kvalita zpráv bude závislá na znalosti, správné interpretaci a aplikaci požadavků, které jsou pro velkou část povinných subjektů nové. Také z pohledu auditora je potřeba komplexnost nepodcenit a orientovat se ve standardech, kterými se budou klienti řídit.

Zdroje

- » WBCSD (Světová podnikatelská rada pro udržitelný rozvoj): Reporting Matters 2023, dostupné na: <https://www.wbcsd.org/Programs/Redefining-Value/Reporting-matters/Resources/RM2023>.
- » ESRS Standardy, dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302772&qid=1710249953291.
- » Standardy IFRS, dostupné na: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/>.
- » Standardy GRI, dostupné na: <https://globalreporting.org/standards/download-the-standards/>.

Due diligence neboli náležitá péče v oblasti vykazování udržitelnosti

Anna Vaničková

je zkušená odbornice v oblasti udržitelnosti a ESG. V této oblasti se aktivně pohybuje více než 10 let. Působí v KPMG v ESG Advisory týmu, kde vede zakázky v oblasti přípravy strategií udržitelnosti a ESG, nefinančního reportingu pro klienty napříč komerčními a výrobními sektory a výpočtu uhlíkové stopy. Pravidelně se podílí na mezinárodním KPMG průzkumu praxe nefinančního reportingu mezi největšími českými firmami. Pravidelně přednáší na českých vysokých školách na téma udržitelnost a ESG v podnikání.

Due diligence neboli náležitá péče je pojem, který není pro společnosti novinkou. Většinou se jedná o kompletní prověření společnosti před jejím převzetím, koupí, IPO (Initial Public Offering neboli první veřejná nabídka akcií) apod. V posledních letech ale nabírá nový význam v souvislosti s udržitelností a vykazováním ESG.

Rozšíření due diligence na oblast udržitelnosti je mimo jiné navázáno i na globalizaci a vznik nadnárodních společností a rozšíření a provázání dodavatelsko-odběratelských řetězců. Podniky tak mají možnost obchodovat po celém světě a vybírat pro sebe to nejvhodnější z velké nabídky zdrojů. Společnosti by měly dohlížet na svůj hodnotový řetězec a prověřovat, zda nedochází k porušování lidských práv nebo znečišťování životního prostředí bez rozdílu, zda se jedná o lokální či zahraniční články jejich hodnotových řetězců. Dále by měly využít svůj pákový efekt a přijímat opatření ke snížení a do budoucna úplného zastavení porušování lidských práv a znečišťování či ničení životního prostředí. Odpovědnost za celý hodnotový řetězec může být pro společnosti novinkou, kterou zavádí vykazování ESG a nové regulace. Právě v tomto spočívá proces náležité péče.

Legislativa pro náležitou péči

Nenechme se ale zmást, ani náležitá péče týkající se lidských práv a ochrany životního prostředí není novinkou. Legislativa pro náležitou péči se začala vyvíjet již před více než 13 lety. První vlašťovkou bylo schválení *United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights* (UNGP, Obecné zásady OSN v oblasti podnikání a lidských práv), souboru pokynů pro státy a společnosti k prevenci, řešení a nápravě porušování lidských práv při podnikatelských činnostech. Spolu s těmito pokyny tvoří rámec mezinárodních principů i další právní dokumenty jako např. *International Labour Organization Tripartite Declaration of Principles Concerning Multinational Enterprises and Social Policy* (Tripartitní deklarace mezinárodní organizace práce o principech týkajících se nadnárodních společností a sociální politiky, dále také jen „trojstranná deklarace MOP“) a *OECD Guidelines for Multinational Enterprises* (Pokyny OECD pro náležitou péči v oblasti odpovědného chování podniků) – doporučení společně adresovaná vládami nadnárodním podnikům s cílem zvýšit přínos podnikání k udržitelnému rozvoji a řešit nepříznivé dopady související s obchodními aktivitami na lidi, planetu a společnost. Tyto nástroje doporučují společnostem, aby do svých činností a hodnotového řetězce začlenily strategie náležité péče týkající se lidských práv (pokyny UNGP a OECD), pracovních práv (pokyny OECD a trojstranná deklarace MOP) a životního prostředí, správy věcí veřejných, korupce

a úplatkářství, transparentnosti a zájmů spotřebitelů (pokyny OECD).

Dosud byly legislativní nástroje v oblasti náležitě péče pouze doporučujícího charakteru, nikoli závazné. V současné době ale dochází ke změnám. Můžeme sledovat, jak jednotlivé země pracují na přípravě či zavedení praxe vlastních závazných legislativních opatření, která mají za cíl uložit určitým skupinám společností povinnost zavést proces náležité péče do svých interních politik, řízení rizik a strategií, vyžadovat dodržování lidských práv a v některých státech i ochranu životního prostředí po svých dodavatelích – i těch, kteří přímo nespádají do jurisdikce dané země a její legislativy. Aktuálně již v některých evropských zemích platí vlastní zákony dotýkající se náležité péče, například německý zákon o náležitě péči v dodavatelském řetězci (*Lieferkettensorgfaltspflichtengesetz – LkSG*), francouzský zákon o povinnosti ostražitosti (*LOI n° 2017-399 du 27 mars 2017 relative au devoir de vigilance*), nizozemský zákon o náležitě péči týkající se dětské práce (*Wet Zorgplicht Kinderarbeid*) a norský zákon o transparentnosti (*Forbrukertilsynet*).

Další průlom můžeme čekat v následujících letech. Evropská komise, Rada EU a parlament poslední

dva roky pracují na vytvoření závazného nástroje v této oblasti. Cílem je schválit směrnici, která stanoví jednotné povinné postupy náležité péče o lidská práva, životní prostředí a správu a řízení v hodnotových řetězcích společností. Směrnice o náležitě péči podniků v oblasti udržitelnosti (*Corporate Sustainability Due Diligence Directive*)¹ by tak měla dopad jak na společnosti se sídlem v členských státech EU, tak na společnosti ze třetích zemí působící v EU. Návrh směrnice procházel několika koly náročných vyjednávání, především jakých sektorů se bude směrnice týkat a jaké společnosti zasáhne. Směrnice zasáhne přímo více než pět tisíc společností a nepřímo jejich dodavatele, jejichž počet zatím není možné odhadnout.

Metodika OECD

Pojďme se blíže podívat na nejrozšířenější metodiku zavedení náležité péče dle OECD. Metodika vychází ze dvou základních dokumentů:

- » *OECD Guidelines for Multinational Enterprises* (Pokyny OECD pro nadnárodní podniky) – doporučení adresovaná nadnárodními podnikům s cílem zvýšit přínos podnikání k udržitelnému rozvoji a podpořit řešení nepříznivých dopadů podnikání na lidi, planetu a společnost. V souladu s těmito pokyny se proto doporučuje, aby podniky prováděly náležitou péči založenou na hodnocení rizik a zabránění nepříznivým dopadům spojeným s jejich činnostmi, dodavatelskými řetězci a dalšími obchodními vztahy.
- » *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct* (Pokyny OECD pro náležitou péči) poskytuje podnikům praktickou podporu při implementaci pokynů OECD pro nadnárodní podniky, a to tak, že vysvětluje doporučení o náležitě péči a souvisejících ustanoveních srozumitelným jazykem a popisuje model „šesti kroků“.

Hlavní část pokynů OECD pro náležitou péči popisuje její postup a podpůrná opatření krok za krokem, ačkoli v praxi je proces náležité péče průběžný, iterativní a nemusí být nutně postupný, neboť může být prováděno několik kroků současně a výsledky se mohou vzájemně doplňovat. Mimo jiné obsahují pokyny OECD vysvětlení, tipy a příklady náležité péče, které jsou prezentovány ve formátu „otázky a odpovědi“.

¹ Dostupná na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL%3AST_6145_2024_INIT&qid=1711013732823.

Obrázek 1: Model šesti kroků náležitě péče

Zdroj: OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct

Model šesti kroků náležitě péče, který je představen na obrázku 1, je referenčním bodem pro postupy náležitě péče v oblastech odpovědného obchodního jednání (Responsible Business Conduct – RBC) podniků na celém světě. Těchto šest kroků propojuje i tři evropské regulace týkající se udržitelnosti a vykazování: EU taxonomie, CSRD, CSDDD. Mají-li společnosti dodržovat lidská práva či chránit životní prostředí, tak nejprve musí zjistit, kde se v rámci jejich vlastních provozů, hodnotových řetězců či obchodních vztahů nachází rizikové situace, které by mohly vést k potenciálním či skutečným negativním dopadům.

Zatímco EU taxonomie pomáhá společnostem definovat udržitelné aktivity, CSDDD jim zadává, aby provedly proces náležitě péče, a ve výkazu dle CSRD se obě tyto aktivity prolínají. Společnosti by ve svých ESG reportech měly zveřejnit zastoupení udržitelných aktivit ve svém portfoliu a zároveň popsat, jak probíhal proces náležitě péče, jaké potenciální či skutečné negativní dopady byly identifikovány, jaká opatření byla přijata, aby bylo těm potenciálním dopadům zamezeno, případně aby byly minimalizovány spolu s těmi skutečnými, jak je vyhodnocena efektivita těchto opatření a v případě těch skutečných dopadů ještě to, jak podnik zajistil nápravu či se na ní podílel.

Náležitá péče by měla být úměrná riziku a měla by odpovídat konkrétním okolnostem a kontextu podniku. Dle pokynů OECD pro náležitou péči by měly být provedeny kroky podle obrázku 1.

OECD vypracovala pokyny pro náležitou péči i speciálně pro odvětví nerostných surovin, zemědělství a dodavatelské řetězce v oblasti výroby oděvů a obuvi a dokumenty o osvědčených postupech pro těžební a finanční sektor. Tyto zásady byly vytvořeny v úzké spolupráci s vládami, podniky, odborovými organizacemi a občanskou společností. Přístupy formulované v těchto odvětvových pokynech jsou v souladu s přístupem uvedeném v základních pokynech OECD pro náležitou péči, ale poskytují podrobnější doporučení přizpůsobená specifickým kontextům a odvětvím.

Evropská unie a náležitá péče

Již zmíněná směrnice o náležitě péči podniků v oblasti udržitelnosti (CSDDD) je prvním pokusem o vytvoření závazné legislativy v oblasti náležitě péče na úrovni EU. Směrnice CSDDD zavádí požadavky na společnosti, aby identifikovaly a předcházely, ukončily nebo zmírňovaly skutečné a potenciální dopady svých činností na životní prostředí a porušování lidských práv. Povinnost provádět náležitou péči se tak bude vztahovat nejen na jejich vlastní činnosti, ale také na činnosti dceřiných společností a dalších subjektů v hodnotových řetězcích, se kterými mají přímé i nepřímé obchodní vztahy. Podniky tak budou muset vypracovat a provádět „akční plány prevence“, získat od svých obchodních partnerů smluvní záruky, že plány dodrží, a následně ověřovat jejich dodržování.

Dle verze návrhu ze dne 13. března 2024 by se směrnice měla vztahovat na skupiny společností, které za poslední účetní období splnily kritéria uvedená na obrázku 2.

Obrázek 2: Kritéria pro uplatnění směrnice CSDDD

Podniky a skupiny	Podniky a skupiny, pokud uzavřely franšizové nebo licenční smlouvy
<p>EU</p> <p>€ 450+ mil. eur celosvětový čistý obrat</p> <p>1000+ zaměstnanců</p>	<p>EU</p> <p>€ 80+ mil. eur celosvětový čistý obrat</p> <p>22,5+ mil. eur franšizové nebo licenční poplatky</p>
<p>MIMO EU</p> <p>€ 450+ mil. eur čistý obrat v EU</p>	<p>MIMO EU</p> <p>€ 80+ mil. eur čistý obrat v EU</p> <p>22,5+ mil. eur franšizové nebo licenční poplatky v EU</p>

Postup náležité péče dle CSDDD odpovídá modelu šesti kroků metodiky OECD. Je důležité zmínit, že CSDDD má specifický přístup k určení, na které části hodnotového řetězce se povinnost náležité péče bude vztahovat. Poslední verze návrhu směrnice zavádí pojem „chain of activities“ (řetězec aktivit), který zahrnuje vztahy s obchodními partnery v předcházejícím a následném řetězci, a to v určitém rozsahu. Obchodní vztahy v předcházejícím řetězci jsou zahrnuté do posouzení rizik v případě, že jsou přímo vztažené k výrobě produktů nebo poskytování služeb, např. design, těžba, výroba, doprava, uskladňování a dodání do konečné výroby surovin, produktů nebo jejich součástí a následující vývoj produktu nebo služby. Obchodní vztahy v následném řetězci jsou zahrnuté do posouzení rizik, pokud se jedná o distribuci, dopravu a uskladňování konečných produktů (pouze produktů, nikoli služeb), a to v případě, že tyto činnosti jsou vykonávány přímo pro společnost nebo jejím jménem. Výrazem „řetězec aktivit“ ve smyslu této směrnice nejsou myšleny výrazy „hodnotový řetězec“ nebo „dodavatelský řetězec“ ve smyslu jiných právních předpisů EU (např. CSRD).

Speciální postavení v CSDDD mají finanční instituce. Dle informací vyplývajících z posledního návrhu směrnice budou tyto subjekty povinny provádět náležitou péči, ale pouze v rozsahu předcházející části svého řetězce aktivit (upstream). Nadcházející část řetězce pro finanční instituce (zahrnuje příjemce jejich produktů a služeb) zatím není v působnosti směrnice.

Pokud bude směrnice schválena v tomto znění, může být dodržování CSDDD podmínkou pro veřejná výběrová řízení. Zároveň společnostem hrozí při nesplnění povinností vyplývajících z ustanovení CSDDD pokuty ve výši až 5 % čistého celosvětového obrátu a dále budou oběti moci vymáhat kompenzaci, ať už bylo porušení úmyslné nebo z nedbalosti. Společnosti mají na druhou stranu možnost pozastavit spolupráci se svými obchodními partnery, případně od ní úplně odstoupit, pokud zjistí, že nedodržují dohodnuté postupy v oblasti dodržování lidských práv či ochrany životního prostředí. Zároveň společnosti nejsou odpovědné za škody způsobené jejich obchodními partnery v rámci jiných řetězců aktivit. Jakmile bude směrnice definitivně schválena a zveřejněna, budou mít členské státy dva roky na implementaci do národních legislativ.

Zatímco směrnice CSDDD teprve byla schválena a bude vyžadována nejdříve během roku 2026, *Lieferkettensorgfaltspflichtengesetz* (LkSG) v Německu

platí již od minulého roku. Od 1. ledna 2023 se pravidla LkSG přímo vztahují na všechny společnosti bez ohledu na jejich právní formu, které mají ústředí v Německu nebo tam mají hlavní místo podnikání, statutární sídlo či administrativní centrálu s třemi tisíci zaměstnanci v Německu (zahrnují se i ti, kteří byli vysláni do zahraničí). Od roku 2024 se snižuje limit průměrného počtu zaměstnanců v Německu na jeden tisíc za fiskální rok.

Malé a střední podniky, které nesplňují již uvedenou hranici nebo které nejsou německými společnostmi, ale dodávají zboží do Německa, se však také musí připravit na požadavky LkSG. Plnění povinností náležité péče ve smluvních vztazích, včetně přenesení povinností, například na základě podmínek dodavatele, se stává základní součástí dodavatelských smluv.

Podle LkSG jsou společnosti povinny odpovídajícím způsobem dodržovat stanovené požadavky na lidská práva a životní prostředí v dodavatelském řetězci, a to prostřednictvím zavedení interního orgánu odpovědného za ochranu lidských práv, provádění analýzy rizik souvisejících s lidskými právy, prohlášení o základních zásadách ochrany lidských práv v podnikání, provádění preventivních opatření ve vlastní oblasti podnikání a vůči přímým dodavatelům a nápravných opatření v případě porušení lidských práv, provádění stížnostního řízení s ohledem na oznamování porušování lidských práv, provádění opatření náležité péče s ohledem na rizika spojená s nepřímými dodavateli.

Za nedodržení stanovených povinností společnostem v působnosti zákona mohou být uloženy správní pokuty ve výši až 8 milionů eur nebo až 2 % ročního celosvětového obrátu. Systém pokut založený na obrátu se vztahuje pouze na podniky s ročním obrátem vyšším než 400 milionů eur. Kromě toho, pokud je uložena správní pokuta vyšší než určitá minimální úroveň, mohou být podniky vyloučeny ze zadávání veřejných zakázek.

Závěr

Nedívejme se na CSDDD a požadavky na náležitou péči jen jako na regulaci a povinnosti, může pro firmy přinést i příležitost pro zlepšení řízení rizik, pro lepší přístup k financování a v neposlední řadě zvýšit důvěru. Zároveň mnohým firmám pomůže v postupném zlepšení jejich reportu udržitelnosti a transparentnosti. V neposlední řadě také pomůže k sjednocení rozdílných přístupů a požadavků k procesu náležité péče napříč zeměmi.

Transparentnost v hodnotovém řetězci

Miroslava Prokešová

vystudovala Vysokou školu ekonomickou v Praze. Má rozsáhlé zkušenosti v oblasti externího auditu, vedení účetních a reportingových teamů u mezinárodních společností, IFRS reportingu a konsolidací. V rámci KPMG se specializuje na poskytování účetního poradenství podle IFRS a českých účetních předpisů pro klienty z různých odvětví, konsolidace, přeměny společností a reporting. Zaměřuje se také na udržitelnost a ESG výkaznictví.

ESG dnes představuje více než jen standardizované vykazování, zahrnuje také rámec pro řízení rizik a dopadů, regulace a komunikaci v rámci celého hodnotového řetězce podniku. Bez ohledu na sektor nebo region se hodnotové řetězce podílejí na celosvětové klimatické a sociální změně. Mohou být zdrojem vysoké spotřeby energie, hromadění odpadu, ztráty biologické rozmanitosti, emisí skleníkových plynů nebo porušování lidských práv.

Události posledních let ukazují, jak je důležité sledovat a pracovat se subjekty v hodnotovém řetězci a dosáhnout tak větší odolnosti a zvládnout nepředvídatelné situace. I proto můžeme sledovat, jak se toto téma dostává do popředí společně s celou tematikou ESG a stává se neodmyslitelnou součástí regulací spojených s transparentností, například v posledních měsících intenzivně projednávané směrnice o náležitě péči či zákazu dovozu produktů vyrobených nucenou prací nebo přijatého nařízení o ochraně proti odlesňování¹. Podívejme se, jaké požadavky se na podniky v hodnotových řetězcích budou v následujících letech vztahovat především z pohledu vykazování a budou tak pravděpodobně podléhat i ověřování.

Hodnotový nebo dodavatelský řetězec?

Hodnotový řetězec (neboli value chain) představuje širokou škálu činností, zdrojů (vstupů i výstupů) a vztahů, které souvisejí s obchodním modelem a vnějším prostředím, v němž podnik působí. Dle Evropských standardů pro podávání zpráv o udržitelnosti (ESRS) hodnotový řetězec zahrnuje činnosti, zdroje a vztahy, které podnik využívá a na které se spoléhá při vytváření svých produktů nebo služeb od jejich vzniku až po dodání, spotřebu a konec životnosti. Zahrnují činnosti, zdroje a vztahy:

- » v oblasti vlastních provozních činností podniku (např. lidské zdroje),
- » v rámci dodavatelských, marketingových a distribučních kanálů (jako je získávání materiálů a služeb a prodej a dodávka produktů a služeb),
- » finanční, geografické, geopolitické a regulační prostředí, v němž podnik působí.

Hodnotový řetězec zahrnuje subjekty v předcházejících (upstream) a navazujících (downstream) částech hodnotového řetězce podniku. Subjekty v předcházející části hodnotového řetězce podniku (např. dodavatelé) poskytují produkty nebo služby, které se používají při vývoji produktů nebo služeb podniku. Subjekty v navazující části hodnotového řetězce podniku (např. distributoři, zákazníci) získávají produkty nebo služby od podniku.²

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1115 ze dne 31. května 2023 o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů a o zrušení nařízení (EU) č. 995/2010.

² Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/2772 ze dne 31. července 2023, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU, pokud jde o standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti, Příloha 2.

Zjednodušeně řečeno, hodnotový řetězec zahrnuje veškerý dodavatelsko-odběratelský řetězec.

Obrázek 1: Hodnotový řetězec

Proč je hodnotový řetězec důležitý?

Směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti³ (CSRD) zavádí požadavek hlubšího vhledu do hodnotového řetězce podniku. V rámci cíle větší transparentnosti jsou podniky povinny zveřejňovat informace o hodnotovém řetězci v mnohem širším rozsahu, než tomu bylo doposud. I když podniky nesplňují kritéria daná CSRD a nemají tak povinnost vykazovat podle ESRS, měly by i přesto zpozornět. Může na ně sběr dat a vykazování dopadnout nepřímo, právě díky tomu, že jsou součástí hodnotového řetězce podniku, který kritéria splňuje. Aby vykazující podniky splnily požadavky ESRS, mohou vyžadovat spolupráci a data napříč svými hodnotovými řetězci. Avšak směrnice udává i maximální rozsah informací, které mohou firmy po svém dodavatelsko-odběratelském řetězci vyžadovat. Informace by tedy neměly přesáhnout rozsah ESRS pro malé a střední kotované podniky.

Zveřejňované informace o udržitelnosti podniku musí obsahovat informace o všech významných dopadech, rizicích a příležitostech (impacts, risks and opportunities, dále jen „IRO“) včetně těch, které vznikají nebo mohou vzniknout v souvislosti s jeho obchodními vztahy v hodnotovém řetězci. Jedním z důvodů, proč je role hodnotového řetězce vyzdvihnuta v rámci CSRD/ESRS, je skutečnost, že hlavní dopady, rizika a příležitosti reportujícího podniku se často vyskytují i v jeho hodnotovém řetězci. Zaměření se pouze na vlastní provozy by proto poskytlo pouze částečný obraz o podílu činností podniku na dopadech na společnost a životní prostředí a neumožnilo by tak plnohodnotnou identifikaci rizik a příležitostí.

K posouzení významných dopadů, rizik a příležitostí spojených s podnikáním slouží postupy náležitě péče, které blíže představil předchozí článek.

Jednotlivé aspekty se v různých částech tohoto řetězce často doplňují nejen navzájem, ale také s obchodními specifiky. Například dodavatel, jehož prioritou není požadavek dodržování základních pracovně-právních norem v rámci ESG, může mít problém s velkou fluktuací zaměstnanců, který následně negativně ovlivňuje kvalitu produkovaného výrobku, a důsledkem je zvýšené množství odpadu. Zlepšení pracovních podmínek v tomto příkladu může vyřešit velkou fluktuaci zaměstnanců a přinést tak řešení pro celou škálu problémů, která jsou přínosná nejen v rámci ESG, ale také pro odblokování ekonomického potenciálu.

Při posouzení dopadu, rizik a příležitostí musí být zohledněny všechny relevantní subjekty hodnotového řetězce (jak přímé, tak i nepřímé vztahy), primárně se ale musí zaměřit na vztahy, které pravděpodobně jsou spojeny s významnými dopady, riziky a příležitostmi, např. vztahy:

- » se subjekty, jež jsou spojeny s hot spots⁴, které vystavují pravděpodobnosti skutečných a potenciálních dopadů (a tudíž vytvářejí dopady na lidi a/nebo planetu, což může být zároveň zdrojem rizik a příležitostí),
- » se subjekty, na jejichž podnikání, produktech či službách je podnik závislý (a tudíž vytváří pro podnik rizika a příležitosti).

Prohlášení o udržitelnosti musí tedy zahrnovat údaje o hodnotovém řetězci pouze ve vztahu k těm částem hodnotového řetězce, pro které je daná otázka významná, tj. které buď umožňují uživatelům prohlášení o udržitelnosti pochopit podstatné dopady, rizika a příležitosti podniku, podle zásady dvojí významnosti⁵; anebo splňují kvalitativní charakteristiky informací uvedené v dodatku B standardu ESRS 1 tím, že mají například výpovědní hodnotu, vliv na rozhodování uživatelů nebo poskytují zpětnou vazbu k předchozím hodnocením.

Podle návrhu prováděcích pokynů k hodnotovému řetězci je nejdůležitějším rozdělením jednotlivých

³ Corporate Sustainability Reporting Directive – Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2464 ze dne 14. prosince 2022, kterou se mění nařízení (EU) č. 537/2014, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a směrnice 2013/34/EU, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti.

⁴ Oblasti nebo problémy, které mají vysoký potenciál pro environmentální, sociální a ekonomický dopad – pozitivní i negativní.

⁵ Informace s dvojí významností jsou ty, které jsou významné z finančního hlediska a/nebo z hlediska dopadu. Významnost dopadu se týká významných skutečných nebo potenciálních, pozitivních nebo negativních dopadů podniku na lidi nebo životní prostředí v krátkodobém, střednědobém nebo dlouhodobém horizontu. Finanční významnost je pak taková, která vyvolává nebo lze důvodně očekávat, že vyvolá významné finanční dopady na podnik.

subjektů v hodnotovém řetězci souvislost s negativními dopady (na společnost a životní prostředí). Obecné posouzení dopadů by proto mohlo být užitečným počátečním bodem pro shromažďování informací o hodnotovém řetězci. Příkladem mohou být obecné informace o regionu nebo odvětví daného podniku. Například pokud podnik získává zdroje pro své výrobky převážně nepřímo ze země A a země B, může se při posuzování svých sociálních dopadů podívat na dostupné obecné informace o minimální mzdě v těchto zemích. V zemi A činí minimální mzda obecně 100 % až 120 % životního minima, ale v zemi B je minimální mzda nižší než 80 % životního minima. Proto je expozice vůči významným dopadům pravděpodobněji v zemi B, za předpokladu, že všechny ostatní aspekty zůstávají konstantní.

Podnik tedy není povinen zahrnovat informace o hodnotovém řetězci do všech zveřejňovaných informací, ale pouze tehdy, pokud jsou spojeny s významnými IRO mimo jeho vlastní činnost, a to z důvodu jeho obchodních vztahů. Tematické standardy (E1–E5, S1–S4, G1) vyžadují zahrnout informace o hodnotovém řetězci pro některé kvantitativní ukazatele. Průřezový standard ESRS 2 dále vyžaduje v požadavku SBM-1 popis hlavních prvků celého hodnotového řetězce (bod 42c). Pokud se však podnik domnívá, že významné IRO v hodnotovém řetězci nejsou pokryté požadavky ke zveřejnění dle ESRS, musí podnik zveřejnit dodatečné informace specifické pro daný podnik a jeho hodnotový řetězec. V případě, kdy by podnik neměl k dispozici všechny potřebné informace o hodnotovém řetězci, je umožněno, aby první tři roky vysvětlil, jaké úsilí vynaložil na získání těchto informací, důvody, proč tyto informace nebylo možné získat, a plány podniku na získání těchto informací v budoucnu.

Hodnotový řetězec z hlediska životního prostředí

Aby podniky dosáhly svých klimatických cílů a mohly o nich věcně a co nejpřesněji informovat, budou se častěji obracet na své dodavatele, bez jejichž součinnosti se bude podnikům obtížně dařit naplňovat cíle uhlíkové neutrality či snižování produkce emisí skleníkových plynů. Podniky, aby splnily požadavky na vykazování v oblasti emisí skleníkových plynů, budou sledovat emise, které podnik neprodukuje přímo a nejsou ani výsledkem činností z aktiv, která vlastní nebo kontroluje (přímé emise), ale z těch, za které je nepřímo zodpovědná

na vyšších a nižších úrovních svého hodnotového řetězce, tzv. scope 3 (rámeček 3, nepřímé emise). Příkladem může být nákup, používání a likvidace výrobků nebo služeb od dodavatelů nebo skleníkové plyny vyprodukované zaměstnanci dojíždějícími do zaměstnání nebo služební cesty. Tyto emise je čím dál tím důležitější měřit a spravovat vzhledem k tomu, že v mnoha odvětvích většina celkových podnikových emisí skleníkových plynů pochází právě ze zdrojů rámeček 3, a jsou také důležitým faktorem ovlivňujícím rizika přechodu na nízkouhlíkové fungování.

ESRS E1 *Změna klimatu* stanoví, že ukazatele dopadů se určují na základě dopadů, které jsou přímo spojeny s produkty a službami podniku prostřednictvím jeho obchodních vztahů (tj. neomezuje se pouze na podíl vlastního kapitálu), a požaduje proto zahrnout do vykazovaných emisí skleníkových plynů údaje o společných podnicích, přidružených podnicích, nekonsolidovaných dceřiných společnostech (investičních jednotkách) a smluvních ujednáních, jež nejsou strukturována prostřednictvím účetní jednotky (tj. společně řízené činnosti a aktiva), a to v rozsahu provozní kontroly podniku nad nimi. Sběr takového množství dat v širším hodnotovém řetězci může být pro mnoho podniků extrémně náročný.

Tlak na zvýšení transparentnosti napříč hodnotovými řetězci představuje pro podniky nejen výzvy, ale i příležitosti. Využitím vhodných zdrojů dat v kombinaci s nově vznikajícími technologiemi mohou podniky získat rozsáhlejší a komplexnější informace, které jim pomohou k efektivnějším obchodním rozhodnutím. Tato data mohou pomoci také při získávání a využití příslušných informací pro splnění množství požadavků na vykazování v různých jurisdikcích po celém světě, které se mohou značně lišit v závislosti na odvětví a geografické působnosti firmy a zahrnují i splnění rostoucích očekávání zainteresovaných stran.

Zdroje

- » Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/2772 ze dne 31. července 2023, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU, pokud jde o standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti, Příloha 2.
- » Návrh prováděcích pokynů EFRAG k hodnotovému řetězci.
- » Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1115 ze dne 31. května 2023 o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů a o zrušení nařízení (EU) č. 995/2010.

Nástrahy taxonomie pro nefinanční podniky

Matěj Schánilec

je manažerem v oddělení Poradenských služeb a ESG reportingu v PwC. Je specialistou na reporting podle taxonomie EU. Má za sebou bohaté zkušenosti z přípravy taxonomických reportů a je členem PwC Taxonomy, pracovní skupiny na regionální úrovni. Mimo taxonomie se podílí také na reportingových projektech dle GRI, TCFD či CSRD. Má za sebou také několik let zkušeností v auditu a s poradenstvím v oblasti IFRS, IFRS konsolidací a konverzí na IFRS účetní výkaznictví.

Již od svého přijetí v polovině roku 2020 přináší EU taxonomie vrásky velkým společnostem, které již mají, nebo od roku 2025 budou mít, povinnost zveřejňovat taxonomický report. A není se čemu divit. Legislativní úprava EU taxonomie je komplexní a rozprostírá se na více než tisíce stranách legislativního textu. Přestože není taxonomická džungle tak neprostupná, jak se může při prvním pohledu zdát, nese s sebou mnohá úskalí, se kterými se musí podniky vypořádat. Pojďme se společně na vybraná z těchto úskalí detailněji podívat.

Hledání způsobilých aktivit a praradné NACE kódy

Základem taxonomického reportingu je správné určení způsobilých (a případně souladných) aktivit z nabídky EU taxonomie. Díky legislativnímu doplnění z přelomu roku 2023 vybírají společnosti aktivity od letošního roku (tj. za reportingový rok 2023) z plné palety všech šesti environmentálních cílů.

Konkrétně jde o oblasti:

- » zmírňování změny klimatu,
- » přizpůsobování se změně klimatu,

- » udržitelné využívání a ochrana vodních a mořských zdrojů,
- » přechod na oběhové hospodářství,
- » prevence a omezování znečištění,
- » ochrana a obnova biologické rozmanitosti a ekosystémů.

Napříč těmito environmentálními cíli EU taxonomie identifikuje přes 140 aktivit včetně konkrétních popisů aktivit a jejich technických screeningových kritérií. Pro lepší orientaci, kde najít aktivity z jednotlivých hospodářských odvětví, nabízíme tabulku 1.

Nejmenší obtíže obvykle způsobuje společností identifikace aktivit z oblasti jejich obratu, tedy aktivit, za které mají společnosti rozeznané externí výnosy. Větším problémem bývá identifikace aktivit z oblasti ostatních sledovaných ukazatelů (tedy ukazatele kapitálových výdajů a provozních výdajů). Tyto aktivity totiž nemusí být nutně spojené s primárním zaměřením společností, ale může se jednat o další aktivity z celkového spektra činností společnosti. Zjevným příkladem může být nákup fotovoltaických panelů na střechu výrobní haly pro vlastní spotřebu. Tato aktivita se neprojeví v rámci ukazatele obratu, přesto se může jednat o aktivitu, která je dle EU taxonomie způsobilá. Společnostem tak nezbyde nic jiného než se detailněji seznámit se všemi potenciálními aktivitami, které EU taxonomie nabízí, aby byly schopny tyto aktivity pokrýt.

EU taxonomie pro lepší orientaci nabízí pomůcku v podobě navržených souvisejících NACE kódů (klasifikační kódy ekonomických činností EU) pro

jednotlivé činnosti. Do příchodu dodatečných čtyř klimatických cílů na přelomu roku 2023 platilo jednoduché pravidlo, že NACE kódy uvedené u taxonomických činností nejsou závazným kritériem pro posouzení způsobilosti aktivity. Jinými slovy, pokud společnost našla svůj NACE kód u taxonomické činnosti, neznamenalo to, že mohla tuto aktivitu považovat pro svůj reporting za způsobilou, a naopak, tedy pokud u aktivity jejich NACE kód uvedený nebyl, neznamenalo to, že pro danou společnost tato aktivita nemohla být způsobilá. Pro hodnocení způsobilosti tak vždy zůstává konkrétní posouzení popisu aktivity v EU taxonomii a porovnání tohoto popisu s činnostmi společnosti.

S příchodem nových klimatických cílů a zejména cíle *Přechod na oběhové hospodářství* přichází několik výjimek v oblasti závaznosti užitých NACE kódů v popisu aktivit. V oblasti služeb cíle *přechodu na oběhové hospodářství* se některé aktivity v rámci svého popisu opírají o vybrané NACE kódy, ovšem jejich zohlednění v procesu identifikace způsobilých aktivit se stává závazné. Jedná se například o aktivity:

- » opravy, renovace a repasování,
- » prodej náhradních dílů,
- » příprava k opětovnému použití výrobků a součástí výrobků s ukončenou životností,
- » prodej použitého zboží,
- » produkt jako služba a další modely služeb orientované na oběhové využití a výsledek,
- » tržiště pro obchodování s použitým zbožím k opětovnému použití.

V rámci identifikace způsobilých aktivit platí ještě jedno pravidlo ze zavedené nejlepší praxe. A to, že za způsobilou aktivitu nelze považovat takovou aktivitu, jejíž popis sice společnost splňuje, ale je stoprocentně jisté, že nikdy nemůže u dané společnosti a aktivity dojít k naplnění technických screeningových kritérií. V takovém případě se aktivita nedá považovat za způsobilou k tomu být v budoucnu udržitelnou aktivitou (tedy v souladu s EU taxonomií). Ovšem pozor, u tohoto pravidla jde skutečně o objektivní nemožnost naplnit daná kritéria, a to i v budoucnosti.

Tabulka 1: Aktivity z jednotlivých hospodářských odvětví

	Zmírňování změny klimatu	Přizpůsobování se změně klimatu	Voda	Cirkulární ekonomika	Prevence a omezování znečištění	Biodiverzita
1. Lesnictví	✓	✓				
2. Činnosti v oblasti ochrany a obnovy životního prostředí	✓	✓				✓
3. Zpracovatelský průmysl	✓	✓	✓	✓	✓	
4. Energetika	✓	✓				
5. Zásobování vodou, kanalizace, nakládání s odpady a sanace	✓	✓	✓	✓	✓	
6. Doprava	✓	✓				
7. Stavebnictví a činnosti v oblasti nemovitostí	✓	✓		✓		
8. Informační a komunikační činnosti	✓	✓	✓	✓		
9. Odborné, vědecké a technické činnosti	✓	✓				
10. Finanční a pojišťovací činnost		✓				
11. Vzdělávání		✓				
12. Činnosti zdravotní a sociální péče		✓				
13. Umění, zábava a rekreace		✓				
14. Řízení rizik katastrof		✓	✓			
15. Ostatní služby				✓		
16. Ubytovací aktivity						✓

K jakému cíli přispíváme

Při bližším pohledu na aktivity v rámci jednotlivých cílů EU taxonomie brzy zjistíme, že se některé aktivity vyskytují ve více klimatických cílech (největší průnik nabízí cíle *Zmírňování změny klimatu* a *Přizpůsobování se změně klimatu*, ale některé aktivity najdeme i v dalších cílech). V různých environmentálních cílech tyto aktivity (zcela logicky) mají ovšem různá technická screeningová kritéria. Občas se tak můžeme setkat se situací, kdy se společnosti snaží „obchodovat“ s klimatickými cíli a aktivitu se snaží zařadit pod klimatický cíl, který má nejjednodušší technická screeningová kritéria pro splnění. Tento přístup je ovšem zcela nepřijatelný a v rozporu se smyslem taxonomické regulace. Výběr klimatického cíle je třeba provést v souladu s účelem, pro který skutečně společnost danou aktivitu provádí, a jaký klimatický cíl aktivita naplňuje. Například při výstavbě nové budovy (aktivita 7.1 u *zmírňování změny klimatu* i u *přizpůsobování se změně klimatu*) je třeba zhodnotit nikoliv, která technická screeningová kritéria jsou jednodušší na splnění, ale zda výstavbou nové (udržitelné) budovy přispějí zmírňování změně klimatu (tedy daná budova sníží emisní potřeby oproti starým výstavbám) anebo zda budovu stavíme za účelem přizpůsobení se změně klimatu (tedy budovou zmírňujeme existující či potenciální hrozbu způsobenou změnou klimatu). Nutno podotknout, že obecně aktivity z environmentálního cíle *přizpůsobování se změně klimatu* nelze považovat za způsobilé bez existujícího adaptačního plánu společnosti.

Aplikace hladiny významnosti (materiality) v rámci taxonomického reportingu

V rámci zjednodušení reportingu dle EU taxonomie se také často setkáváme s pokusy o aplikaci hladiny významnosti v oblasti identifikace způsobilých aktivit – tedy některé společnosti mají tendenci nebrat v potaz aktivity, které jsou z jejich pohledu (např. z důvodu finanční nevýznamnosti) nepodstatné. Bohužel EU taxonomie s materialitou nepracuje (s výjimkou vykazování ukazatele provozních nákladů), společnosti by tak skutečně měly identifikovat veškeré způsobilé aktivity bez ohledu na jejich významnost, a i tyto drobné aktivity v rámci reportingu vyhodnotit a případně zveřejnit. V ojedinělých případech lze velmi nevýznamné aktivity zanedbat, pokud by příliš vysoké množství aktivit zahrnutých v reportingu mohlo zkreslovat čitelnost a pochopení reportu pro uživatele. Obecně se takto ovšem můžeme bavit pouze o aktivitách, které jsou v rámci daného ukazatele jednotlivě i agregovaně (dohromady s ostatními potenciálně nevýznamnými aktivitami) pod zaokrouhlovací rozdíl v rámci daného ukazatele.

Technická screeningová kritéria a odkazy na unijní legislativu

Kamenem úrazu pro taxonomický reporting často bývá vyhodnocení technických screeningových kritérií pro vyhodnocení souladu aktivit. Technická screeningová kritéria máme dvojího druhu: kritéria *významného přispění* a kritéria *zásady významně nepoškozovat* žádný jiný environmentální cíl.

V rámci *zásady významného přispění* se zaměřujeme na technická kritéria vyhodnocující způsob provedení konkrétní aktivity tak, aby měla skutečně potenciál podílet se na naplňování daného klimatického cíle.

U *zásady významně nepoškozovat* zase zhodnocujeme, zda prováděním aktivity nedochází k poškození zájmu chráněného jiným environmentálním cílem.

Technická screeningová kritéria jsou definována pro každou aktivitu z nabídky EU taxonomie, přičemž kritéria z oblasti *zásady významně nepoškozovat* se často opírají o generická pravidla uvedená v dodatcích nařízení Komise v přenesené působnosti pro dané klimatické cíle. Tato generická pravidla jsou

ovšem také často doplněna o specifická kritéria pojící se s danou aktivitou.

Nezřídkou kdy se jednotlivá kritéria opírají o další související unijní legislativu. V rámci regulace tak najdeme více než stovku odkazů na další evropská nařízení, směrnice a jiné závazné předpisy. K vyhodnocení jednotlivých kritérií je tedy třeba se orientovat nejen v EU taxonomii samotné, ale také v dalších legislativních aktech z různých odvětví. Společnosti typicky velmi dobře rozumí legislativě z vlastního sektoru podnikání, proto vyhodnocení související legislativy v rámci páteřních aktivit společnosti nebývá takový problém. Větší potíže nastávají zejména u vyhodnocování aktivit, které společnosti realizují na straně svých kapitálových investic. Tyto aktivity často nejsou spojeny s primárním zaměřením podniků, ale vycházejí z dílčích investičních aktivit. Společnosti se tak často musí zabývat i legislativou, která je pro ně zcela neznámá. Typickým příkladem mohou být předpisy týkající se stavebnictví a technického provedení výstavby a demolice. S těmito předpisy se totiž setkají téměř všechny společnosti, které se rozhodnou investovat do výstavby nových budov.

Situace ovšem nemusí být tak komplikovaná, jak se může na první pohled zdát. Zejména u odkazů na směrnice EU (které mezi legislativními odkazy převládají) si je třeba uvědomit, že tyto předpisy jsou v naprosté většině případů již implementovány do národní legislativy jednotlivých členských zemí, přičemž platí obecné pravidlo, že členské státy by neměly pravidla obsažená ve směrnici do svých národních předpisů zjednodušovat či změkčovat. V mnoha případech tak stačí postupovat u investičních projektů (ale i u plnění aktivit obecně) v souladu s domácími předpisy, aby došlo k naplnění požadavků EU taxonomie.

Odkazy na unijní směrnice, a nikoliv na soulad s lokálními legislativními pravidly, najdeme v EU taxonomii především z důvodu univerzality použití pro jednotlivé země EU, ale i pro jiná teritoria mimo EU. Mohlo by se zdát, že vyžadovat soulad se směrnicemi, které mají členské země povinnost transponovat do své vlastní legislativy, by mohlo být nahrazeno v mnoha případech výrazně jednodušším požadavkem „neporušovat lokální zákony“. Toto nahrazení by ovšem nefungovalo v případech, kdy skupina konsoliduje v rámci taxonomického reportingu také dceřiné společnosti sídlící mimo EU, kde lokální pravidla nemusí odpovídat evropským standardům. Společnostem tak nakonec nezbude

nic jiného než u odkazů na evropské směrnice samostatně zanalyzovat, do jakého předpisu v rámci národní legislativy byly tyto směrnice přeneseny, a ověřit, že skutečně postupovala v souladu s těmito předpisy.

Trable skryté v dodatcích

Další významnou komplikací pro dosažení souladu s EU taxonomií jsou, pro velký počet reportujících společností, kritéria stanovená genericky pro větší množství aktivit v rámci dodatků nařízení v přenesené působnosti upravující aktivity jednotlivých klimatických cílů.

Nejplošnějším problémem typicky bývá dodatek A v rámci cíle *Zmírňování změny klimatu*. Tento dodatek předpokládá pro veškeré aktivity z prvního environmentálního cíle analýzu fyzických klimatických rizik. Toto cvičení očekává provedení důkladné analýzy konkrétních fyzických klimatických rizik s ohledem na zranitelnost dané společnosti. Co se zranitelnosti samotné týče, nejde čistě o posouzení dopadů těchto rizik na vlastní aktiva společnosti, ale i na celý hodnotový řetězec společnosti. Aktivita společnosti může být totiž ohrožena i například poškozením dodavatelského či odběratelského řetězce.

Tato analýza navíc předpokládá detailní zhodnocení dat plynoucích z klimatických scénářů. Klimatické scénáře obecně obsahují mnoho vrstev různorodých dat, která nejsou přímo jedna ku jedné navázána na konkrétní fyzická klimatická rizika. Kupříkladu na riziko *sucha* může být nahlíženo v kontextu vícero informací – může se jednat například jak o nízký průtok řek, tak o nevyhovující stav podzemních vod. Práce s klimatickými daty je tak klíčová pro správné provedení posouzení. Společnosti se občas uchylují k vyčítání těchto dat z jednoduchých barevně provedených mapek na serverech zabývajících se změnou klimatu, což nutně nemusí být chybné, ale ve většině případů chybí detailní porozumění kontextu a užitých dat.

Další otázkou související s provedením analýzy klimatických rizik je samotné načasování provedení této analýzy, respektive od kdy je možné vykazovat soulad u daných aktivit v jejím kontextu. Řadu společností zajímá, zda je nutné mít tuto analýzu provedenou před obdobím, za které chtějí dané aktivity v souladu vykazovat, nebo zda stačí, je-li analýza provedena v průběhu reportingového roku.

Zde nám EU taxonomie nechává poněkud šedý prostor. Přestože považujeme za správný přístup (best practice) vykazovat aktivity v souladu až po provedení posouzení fyzických rizik, legislativní text přímo nezakazuje ani druhou variantu, zejména pokud lze řádně odůvodnit, že za dobu mezi počátkem vykazovaného období a provedením analýzy nemohlo dojít k významné změně situace.

Provedení analýzy fyzických klimatických rizik je navíc jedním z požadavků na zveřejnění standardu ESRS E1, který bude dopadat na naprostou většinu subjektů. Standard E1 počítá ještě s větší mírou posouzení těchto fyzických rizik a provedení dalších navazujících kroků. Nicméně doporučujeme u této analýzy postupovat tak, aby výsledek uspokojil požadavky obou předpisů.

Dalším strašákem skrytým v dodatcích je dodatek C opět v rámci cíle *Zmírňování změny klimatu*. Tento dodatek se váže především na výrobní aktivity a očekává naprostou znalost chemického složení produkovaných výrobků a dalších látek užitých při výrobě, a to nejen v rámci vlastní činnosti, ale také v rámci dodavatelského řetězce. Tento dodatek stanovuje velmi přísné limity pro užití látek, které mohou mít negativní vliv na životní prostředí, zdraví či biologickou rozmanitost. V případech, kde je to možné, navíc trvá na využívání alternativních látek, které nemají negativní dopady v těchto oblastech. Za zmínku stojí fakt, že dodatek C byl v rámci legislativního doplnění na přelomu roku 2023 novelizován. Novelizace přinesla určité změkčení požadavků, nicméně naplnění tohoto kritéria i tak zůstává provozně i procesně velmi náročným úkolem.

Minimální záruky nejsou tak snadné, jak se může zdát

Jedním z předpokladů nutných pro naplnění souladu aktivit s EU taxonomií je i výkon aktivit v souladu s minimálními zárukami v oblasti lidských práv. Samotné nařízení je přitom k tomuto tématu poměrně strohé. Úpravu nalezneme v článku 18 taxonomického nařízení 2020/852 (EU), kde nařízení uvádí, že: „*Minimální záruky uvedené v čl. 3 písm. c) jsou postupy uplatňované podnikem, který provádí hospodářskou činnost, jež zajišťují soulad s pokyny OECD pro nadnárodní společnosti a obecnými zásadami OSN v oblasti podnikání a lidských práv, včetně zásad a práv stanovených v osmi základních*

úmluvách uvedených v Deklaraci Mezinárodní organizace práce o zásadách a základních právech při práci a v Mezinárodní listině lidských práv.“

Zejména společnosti a skupiny sídlící pouze na unijním trhu mají tendence splnění této podmínky podceňovat. Jejich argumentací často bývá, že Evropská unie a členské státy tyto požadavky již dávno inkorporovaly do svých norem a společností tak stačí neporušovat zákony v oblasti pracovní a lidsko-právní. Jenže v rámci požadavku na soulad s minimálními zárukami nejde „jen“ o to, neporušovat lidská práva, ale také o to, mít zavedené patřičné postupy. Na společnosti tak není kladen jen požadavek nepoškozovat chráněné zájmy, ale také mít nastavené dostatečně robustní postupy, procesy a politiky v těchto oblastech, a to jak preventivní, tak detekční.

Zde také nutno podotknout, že jsou minimální záruky v oblasti lidských práv oblastí násobně širší, než je obecná představa panující mezi podniky. Tato oblast neobsahuje pouze otázku lidských práv (pod kterou spadá také otázka pracovního a spotřebitelského práva), ale zahrnuje také oblast protikorupční a oblasti férového zdanění a férové hospodářské soutěže. Všechny tyto oblasti tak musí být společnostmi pokryty vnitřními postupy a politikami.

Kam se zatím žádný auditor nevydal

Ruku v ruce s reportingovými požadavky se blíží také povinnost ověření taxonomických reportů. Přestože se EU taxonomie řadí do kategorie nefinančního reportingu, ve skutečnosti je rozkročená někde mezi finančním a nefinančním vykazováním. Auditóři se tak musí zaměřit nejen na kvalitu účetních dat pro výpočty jednotlivých ukazatelů, ale také na nefinanční stránku a správnost vyhodnocení jednotlivých reportingových předpokladů.

Na finanční data jsou auditóři velmi dobře zvyklí v rámci své auditorské praxe z oblasti auditů účetních závěrek. V této oblasti bude nejobtížnějším cvičením posoudit, zda reportující společnosti správně sestavily ukazatel provozních výdajů. Obsahová šíře provozních výdajů se v rámci EU taxonomie řídí vlastní definicí a není totožná s běžným vnímáním provozních výdajů v rámci běžné finanční reportingové praxe. Oproti běžnému vnímání tohoto ukazatele je značně omezená, a i reportující společnosti s jeho vymezením obvykle poměrně bojují.

Mimo účetních vstupů ovšem čeká auditory při provádění prověřování taxonomického reportu vypořádat se s jednotlivými závěry společností ve všech krocích, tedy od stanovení způsobilých aktivit přes vyhodnocení technických screeningových kritérií a zásady dodržování minimálních záruk až po kompletnost všech povinných zveřejnění v rámci hotového reportu. Auditor tak bude muset, zejména v prvních letech, celý proces v podstatě po klientovi reperformovat a ověřit, že dojde ke stejným závěrům jako klient. K tomu bude potřebovat širokou paletu podkladů.

Zejména v rámci vyhodnocení screeningových kritérií může očekávat velmi různorodé dokumenty podporující závěry učiněné klientem. Může se jednat o technickou dokumentaci provedených staveb, energetické štítky užitých technologií či certifikáty potvrzující výpočet uhlíkové stopy produktů. Pravděpodobně se bude také muset potýkat s vyhodnocováním fyzických klimatických rizik a s tím související aplikací klimatických scénářů a extrahovaných dat. Mnohé podklady mohou přesahovat odbornou kvalifikaci či kompetenci auditorů. Je proto na jejich uvážení, zda v rámci ověřovací zakázky zapojí experty z dalších odvětví.

Velmi obsáhlé cvičení bude také zhodnocení dodržení zásady minimálních záruk. Auditor bude muset dojít k závěru, že společnost má skutečně nastavené interně-procesní prostředí ve všech výše uvedených

oblastech minimálních záruk. Auditora tak čeká revize politik a procesů, které společnost v daných oblastech implementovala, doplněné například o kontrolu soudních sporů či obdobných řízení.

Samotný report by navíc měl obsahovat kolem pětácti povinných zveřejnění v podobě popisů politik a závěrů či povinných rozpadových tabulek a povinných šablon pro jednotlivé ukazatele. Ověření úplnosti zveřejnění je nezbytným krokem pro plný soulad s regulací.

Závěr

V posledním roce se poměrně významně zvýšil počet zveřejněných taxonomických reportů. Jejich variabilita, co se kvality zpracování týče, je poměrně vysoká. Je vidět, že si reportovací praxe v této oblasti teprve sedá a přístupy jednotlivých společností na trhu se liší. Právě v těchto úvodních letech bude hrát velmi významnou roli audit taxonomických reportů, který bude garantem minimálního kvalitativního standardu pro zveřejňování taxonomických informací. Auditori se tak budou prostřednictvím provádění prověřování nepřímo podílet na zajištění celkové věrohodnosti a relevanci konceptu taxonomického vykazování v očích uživatelů nefinančního reportingu, tedy čtenářů těchto reportů.

EU taxonomie pro finanční podniky

Šimon Kolář, FRM, SCR

působí na pozici Senior Manager v oddělení Risk Consulting KPMG Česká republika. Dlouhodobě se zabývá poradenstvím pro finanční instituce v oblasti řízení rizik, regulace, oceňování a účetnictví finančních nástrojů a udržitelnosti. Vede tým podpory auditu finančních institucí v oblasti řízení finančních rizik a tým ověřování nefinančních informací pro finanční instituce. Je certifikovaným manažerem finančních rizik a certifikovaným specialistou udržitelnosti a klimatických rizik.

Taxonomie environmentálně udržitelných hospodářských činností je součástí legislativního balíčku EU, který si klade za cíl podpořit podniky a finanční sektor při přechodu na klimaticky neutrální a udržitelné hospodářství.

Tento balíček podporuje a stimuluje financování udržitelných hospodářských aktivit. Cílem EU taxonomie je pomoci Evropské unii splnit environmentální ambice tzv. Zelené dohody prostřednictvím:

- » stanovení kritérií, na základě kterých společnosti určují, zda je ekonomická činnost (příp. investice do této ekonomické činnosti) udržitelná,
- » poskytnutí standardizovaného společného výkladu definice „udržitelnosti“,
- » podpory společností i investorů při srovnávání a
- » prevence greenwashingu.

V případě finančních podniků EU taxonomie stanovuje zejména povinnost vykazovat podíl investic financujících hospodářské činnosti, které jsou způsobilé, a těch, které jsou v souladu s EU taxonomií. Způsobilé hospodářské činnosti jsou ty, které významně přispívají jednomu z environmentálních cílů, zatímco hospodářské činnosti v souladu s EU taxonomií mají kritéria přísnější. Musí plnit technická screeningová kritéria (technical screening criteria, dále také jen „TSC“), významně

nepoškozovat ostatní environmentální cíle a musí být prováděna v souladu s minimálními zárukami.

Povinnost zveřejňování se vztahuje na úvěrové instituce, správce aktiv, investiční podniky, pojišťovny a zajišťovny. Povinnost zveřejňování informací, stanovená v člancích 19a a 29a směrnice 2013/34/EU, byla transponována do českého práva prostřednictvím zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví § 32f-I.

Legislativní rámec

Nařízení (EU) 2020/852 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088 (dále jen „EU taxonomie“) bylo zveřejněno v červnu 2020 jako samostatná regulace, která stanovuje pravidla pro klasifikaci hospodářských činností, jež jsou považovány za environmentálně udržitelné. Hospodářské činnosti musí významně přispívat jednomu nebo více environmentálním cílům, přičemž žádný z nich nesmí významně poškozovat. Zmíněné podmínky u hospodářských činností jsou hodnoceny dle specifikovaných kritérií v Nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2021/2139 (dále jen „CDA“). Seznam hospodářských činností, které lze označit za udržitelné, není zcela kompletní. Nařízení bude v budoucnu rozšířeno o sociálně udržitelné činnosti a další environmentálně udržitelné činnosti. Již zmíněné environmentální cíle jsou:

1. zmírňování změny klimatu,
2. přizpůsobování se změně klimatu,

3. udržitelné využívání a ochrana vodních a mořských zdrojů,
4. přechod na oběhové hospodářství,
5. prevence a omezování znečištění,
6. ochrana a obnova biologické rozmanitosti a ekosystémů.

V roce 2021 bylo nařízení EU taxonomie rozšířeno o dvě doplňující nařízení v přenesené pravomoci. Nařízení v přenesené pravomoci ke zveřejňování (EU) 2021/2178 (dále jen „DDA“) specifikuje povinnosti pro zveřejňování s časovými rámci, dle kterých mají finanční a nefinanční podniky vykazovat příslušné kvalitativní a kvantitativní informace. V tomto nařízení jsou definovány šablony a informace pro zveřejňování, které obsahují klíčové ukazatele výkonnosti (dále také jen „KPI“). CDA stanovuje již zmíněná TSC, definuje významný přínos u prvních dvou environmentálních cílů a zásadu významně nepoškozovat (Do no significant harm, dále jen „DNSH“) pro ostatní environmentální cíle.

V březnu 2022 Evropská unie zveřejnila nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2022/1214, které implementovalo TSC pro jadernou energii a fosilní paliva v nařízení 2021/2139 a současně rozšířilo nařízení 2021/2178 o Přílohu XII obsahující nové doplňkové šablony k vykazování informací ohledně hospodářských činností spojených s jadernou energií a fosilními palivy.

V polovině roku 2023 bylo zveřejněno nařízení v přenesené pravomoci k environmentu (EU) 2023/2486 (dále jen „EDA“), které definuje nové hospodářské činnosti a implementuje zbývající čtyři environmentální cíle do EU taxonomie včetně stanovení TSC a DNSH pro tyto cíle.

Za účelem lepšího porozumění legislativnímu narativu Evropská komise prostřednictvím *Platformy pro udržitelné finance* zveřejnila 10 sad otázek a odpovědí (dále jen „Q&As“) k vybraným sporným tématům. Problematiky jsou rozděleny dle jednotlivých typů subjektů a řeší nejasnosti implementace do výkaznictví a vyhodnocování souladu u hospodářských činností. Q&As nově doplňuje i *Taxonomy Compass* – pomocný nástroj k vyhodnocení způsobilosti a souladu u hospodářských činností.

Obecná logika vykazování u finančních podniků

Základní předpoklady vykazování

Na základě požadavků DDA úvěrové instituce vykazují na roční bázi kvantitativní a kvalitativní informace, které vychází z hlavního klíčového ukazatele výkonnosti pro úvěrové instituce – *Green Asset Ratio* (ukazatel zelených aktiv, dále jen „GAR“). Jedná se o podíl aktiv financujících hospodářské činnosti v souladu s EU taxonomií a investovaných do nich na celkových zahrnutých aktivech, tj. aktivech po odečtení expozic vůči nadnárodním emitentům, centrálním bankám, ústředním vládám a obchodnímu portfoliu. Vykázané hodnoty v rámci EU taxonomie by měly reflektovat skutečnosti v účetních výkazech podniku. KPI pro ostatní finanční podniky (správci aktiv, investiční podniky, pojišťovny a zajišťovny) postupují dle své vlastní metodologie, přičemž většina z nich má stejné povinnosti vykazování kvalitativního narativu. Detailnější rozpad povinností dle typů subjektů je uveden dále v tomto článku.

Vývoj povinnosti vykazování EU taxonomie v čase

V roce 2022 a 2023 byly finanční podniky povinny vykazovat (za předchozí kalendářní rok) pouze způsobilost pro EU taxonomii pro první dva environmentální cíle. Povinnost vykazování v letech 2022 a 2023 (za předchozí kalendářní roky) spadala na podniky podle směrnice 2014/95/EU (dále jen „NFRD“), tzn. na subjekty veřejného zájmu s více než 500 zaměstnanci. Směrnice byla od 1. ledna 2024 nahrazena směrnicí (EU) 2022/2464 (dále jen „CSRD“)¹. Od roku 2024 byla povinnost vykazování EU taxonomie (za předchozí kalendářní rok) rozšířena nařízením EDA o vykazování souladu s EU

taxonomií u financovaných hospodářských činností pro první dva environmentální cíle (zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se změně klimatu) a povinnosti vykazování způsobilosti u zbylých čtyř cílů². U úvěrových institucí tato vykazovací povinnost prozatím platí pouze pro prvních šest šablon Přílohy VI DDA³. Od roku 2025 mohou finanční podniky vykazovat odhady souladu s EU taxonomií pro vyhodnocení důsledků nízkouhlíkového přechodu u expozic vůči třetím zemím. V roce 2026 bude rozšířena povinnost vykazování souladu s EU taxonomií i pro zbylé dvě šablony z Přílohy VI DDA – obchodní portfolio a poplatky a provize z nebankovních činností.

Obrázek 1: Vývoj povinnosti vykazování EU taxonomie

Evropská komise pracuje na Sociální taxonomii, která rozšiřuje požadavky EU taxonomie na podniky tak, aby sledovaly a podávaly zprávy o sociálních činnostech a cílech, jež povedou k sociální udržitelnosti. Současně pracuje na Rozšířené taxonomii, která má doplnit rozsah EU taxonomie o škodlivé činnosti. Obě tyto iniciativy jsou v současné době ve fázi návrhu.

Legenda:

Vykazování informací finančními podniky

Vykazování informací nefinančními podniky

¹ CSRD vstoupila v platnost od 1. ledna 2023, přičemž povinnost vykazování informací včetně rozsahu působnosti se vztahuje na podniky až od roku 2024, kdy budou tyto informace vykazovány za rok 2023 (tato povinnost spadá na podniky, na které se již vztahovala povinnost NFRD). CSRD v dalších letech postupně rozšiřuje svou působnost na menší podniky:

- » od roku 2025 budou vykazovat ostatní velké společnosti, které plní 2 ze 3 kritérií (>250 zaměstnanců a/nebo; >50 milionů eur obrát a/nebo; >25 milionů eur celková aktiva),
- » od roku 2026 budou vykazovat kotované malé a střední podniky s výjimkou mikropodniků, malé a nepříliš složité úvěrové instituce a kaptivní pojišťovny,
- » od roku 2027 budou vykazovat společnosti s mateřskou společností mimo EU s obrátem skupiny <150 milionů eur za 2 po sobě jdoucí roky.

² 3. Udržitelné využívání a ochrana vodních a mořských zdrojů; 4. přechod na oběhové hospodářství; 5. prevence a omezování znečištění a 6. ochrana a obnova biologické rozmanitosti a ekosystémů.

³ 0. Shrnutí KPI; 1. Aktiva pro výpočet GAR; 2. GAR – informace o odvětví; 3. KPI „Stav“ pro GAR; 4. KPI „Tok“ pro GAR; 5. KPI „Podrovnahové expozice“.

Součástí plánovaných rozšíření regulačního rámce EU taxonomie jsou i tzv. Sociální a Rozšířená taxonomie. Sociální taxonomie rozšiřuje požadavky EU taxonomie na vykazování informací o sociálních činnostech a cílech, které povedou k sociální udržitelnosti. Rozšířená taxonomie bude zaměřena na doplnění rozsahu EU taxonomie o doposud nespécifikované škodlivé činnosti. Obě doplňující regulace jsou v současné době ve fázi návrhu bez určeného data zveřejnění a platnosti.

Taxonomie pro úvěrové instituce

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, úvěrové instituce v rámci EU taxonomie vykazují ukazatel GAR. Ukazatel je založen na několika faktorech, které úvěrové instituce posuzují při vykazování. Obrázek 2 znázorňuje tyto faktory a jejich vzájemnou interakci.

Ukazatel se separátně vyazuje za čtyři typy položek:

- » za rozvahová aktiva na bázi zahrnutých aktiv,
- » za podrozvahová aktiva na bázi zahrnutých aktiv,
- » za položky v obchodním portfoliu a
- » za položky výkazu zisku a ztrát.

Zahrnutá aktiva označují aktiva po odečtení expozic vůči nadnárodním emitentům, centrálním bankám,

ústředním vládám a expozice v obchodním portfoliu banky.

Pro výpočet ukazatele GAR úvěrové instituce vykazují expozice vůči:

- » nefinančním podnikům,
- » finančním podnikům,
- » domácnostem,
- » místním vládám,
- » zabaveným zajištěním nemovitostí.

V případě výpočtu GAR u expozic vůči nefinančním podnikům úvěrové instituce zohledňují účel vynaložených peněžních prostředků, environmentální cíl, na který jsou peněžní prostředky vynaloženy, a jaký typ aktiva byl poskytnut. U finančních podniků navíc úvěrové instituce posuzují, o jaký typ finanční protistrany se jedná, a na základě toho počítají ukazatele GAR dle KPI EU taxonomie dané protistrany.

Při vyhodnocení expozic vůči domácnostem, místním vládám a ve formě zabaveného nemovitostního zajištění se pohlíží již pouze na účel vynaložení peněžních prostředků, přičemž rozsah možných ekonomických činností a environmentálních cílů v souladu s EU taxonomií je poměrně omezený.

Obrázek 2: Posuzované faktory

Typ aktiva	Účel využití peněžních prostředků	Environmentální cíl	Šablona	Typ ukazatele
<p>1. Úvěr a jiné pohledávky</p> <ul style="list-style-type: none"> » úvěr poskytnutý na účel » všeobecný úvěr <p>2. Dluhové cenné papíry</p> <ul style="list-style-type: none"> » environmentálně udržitelné dluhopisy » dluhové cenné papíry za účelem financování konkrétních vymezených činností » ostatní dluhové cenné papíry <p>3. Kapitálové nástroje</p>	<p>Úvěrová instituce vyhodnocuje, zdali je účel využití peněžních prostředků:</p> <p>A) známý</p> <ul style="list-style-type: none"> » vyhodnocuje se přispívání environmentálním cílům a plnění kritérií <p>B) neznámý</p> <ul style="list-style-type: none"> » vyhodnocuje se KPI pro obrat a CAPEX zveřejněných nefinančními podniky 	<p>Jeden cíl</p> <ul style="list-style-type: none"> » přiřazení položky k danému cíli <p>Dva nebo více cílů</p> <ul style="list-style-type: none"> » vyhodnocení, který cíl je pro položku relevantnější s následným přiřazením 	<p>Stav</p> <ul style="list-style-type: none"> » stav celkové hrubé účetní hodnoty dle současného a předchozího období <p>Tok</p> <ul style="list-style-type: none"> » hrubá účetní hodnota nových aktiv během období <p>Typ činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> » specifické rozdělení na podpůrné a přechodné činnosti 	<p>Způsobilost vůči zahrnutým aktivům</p> <ul style="list-style-type: none"> » poměr aktiv způsobilých pro taxonomii a celkových zahrnutých aktiv <p>Soulad vůči způsobilým aktivům</p> <ul style="list-style-type: none"> » poměr aktiv v souladu s taxonomií a aktiv způsobilých pro taxonomii <p>Soulad vůči zahrnutým aktivům (GAR)</p> <ul style="list-style-type: none"> » poměr aktiv v souladu s taxonomií a celkových zahrnutých aktiv

V případě domácností lze vyhodnocovat kritéria souladu s EU taxonomií pouze u tří specifických typů úvěrů: úvěry na pořízení obytné nemovitosti, úvěry na renovaci obytné nemovitosti a úvěry na pořízení motorového vozidla. Úvěrová instituce pro tyto typy expozic vždy vyhodnotí veškerá relevantní technická screeningová kritéria souladu s EU taxonomií.

U místních vlád se rovněž pohlíží na účel poskytnutí peněžních prostředků, přičemž je zohledňován sociální benefit financování veřejného bydlení.

Úvěrové instituce vyhodnocují rovněž zabavené nemovitostní zajištění, kde zohledňují, zda je zabavený majetek v souladu s ekonomickou činností *Požizování a vlastnictví budov*. Jedná se však o specifický typ expozice, v případě českého trhu v podstatě nerelevantní.

Úvěrové instituce vykazují kvantitativní informace dle Přílohy VI a XII DDA a kvalitativní informace dle přílohy XI DDA. Na základě Přílohy VI DDA úvěrové instituce vykazují tyto šablony:

0. Shrnutí KPI,
1. Aktiva pro výpočet GAR,
2. GAR – informace o odvětví,
3. KPI „Stav“ pro GAR,
4. KPI „Tok“ pro GAR,
5. KPI „Podrozvahové expozice“,
6. KPI příjmů z poplatků a provizí ze služeb jiných než úvěrování a správa aktiv,
7. KPI „Obchodní portfolio“.

Jak uvádí obrázek 1, úvěrové instituce zveřejňují prvních šest uvedených šablon od roku 2024 za předchozí kalendářní rok. V roce 2026, v rámci rozšíření povinnosti vykazování souladu s EU taxonomií, budou úvěrové instituce povinny vykazovat i zbylé dvě šablony – KPI příjmů z poplatků a provizí z jiných služeb než úvěrování a KPI obchodního portfolia. Pokud však má úvěrová instituce pouze malé obchodní portfolio dle čl. 94 odst. 1 nařízení (EU) č. 575/2013, nemusí toto KPI vykazovat⁴.

Nutno zmínit, že úvěrové instituce vykazují šablony č. 1–7 Přílohy VI DDA vždy dvakrát – jednu na základě KPI kapitálových výdajů (dále jen „CapEx“) protistrany a druhou na základě KPI obratu protistrany.

Na základě Přílohy XII DDA (doplněné nařízením v přenesené pravomoci [EU] 2022/1214) musí úvěrové instituce zveřejnit informace o financovaných hospodářských činnostech souvisejících s jadernou energií a fosilními palivy. Pokud úvěrová instituce financuje hospodářskou činnost uvedenou v řádcích přílohy, pak musí zveřejnit informace do příslušné šablony podle typu této hospodářské činnosti (tj. hospodářské činnosti v souladu, způsobilé a nezpůsobilé). Šablony se opět zveřejňují dvakrát, a to z pohledu CapEx i obratu protistrany.

Úvěrové instituce doplňují vykazování kvantitativních informací o kvalitativní narativ dle Přílohy XI DDA. Součástí kvalitativních informací jsou kontextové informace ke kvantitativnímu zveřejnění a informace k souladu s EU taxonomií. Kontextové informace by měly obsahovat rozsah zveřejnění (např. detailní popis konsolidace), zdroje dat použitých k výpočtu KPI, popis jednotlivých položek, protistran a omezení. Narativ k souladu s EU taxonomií by měl rovněž obsahovat informace o způsobilých hospodářských aktivitách, metodologie výpočtu KPI, popis vyhodnocení kvantitativních ukazatelů a informace dokládající strategii u finančních podniků. K tomu, aby byly úvěrové instituce schopny naplnit všechny šablony, potřebují tedy sbírat širokou škálu dat v dostatečném rozsahu a granularitě.

Taxonomie pro ostatní finanční podniky

Kromě úvěrových institucí EU taxonomie definuje požadavky pro vykazování správců aktiv, investičních podniků, pojišťoven a zajišťoven. Jak bylo uvedeno v kapitole *Obecná logika vykazování u finančních podniků*, finanční podniky vyhodnocují soulad s EU taxonomií v roce 2024 za finanční rok 2023 pro první dva environmentální cíle a způsobilost pro všech šest cílů (platí pro ně i již uvedená povinnost zveřejnění kvalitativních informací, zveřejnění informací o financovaných hospodářských činnostech souvisejících s jadernou energií a fosilními palivy). I v tomto případě finanční podniky zveřejňují vždy dvě oddělené šablony pro KPI na základě obratu a CapEx, stejně jako úvěrové

⁴ Instituce má malé obchodní portfolio dle čl. 94 odst. 1, pokud objem jejich rozvahových a podrozvahových položek zahrnutých do obchodního portfolia splňuje tyto obě podmínky:

- a) činí obvykle méně než 5 % celkových aktiv a 15 mil. eur;
- b) nikdy nepřesahuje 6 % celkových aktiv a 20 mil. eur.

instituce. Nicméně KPI se mohou lišit v závislosti na typu finančního podniku.

Správci aktiv

Správci aktiv stanovují KPI na základě Přílohy III DDA. Jde o poměr mezi váženým průměrem investic do ekonomických činností v souladu s EU taxonomií a celkovými aktivy ve správě podniku bez expozic vůči nadnárodním emitentům, centrálním bankám a ústředním vládám. Správci aktiv vykazují kvantitativní informace dle vzoru šablony pro KPI, uvedené v Příloze IV DDA.

Investiční podniky

Na základě Přílohy VII DDA se KPI investičních podniků liší v závislosti na tom, zda investiční podniky obchodují na vlastní účet nebo neobchodují na vlastní účet. Investiční podnik může současně vykonávat oba typy služeb – pak vykazuje oba KPI.

Ukazatel zelených aktiv pro investiční podniky obchodující na vlastní účet je poměrem hodnoty investic vážené podílem hospodářských činností v souladu s EU taxonomií vůči celkovým aktivům, která investiční podniky investují na vlastní účet.

KPI pro investiční podniky neobchodující na vlastní účet je pak vážený průměr výnosů z investičních služeb a činností v souladu s EU taxonomií vůči celkovým aktivům, která investiční podniky investují na vlastní účet. Investiční podniky vykazují KPI do šablon uvedených v Příloze VIII DDA.

Pojišťovny a zajišťovny

Příloha IX definuje pro pojišťovny a zajišťovny KPI ve dvou podobách. První z nich je KPI související s investicemi pojištěnou nebo zajištěnou, který je váženým průměrem investic, které se zaměřují na financování nebo jsou spojeny s hospodářskými činnostmi v souladu s EU taxonomií vůči celkovým investicím.

Druhým ukazatelem je KPI související s upisovacími činnostmi, který se vypočítá jako poměr hrubého předepsaného pojistného (nebo zajistného) v souladu s EU taxonomií buď k celkovému hrubému předepsanému pojistnému (nebo zajistnému) neživotního pojištění, nebo k celkovým výnosům z pojistných smluv (nebo zajistných smluv) neživotního pojištění. Příloha IX DDA nedefinuje povinnost zahrnutí výnosů z životního pojištění do žádné z uvedených podob KPI.

EU taxonomie z pohledu auditora

S příchodem Směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (EU) 2022/2464 (CSRD) se nově rozšiřuje i povinnost vykazování EU taxonomie do samostatných zpráv o udržitelnosti. Zveřejněné výkazy budou podléhat procesu ověření.

Zveřejněné informace by měly splňovat základní principy obecných zásad finančního účetnictví a výkaznictví, kterými jsou:

- » relevance,
- » úplnost,
- » konzistence,
- » transparentnost a
- » přesnost.

Informace vykazované v rámci EU taxonomie by měly být relevantní k identifikaci a hodnocení udržitelných ekonomických aktivit. Vykazování by mělo být kompletní a za veškeré relevantní environmentální aspekty, které by měly být transparentně prezentovány. Všechny vykazované informace by měly být konzistentní a srovnatelné, aby bylo možné provádět analýzy a porovnání v rámci různých subjektů a období. Informace by měly být prezentovány srozumitelně a transparentně, aby investoři a další zúčastněné strany měly přístup k relevantním údajům k posouzení udržitelnosti podnikatelských aktivit. Vykazované informace by měly být přesné a spolehlivé, aby poskytovaly správný obraz o udržitelných aspektech podnikatelských činností.

Při ověřování šablon pro kvantitativní zveřejnění je z pohledu auditora možné zaměřit se na kompletnost položek aktiv zahrnutých do výpočtu ukazatelů (možné sesouhlasit na finanční či regulační výkazy), správnost rozřazení položek do jednotlivých řádků (tedy správné vyhodnocení aktiv zahrnutých do jednotlivých ukazatelů, a naopak aktiv z nich vyjmutých) a dále samozřejmě na metodickou správnost vyhodnocení položek způsobilých pro taxonomii a položek v souladu s EU taxonomií. K obvyklým problematickým místům patří správné rozřazení derivátů mezi položku *Deriváty* a položku *Obchodní portfolio*. Pro expozice způsobilé pro taxonomii lze posoudit splnění kritérií zařazení zejména pro nefinanční podniky a na úrovni zařazených produktů v případě expozic vůči domácnostem. Klíčovou oblastí posouzení je pak zařazení expozic mezi expozice v souladu s EU taxonomií – zde je třeba dbát na správnost vyhodnocení všech podmínek taxonomie, ať už je použito vyhodnocení na základě technických screeningových kritérií, nebo na základě KPI protistrany.

Závěr

Cílem tohoto článku bylo přiblížit technické náležitosti reportingu finančních podniků dle EU taxonomie.

EU taxonomie stanovuje pravidla pro klasifikaci environmentálně udržitelných hospodářských

činností, které významně přispívají k alespoň jednomu environmentálnímu cíli, přičemž žádnému z ostatních cílů nesmí zásadně uškodit. V rámci EU taxonomie je výkaznictví finančních podniků rozděleno do čtyř skupin podle typu podniku:

- » správci aktiv,
- » úvěrové instituce,
- » investiční podniky a
- » pojišťovny a zajišťovny.

Každý ze zmíněných typů podniků má svou vlastní metodologii vykazování informací.

Finanční podniky musely vykazovat v letech 2022 a 2023 (za předešlý kalendářní rok) pouze způsobilost u prvních dvou environmentálních cílů v rámci svých financovaných hospodářských činností. Od roku 2024 se povinnost vykazování způsobilosti rozšířila na všechny environmentální cíle společně s vykazováním souladu financovaných hospodářských činností s EU taxonomií u prvních dvou environmentálních cílů. Postupné rozšiřování povinnosti vykazování informací o souladu s EU taxonomií reflektuje rostoucí důraz na udržitelné financování, odpovědné investování a zvyšující se požadavky na nefinanční reporting a následně činnosti auditu. Implementace EU taxonomie do českého právního řádu prostřednictvím zákona o účetnictví signalizuje závazek k naplnění evropských environmentálních ambicí a přizpůsobení se moderním standardům udržitelného podnikání. Tímto způsobem může EU taxonomie hrát klíčovou roli v dosahování cílů Zelené dohody a podporovat budoucí udržitelnost v Evropské unii.

Dekarbonizační strategie jako pevná součást businessu

Bronislava Říhová

je senior konzultant udržitelnosti ve společnosti Deloitte Česká republika a Slovensko. Věnuje se především projektům zaměřeným na uhlíkovou stopu, dekarbonizaci a cirkulární ekonomiku. Mezi její odborné zkušenosti patří práce v energetickém, výrobním sektoru a stavebnictví. V rámci své praxe realizovala projekty zaměřené na snižování dopadů na klima a životní prostředí. Studovala Českou zemědělskou univerzitu v Praze, obor technologie odpadů.

Evropská unie se značně zaměřuje na boj proti klimatické změně, což vyústilo ve vznik komplexního souboru právních předpisů a iniciativ cílících na snižování emisí skleníkových plynů a podporu udržitelného rozvoje. Základem pro podniky působící v EU je *Zelená dohoda*¹, což je soubor politických iniciativ, který má EU nasměrovat k ekologické transformaci. Nutnost udržitelného rozvoje je neodmyslitelně spojena s potřebou potírat klimatickou změnu. Ta je jedním z nejvýznamnějších rizik ohrožující život na planetě, prokazatelně zapříčiněna činností člověka².

Balíček *Fit for 55* odkazuje na cíl EU snížit do roku 2030 čisté emise skleníkových plynů alespoň o 55 % oproti roku 1990³. Cílem balíčku je uvést právní předpisy EU do souladu s cílem pro rok 2030. Úsilí EU tak směřuje k navržení nových právních předpisů v zájmu dosažení klimaticky neutrální Evropské unie do roku 2050.

Aby společnosti věděly, co EU považuje za udržitelné ekonomické aktivity, vzniklo nařízení o udržitelném financování, *Sustainable Finance Disclosure Regulation* (SFDR)⁴ a Taxonomie EU⁵. Ty definují kritéria pro udržitelné investice a ekonomické aktivity, a nutí tak společnosti přehodnotit své činnosti z hlediska environmentálního dopadu.

Tyto legislativní akty jsou doplněny o směrnice, jako je *Non-Financial Reporting Directive* (NFRD) nebo nově *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD)⁶, které vyžadují od firem transparentní reportování o jejich environmentálních i sociálních aspektech a o chování podniků (ESG). V důsledku těchto regulací musí společnosti podléhající směrnícím identifikovat, zda je klimatická změna jedním z významných témat v rámci jejich činností. Je-li klimatická změna významným tématem, společnost by měla identifikovat největší zdroje emisí a přijmout opatření k jejich okamžitému snížení. K tomu je potřeba vyvinout komplexní dekarbonizační strategii, adresující celou uhlíkovou stopu společnosti, kterou společnost integruje do svého obchodního modelu. Aby firmy, které mají dopad na životní prostředí, mohly úspěšně propojit svou obchodní strategii s dekarbonizační strategií, je nezbytné přijmout udržitelnost jako součást korporátní identity a dlouhodobých cílů.

¹ Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0640&qid=1709626501418>.

² Dostupné na: <https://www.epa.gov/ghgemissions/global-greenhouse-gas-emissions-data>.

³ Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_4754.

⁴ Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R2631&qid=1709626655875>.

⁵ Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020R0852>.

⁶ Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2464>.

Potřebu adaptovat se na udržitelné principy netvoří jenom soulad s právními požadavky, ale rozšiřuje se i na potřebu podniků reagovat na rostoucí tlak ze strany investorů, zákazníků a veřejnosti, který vyžaduje zodpovědný přístup k životnímu prostředí. Vývoj klimatických podmínek, změny v legislativě a chování zákazníka vede společnosti k inovacím, k přehodnocení podnikatelských modelů a k vývoji nových, udržitelnějších produktů a služeb. Výsledkem je, že dekarbonizační strategie se stávají nejen nástrojem pro dosažení regulatorního souladu, ale i klíčovým faktorem konkurenceschopnosti a dlouhodobé udržitelnosti podniků.

Firmy v různých odvětvích čelí rostoucímu tlaku na přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku. Transformace dopadá převážně na energetický, automobilový, stavební i letecký průmysl, společnosti v oblasti spotřebního zboží, ale například i finanční sektor a další.

Přechod ke klimaticky neutrálnímu podnikání začíná důkladnou analýzou vlastních operací, jež nazýváme stanovením uhlíkové stopy společnosti v celém rozsahu firemního hodnotového řetězce.

Stanovení uhlíkové stopy

Základním stavebním kamenem dekarbonizační strategie je správný výpočet uhlíkové stopy a stanovení základního roku, takzvaného base year, vůči kterému společnost sleduje svoje pokroky a eliminaci dopadů. Uhlíková stopa je tvořena

z několika kategorií, první z nich jsou přímé emise společnosti, Scope 1, a jedná se o emise, které emituje přímo společnost svými operacemi, např. spalováním zemního plynu v kotlích určených k vytápění.

Druhá kategorie označovaná Scope 2 jsou nepřímé emise společnosti z nakoupené elektrické energie, páry, tepla a chladu. Emise nevznikají přímo v organizaci, ale jsou přímo úměrné nakoupené komoditě. Výjimkou jsou právě energetické společnosti, které evidují emise z výroby ve Scope 1. Jejich odběratelé evidují skleníkové plyny ve Scope 2.

Nezanedbatelnou roli v celkové uhlíkové stopě hrají nepřímé emise Scope 3. Tyto nepřímé emise společnosti tvoří v průměru 75 %⁷ celé uhlíkové stopy, s ohledem na druh průmyslu, na který se díváme. Scope 3 se skládá z 15 kategorií, které mapují jak vstupy do společnosti, tak i aktivity a komodity vystupující ze společnosti. Je zapotřebí, aby podniky vynaložily co největší úsilí na analýzu a sběr dat pro všechny relevantní kategorie daného sektoru. Společnosti musí být schopny doložit původ dat, relevanci a způsob jejich vyhodnocení.

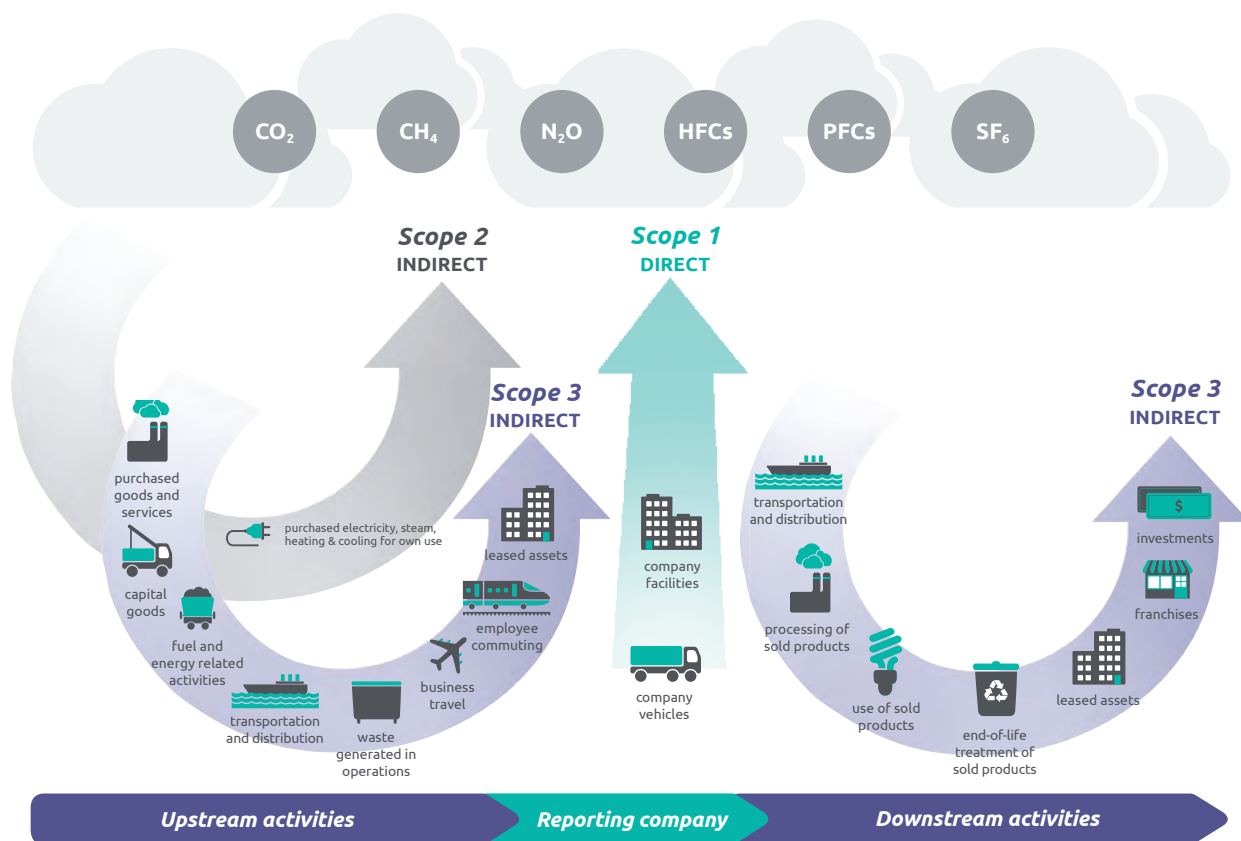
Pro mezinárodní účely s návazností na vytvoření dekarbonizační strategie mohou jak subjekty soukromého sektoru, tak i města postupovat při stanovení uhlíkové stopy podle metodiky *Greenhouse Gas Protocol* (dále jen „GHG protokol“)⁸. Ten nabízí volně dostupné celosvětově uznávané standardy s jasně daným pracovním postupem měření a řízení skleníkových plynů.

⁷ Dostupné na: https://cdn.cdp.net/cdp-production/cms/guidance_docs/pdfs/000/003/504/original/CDP-technical-note-scope-3-relevance-by-sector.pdf?1649687608.

⁸ Dostupné na: <https://ghgprotocol.org/>.

Obrázek 1 – Přehled rozsahu a emisí GHG protokolu napříč hodnotovým řetězcem⁹

Zdroj: World Resources Institute and World Business Council for Sustainable Development: Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard, strana 5, září 2011, ISBN 978-1-56973-772-9

Přístup auditora k uhlíkové stopě

Aby auditor mohl správně posoudit výpočet uhlíkové stopy společnosti, je nezbytné, aby měl detailní povědomí o metodologii výpočtu uhlíkové stopy, porozuměl všem zdrojům dat a byl mu udělen přístup k relevantní dokumentaci, která upřesňuje řízení uhlíkové stopy společnosti.

Auditor má být schopen sám identifikovat, které zdroje emisí jsou pro průmysl relevantní, ověřit, zda byly použity dostatečně kvalitní vstupní data, pravdivost a správnost vstupů. Výpočet vyhodnocuje nejen z pohledu kvality vstupních dat, ale i z hlediska správnosti zvolených emisních faktorů a celkové interpretace výsledků. Dokáže-li společnost sledovat svoji uhlíkovou stopu, měla by přejít ke zpracování výsledků do dekarbonizační strategie a navázat akční plán ke snížení emisí na interní procesy a přístup k podnikání.

Nastavení dekarbonizační strategie

Decarbonizační strategie by měla být stanovena na základě vědecky podložených cílů, které jsou v souladu s Pařížskou dohodou, aby se zajistilo, že snahy o dekarbonizaci mají skutečný dopad na snížení globálního oteplování. Toho může být dosaženo výlučně, pokud společnost správně vypočítala svoji uhlíkovou stopu.

Strategie dekarbonizace představuje komplexní akční plán, s cílem minimalizovat přispívání ke klimatické změně a stanovuje průběžné milníky k dosažení klimatické neutrality do roku 2050. Společnosti si nezávisle na cílech EU mohou stanovit i ambicióznější cíl pro dosažení klimatické neutrality. Se stanovením vědecky podložených cílů pomáhá podnikům globální iniciativa *Science Based Targets initiative* (SBTi)¹⁰. Jedná se o společnou iniciativu organizací CDP¹¹, UN Global Compact¹², World Resources

⁹ Dostupné na: https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/Corporate-Value-Chain-Accounting-Reporting-Standard_041613_2.pdf.

¹⁰ Dostupné na: <https://sciencebasedtargets.org/>.

¹¹ Dostupné na: <https://www.cdp.net/en>.

¹² Dostupné na: <https://unglobalcompact.org/>.

Institute¹³ a World Wide Fund for Nature¹⁴. Cílem SBTi je pomoci firmám stanovit cíle ke snížení emisí skleníkových plynů, které jsou v souladu s cíli *Pařížské dohody* a udržet nárůst průměrné globální teploty pod 1,5 °C oproti hodnotám před průmyslovou revolucí.

SBTi poskytuje hodnotící nástroj, který přesně stanoví, kolik procent emisí skleníkových plynů je potřeba snížit proti „base year“ tak, aby podniky nepřispívaly ke globálnímu oteplení nad stanovenou hranici 1,5 °C. Auditor by měl být schopen posoudit, zda jsou cíle v souladu s vědeckým přístupem. Aby tak učinil, může sám přímo využít nástroj pro stanovení cílů od SBTi.

Implementace strategie ve společnosti

Na základě cílů je vypracována dekarbonizační strategie zaměřená na významné zdroje emisí. První krok je vytyčení hlavního cíle, např. klimatická neutralita do roku 2050 nebo dříve, a jeho podložení dalšími dílčími cíli, které povedou k naplnění, budou časově omezené a lze je změřit.

Společnosti musí zohlednit při dekarbonizaci plánovaný vývoj uhlíkové stopy spojený s jejich obchodním plánem. Má-li například společnost záměr v následujících pěti letech rozšířit výrobní kapacitu a prodej o 20 %, o to větší úsilí musí vložit do snižování stávajících emisí a zamezení vzniku nových. Začlenit uhlíkově neutrální smýšlení je tudíž nutné i do vývoje a úprav obchodních strategií.

Nedílnou součástí dekarbonizační strategie je detailní zpracování meziročních/dílčích cílů a jejich začlenění do všech úrovní rozhodování a plánování, od produktového designu přes výrobní procesy až po logistiku.

Pokud má společnost snížit emise ve Scope 1 o 55 % do roku 2030, je zapotřebí, aby naplánovala správně mířená opatření, která povedou ke snížení těchto emisí. Může se jednat o využití obnovitelných zdrojů při výrobě tepla, nahrazení výrobních postupů za energeticky efektivnější, zvýšení energetické efektivity budov nebo využití výhradně nízkemisních vozidel pro služební účely.

Opatření budou stanovena na základě uhlíkové stopy pro stanovený „base year“ a prognózy v případě setrvání v podnikání obchodních a provozních činností beze změny (tzv. business as usual). Návrhy

opatření provází vyčíslení potenciálních úspor pro každý skleníkový plyn. Jedním z klíčových faktorů je nákladová stránka, neboť implementace opatření k redukci emisí může vyžadovat značné investice do nových technologií či procesů. Firmy tak musí zvážit, jaké budou celkové náklady na dekarbonizaci a jaká bude návratnost investic do udržitelných řešení.

Ekonomické ukazatele budou hrát klíčovou roli při formulaci a implementaci strategie dekarbonizace ve firemní obchodní strategii. Růst HDP, inflace, úrokové sazby a měnová politika mají vliv na náklady spojené s přechodem na udržitelnější provoz a výrobu. Navíc změny v cenách energií a surovin ovlivní konkurenceschopnost firmy a zároveň budou mít dopad na rozhodování o investicích do nových technologií a procesů, které mají nižší uhlíkovou stopu. Proto bude důležité sledovat tyto ekonomické indikátory a adaptovat dekarbonizační strategii podle aktuálního prostředí a podmínek na trhu.

Součet potenciálně uspořených skleníkových plynů v důsledku kombinace vybraných opatření se musí alespoň rovnat stanovenému cíli. Technická, procesní, provozní a další opatření lze rozvrhnout do časového období tak, aby společnost eliminovala riziko spojené s neúnosnými náklady na zelenou transformaci a zároveň mohla reportovat postupné snížení vždy za daný reportovací rok a uhlíková stopa měla klesající trend. Díky strategickému přechodu k nulovým emisím a nasazování opatření může firma předcházet rizikům neúměrné ekonomické zátěže.

Jelikož dosažení klimatické neutrality je komplexní proces, je vhodné zmapovat možnosti integrace ESG a dekarbonizačních modulů do stávajících IT systémů, popřípadě zvážit zavedení nástrojů, které budou spravovat agendu udržitelnosti. V rámci přehlednosti dat je softwarové řešení užitečným pomocníkem, které zajistí kvalitu a správnost dat i menší časovou náročnost zpracování pro zaměstnance. Software lze doplnit o hardwarové prvky, které nemalým způsobem zpřesní sběr dat v oblastech, jako jsou spotřeba energie, spotřeba paliv, výroba energií, najeté kilometry, ale i nakoupené zboží a zpracování skladových zásob. Pokud je udržitelnost založena na transparentní práci s daty s jednotnou metodikou pro sběr a analýzu, je snáze komunikovatelná a lépe vnímána zainteresovanými osobami.

Dalším důležitým aspektem je vyhodnocení rizik společnostmi v kontextu dekarbonizace. Firmy se

¹³ Dostupné na: <https://www.wri.org/>.

¹⁴ Dostupné na: <https://www.worldwildlife.org/>.

mohou setkat s různými finančními riziky spojenými s přechodem na udržitelnější provoz, jako jsou regulační rizika, reputační rizika nebo rizika spojená s nedostatečnou adaptací na změny ve spotřebitelských preferencích. Správa těchto rizik je klíčová pro zachování finanční stability a konkurenceschopnosti firem v době, kdy trh klade stále větší důraz na udržitelnost a ochranu životního prostředí.

Vyhodnocení a komunikace dekarbonizační strategie

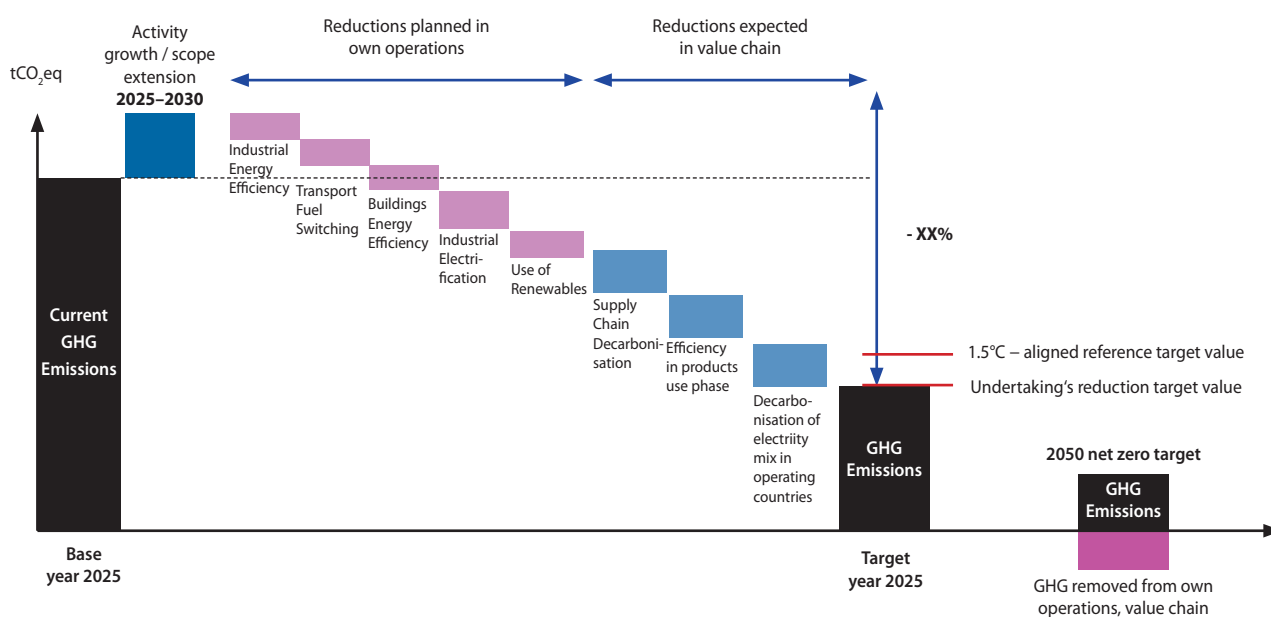
V rámci vyhodnocení a následné komunikace k tzv. správné dekarbonizační strategii už nestačí být v souladu se SBTi. S nástupem evropské legislativy, která řeší transparentní reportování, se stává dekarbonizační strategie součástí zprávy o udržitelnosti. Science Based Targets initiative a Standardy EU pro vykazování udržitelného rozvoje (ESRS)¹⁵ představují dva odlišné, avšak doplňující se přístupy k řízení a reportování firemních dekarbonizačních strategií. SBTi poskytuje metodologii a podporuje firmy v nastavení ambiciózních, ale technicky a ekonomicky realizovatelných cílů pro snížení jejich uhlíkové stopy a sleduje jejich pokrok směrem k těmto cílům.

Na druhé straně ESRS se soustředí na standardizaci způsobu, jakým společnosti reportují o udržitelných aspektech svého podnikání, aby bylo možné lépe hodnotit a porovnávat jejich udržitelnost mezi sebou. Tyto standardy jsou navrženy tak, aby zlepšily transparentnost a poskytly investorům a veřejnosti jasnější a přesnější informace o udržitelných praktikách a výsledcích společností.

Díky tomu, že jsou tyto přístupy zaměřeny na různé aspekty dekarbonizace, jejich kombinace může firmám poskytnout komplexní rámec pro efektivní řízení jejich environmentálního dopadu a komunikaci o tomto úsilí. Zahrnutí obou přístupů do dekarbonizační strategie společnosti tedy umožňuje nejen dosáhnout vědecky podložených cílů snižování emisí, ale také zajišťuje, že pokrok a výsledky jsou transparentně a srozumitelně sdíleny s veřejností a investory, což je zásadní pro budování důvěry a podpory udržitelného rozvoje.

Decarbonizační strategii lze v rámci zprávy o udržitelnosti vizualizovat podle jednotlivých kategorií uhlíkové stopy nebo firemních operací a prostřednictvím dat ukazovat, zda společnost dosahuje stanovených cílů.

Obrázek 2: Grafické znázornění vývoje cílů pro snížení uhlíkové stopy podle ESRS¹⁶

Zdroj: Draft European Sustainability Reporting Standards. ESRS E1 Climate change, strana 28, listopad 2022

¹⁵ Dostupné na: <https://www.efrag.org/lab6>.

¹⁶ Dostupné na: <https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FsiteAssets%2F08%2520Draft%2520ESRS%2520E1%2520Climate%2520Change%2520November%25202022.pdf>.

Přístup auditora k dekarbonizační strategii

Auditor musí pečlivě zvážit klíčové prvky dekarbonizační strategie před zahájením auditu. Je nezbytné pochopit cíle a rozsah strategie včetně konkrétních opatření zaměřených na snižování emisí skleníkových plynů. Auditor musí mít hluboké znalosti o relevantní legislativě, environmentálních trendech a povědomí o technologiích, které podporují dekarbonizaci. Dále je důležité zohlednit dopady přechodu na klimaticky neutrální provoz na podnikové procesy, finanční výkonnost a reputaci společnosti. Auditor by měl být schopen identifikovat potenciální rizika a nedostatky v implementaci strategie a navrhnout případná opatření pro zlepšení. Zajištění transparentnosti a důvěryhodnosti procesu auditu je zásadní pro poskytnutí relevantní zpětné vazby a podporu v oblasti dekarbonizace. Pro auditování uhlíkové stopy a dekarbonizační strategie lze využít možnost zapojit do auditu auditního experta na toto téma.

Aktuální vliv klimatické změny na business

Podíl společností ve světové ekonomice, které si stanovily nebo se zavázaly stanovit vědecky podložené dekarbonizační cíle podle SBTi, narůstá. Ze *SBTi Monitoring reportu 2022* vyplývá, že ke konci roku 2022 bylo zavázáno k cílům nebo k závazku stanovit cíle 34%¹⁷ světové ekonomiky podle tržní kapitalizace.

Vliv klimatických změn na ekonomiku je stále více patrný a nezvratný. Na chování trhu lze vypočítat, že společnosti jsou pod tlakem přehodnocovat své postupy a investovat do udržitelnějších technologií a procesů, aby minimalizovaly svůj dopad na životní prostředí a zároveň se přizpůsobily novým podmínkám. Vládní organizace, neziskové organizace a další instituce předávají společnostem metodiku pro optimální dosažení společného cíle EU, klimatické neutrality do roku 2050.

Závěr

Společnosti, které jsou schopny se adaptovat a inovovat, mají konkurenční výhodu a v budoucnosti to budou ti, kteří přežijí. Je nezbytné, aby veřejný a soukromý sektor spolupracoval na hledání řešení a implementaci opatření, která povedou k udržitelné a odolné ekonomice v době klimatických změn.

Propojení cílů klimatické neutrality do finančních mechanismů a trhů stojí před výzvami, které se dají překonat na základě transparentního přístupu k reportování skutečných emisí a investic do udržitelné budoucnosti. V tomto procesu audit sehraje významnou roli, protože posoudí a ověří, zda organizace dostatečně zveřejňuje své stanovené environmentální cíle a provedená opatření. Audit podpoří důvěryhodnost a transparentnost dekarbonizační strategie. Ověřování zpráv o udržitelnosti je klíčové pro dosažení cílů spojených s klimatickou neutralitou.

¹⁷ Dostupné na: <https://sciencebasedtargets.org/resources/files/SBTiMonitoringReport2022.pdf>.

Klimatická rizika

Eva Vyskočilová

je senior manažerkou ve společnosti EY v oddělení Climate Change and Sustainability Services. Má téměř 20 let profesních zkušeností. V současné době se věnuje především poradenským službám v oblasti strategií udržitelnosti, nefinančního reportingu a ověřování nefinančních informací. Dlouhá léta se také věnovala finančnímu auditu a účetnímu poradenství. Vystudovala VŠE v Praze.

Změna klimatu způsobuje nové humanitární krize a urychluje ty stávající ve zranitelných komunitách po celém světě. Zároveň spolu s extrémními klimatickými jevy představuje rizika pro podnikání. Tato rizika přinášejí nestálé podnikatelské prostředí, čímž vzrůstá nejistota investorů ohledně budoucího růstu. Pochopení klimatických rizik je tedy klíčové pro zachování ekonomické stability.

Změna klimatu však může představovat také podnikatelské příležitosti, například pro společnosti, které působí na trhu s obnovitelnými zdroji energie. Inovace v technologii tomuto přechodu napomáhají.

Dle Mezinárodního záchranného výboru (International Rescue Committee – IRC) a World Resource Institute (WRI) mezi 10 zemí nejvíce ohrožených klimatickou katastrofou patří Somálsko, Sýrie, Demokratická republika Kongo, Afghanistan, Jemen, Čad, Jižní Súdán, Středoafriká republika,

Nigérie, Etiopie¹. Dohromady tyto země však přispívají pouze 0,28 % celosvětových emisí CO₂ a tvoří 5,16 % světové populace.

Definice a klasifikace klimatických rizik a příležitostí

Poznámka: Obsah této kapitoly je převzat z: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures².

Existují dvě kategorie klimatických rizik:

- » rizika přechodu – souvisejí s přechodem na nízkouhlíkovou ekonomiku,
- » fyzická rizika – souvisejí s fyzickými dopady klimatické změny.

Příležitosti související s klimatem se týkají úsilí o zmírnění změny klimatu a přizpůsobení se této změně, jako je zvýšení efektivity a úspora nákladů, přijetí nízkoe emisních zdrojů energie, vývoj nových produktů a služeb, přístup na nové trhy a budování odolnosti v rámci dodavatelského řetězce.

Rizika přechodu

Rizika přechodu jsou rizika spojená s tempem a rozsahem, ve kterém společnosti řídí a přizpůsobují se tempu vnitřních a vnějších změn majících za cíl snížení emisí skleníkových plynů a přechod na obnovitelné zdroje energie. Přechod vyžaduje změny politické a právní, ale i technologické a tržní. V závislosti na povaze, rychlosti a zaměření těchto změn mohou rizika přechodu představovat

¹ Viz článek na webu IRC *10 countries at risk of climate disaster* dostupný na: <https://www.rescue.org/eu/article/10-countries-risk-climate-disaster>.

² Zpráva *Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures* je dostupná na: <https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/10/FINAL-2017-TCFD-Report.pdf>.

pro organizace různé úrovně finančního rizika a rizika poškození dobré pověsti (viz tabulka 1). Alternativně pro společnosti, které jsou producenti nízkouhlíkových emisí a působí na trhu s obnovitelnými zdroji energie, představují tyto změny tržní, technologické a reputační příležitosti.

Kategorie klimatických rizik přechodu

Regulatorní a právní rizika

Regulace týkající se změny klimatu se stále vyvíjejí. Jejich cíle obecně spadají do dvou kategorií – ty, které se pokoušejí omezit činnosti přispívající ke změně klimatu, a ty, které se snaží podporovat přizpůsobení se změně klimatu. S rostoucí hodnotou ztrát a škod způsobených změnou klimatu se pravděpodobně zvýší i riziko soudních sporů. Mezi důvody takového soudního sporu může patřit neschopnost společností zmírnit dopady změny klimatu, nepřizpůsobení se změně klimatu a nedostatečné zveřejňování významných finančních rizik.

Technologická rizika

Technologická vylepšení nebo inovace podporující přechod na nízkouhlíkové, energeticky efektivnější ekonomické systémy mohou mít významný dopad na společnosti.

Tržní rizika

Jedním z hlavních způsobů, kterým změna klimatu ovlivňuje trhy, jsou změny v nabídce a poptávce po určitých komoditách, produktech a službách, protože rizika a příležitosti související s klimatem jsou zákazníky a investory stále více zvažovány.

Reputační rizika

Změna klimatu byla identifikována jako potenciální zdroj reputačního rizika spojeného se změnou vnímání zákazníků nebo komunity ohledně příspěvku organizace k přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku nebo odklonu od ní.

Tabulka 1: Příklady finančních dopadů klimatických rizik přechodu

Klimatická rizika přechodu	Potenciální finanční dopady
Regulatorní a právní riziko	
» zvýšené ceny emisí skleníkových plynů	» zvýšené provozní náklady (např. náklady na dodržování předpisů, zvýšené pojistné)
» rozšířené povinnosti vykazování emisí	» odpisy, snížení hodnoty aktiv, předčasné vyřazení stávajících aktiv
» regulace stávajících produktů a služeb	» zvýšené náklady v důsledku pokut
» vystavení se soudnímu sporu	
Technologické riziko	
» nahrazení stávajících výrobků a služeb nízkoemisními	» odpisy a předčasná vyřazení stávajících aktiv
» neúspěšné investice do nových technologií	» snížená poptávka po výrobcích a službách
» náklady spojené s přechodem na nízkoemisní technologie	» výdaje na výzkum a vývoj nových a alternativních technologií
	» kapitálové investice do vývoje technologií
	» náklady spojené se zavedením nových postupů a procesů
Tržní riziko	
» změna chování zákazníků	» snížená poptávka po zboží a službách v důsledku změny zákaznických preferencí
» nejistota tržních signálů	» zvýšené výrobní náklady z důvodu nárustu cen vstupů (energií, vody) a požadavků na produkty (např. nakládání s odpadem)
» zvýšené náklady vstupních materiálů	» náhlé a neočekávané změny v nákladech na energie
	» přecenění aktiv (např. zásoby fosilních paliv, ocenění půdy, ocenění cenných papírů)
Reputační riziko	
» změna zákaznických preferencí	» snížení výnosů v důsledku snížené poptávky po výrobcích a službách
» stigmatizace sektoru	» snížení výnosů v důsledku snížené výrobní kapacity (např. zpožděný schvalovací proces, přerušení dodavatelského řetězce)
» negativní zpětná vazba od zúčastněných stran	» snížení příjmů plynoucích z negativních dopadů v důsledku nedostatku pracovní síly (např. přilákání a udržení zaměstnanců)
	» snížení dostupnosti kapitálu

Fyzická rizika

Fyzická rizika jsou spojena s dopady klimatické změny. Tato rizika mohou být akutní (způsobena určitou událostí) nebo chronická (spojena s dlouhodobou změnou klimatu), jak je popsáno v tabulce 2.

Fyzická rizika mohou mít finanční důsledky pro společnost, jako jsou přímé škody na majetku a nepřímé dopady z narušení dodavatelského řetězce. Finanční výkonnost společností může být také ovlivněna změnami v dostupnosti, zásobování a kvalitě vody, potravinovou bezpečností a extrémními změnami teploty ovlivňující provoz, dodavatelský řetězec, přepravní potřeby a bezpečnost zaměstnanců. Tabulka 2 uvádí příklady fyzických rizik a finančních dopadů souvisejících s klimatem.

Kategorie fyzických rizik

Akutní rizika

Akutní fyzická rizika jsou způsobena konkrétními událostmi jako např. extrémními povětrnostními jevy, jako jsou cyklóny, hurikány, vlny vedra nebo chladu a povodně.

Chronická

Chronická fyzická rizika se týkají dlouhodobějších změn v klimatických vzorcích (např. trvalé vyšší teploty, vzestup hladiny moří, měnící se vzorce srážek), které mohou způsobit zvýšení hladiny moře nebo chronické vlny veder.

Příležitosti související s klimatem

Přizpůsobení se změně klimatu a úsilí o její zmírnění vytváří pro společnosti kromě rizik i určité příležitosti, například prostřednictvím efektivity zdrojů a úspor nákladů, přijetí nízkoemisních zdrojů energie, vývoje nových produktů a služeb, přístupu na nové trhy nebo budování odolnosti v dodavatelském řetězci. Příležitosti související s klimatem se budou lišit v závislosti na regionu, trhu a odvětví, ve kterém společnosti působí.

Kategorie klimatických příležitostí

Efektivita zdrojů

Mnohé společnosti díky klimatické změně zlepšují efektivitu ve svých výrobních a distribučních procesech, budovách, strojích a zařízeních, ale i v dopravě či celkové mobilitě. Zaměřují se zejména na energetickou účinnost, ale také na materiály, vodu a nakládání s odpady. Tento přístup vede k úsporám nákladů na provoz ve střednědobém až dlouhodobém horizontu a přispívá ke globálnímu úsilí o omezení emisí.

Zdroje energie

Aby země splnily globální cíle v oblasti snižování emisí, budou muset dle Mezinárodní energetické agentury (International Energy Agency – IEA)³ převést velké procento své výroby energie na nízkoemisní alternativy, jako je vítr, slunce, vodní, geotermální, jaderné zdroje, biopaliva a investovat do zachycování a ukládání uhlíku. Již nyní je patrný trend směrem k decentralizovaným čistým zdrojům energie,

Tabulka 2: Příklady klimatických fyzických rizik a finančních dopadů

Klimatická fyzická rizika	Možné finanční dopady
Akutní riziko	
» zvýšená závažnost extrémních jevů počasí, jako jsou cyklóny a záplavy	» snížení výnosů v důsledku nižší výrobní kapacity (např. problémy s dopravou, narušení dodavatelských řetězců)
Chronické riziko	» snížené výnosy a vyšší náklady v důsledku negativních dopadů na pracovní sílu (např. zdraví, bezpečnost)
» změny ve vzorcích srážek a extrémní proměnlivost ve vzorcích počasí	» odpisy a předčasné zastarání aktiv
» vzrůstající střední teplota	» zvýšené provozní náklady (např. nedostatečné zásobování vodou pro vodní elektrárny nebo pro chlazení atomových nebo fosilních elektráren)
» rostoucí hladina moří/océánů	» zvýšené kapitálové náklady (např. poničení výrobního závodu)
	» snížení výnosů v důsledku nižší produkce
	» zvýšené pojistné a snížená dostupnost pojištění v rizikových oblastech

³ Viz <https://www.iea.org/>.

klesajícím nákladům nízkoemisních alternativ a vylepšeným skladovacím kapacitám. Společnosti, které přesunou svou spotřebu energie směrem k nízkoemisním zdrojům, mohou potenciálně ušetřit na energetických nákladech.

Výrobky a služby

Organizace, které vyvíjejí nové produkty a služby s nízkými emisemi, mohou zlepšit svou konkurenční pozici a využít měnících se preferencí spotřebitelů a výrobců. Snižování uhlíkové stopy se může zaměřovat například na fázi balení nebo marketingu výrobků a služeb, také však na přijetí opatření pro energetickou účinnost v dodavatelském řetězci.

Trhy

Společnosti, které hledají příležitosti na nových trzích, mohou být schopny diverzifikovat své aktivity a získat lepší pozici pro přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku. Nové příležitosti lze využít prostřednictvím spolupráce s vládami, rozvojovými bankami, drobnými místními podnikateli a komunitními skupinami v rozvinutých a rozvojových zemích, případně také upisováním nebo financováním zelených dluhopisů.

Odolnost

Společnosti rozvíjející svou schopnost reagovat na změnu klimatu budou lépe zvládat související rizika a využívat příležitosti. Příležitosti zahrnují zlepšení efektivity, navrhování nových výrobních procesů a vývoj nových produktů. Příležitosti související s odolností mohou být zvláště důležité pro společnosti s dlouhodobým majetkem nebo rozsáhlými dodavatelskými nebo distribučními sítěmi.

Klimatická rizika a požadavky na zveřejňování

Již v prosinci roku 2015 Rada pro finanční stabilitu (Financial Stability Board – FSB) zřídila mezinárodní skupinu nazvanou Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), jejímž posláním je vytvářet doporučení a rámce pro zveřejňování finančních informací souvisejících se změnou klimatu za účelem zvýšení efektivity trhu a vytvoření stabilnější a odolnější ekonomiky. Jak evropské, tak celosvětové standardy udržitelnosti vychází z těchto doporučení a rámců definovaných skupinou TCFD.

Evropská legislativa

Evropská CSRD směrnice posiluje a rozšiřuje rozsah stávajících požadavků na vykazování nefinančních informací v oblasti udržitelnosti pro společnosti působící na evropském trhu. Směrnice spolu se standardy vykazování ESRS stanoví mj. požadavky na zveřejňování týkající se klimatických rizik a jejich řízení.

Standardy ESRS

Standard ESRS E1 zahrnuje požadavky na zveřejňování informací o nebezpečích souvisejících s klimatem, která mohou vést k fyzickým klimatickým rizikům pro podnik a jeho adaptační řešení ke snížení těchto rizik. Zahrnuje také rizika přechodu vyplývající z nutného přizpůsobení se nebezpečím souvisejícím s klimatem.

Dle standardu musí podniky ve své zprávě o udržitelnosti zveřejnit postupy identifikace a hodnocení rizik a příležitostí souvisejících s klimatem. Tento popis zahrnuje postup vztahující se jak na fyzická rizika, tak na rizika (případně příležitosti) přechodu související se změnou klimatu.

Podniky mají také zveřejnit, jakým způsobem použily analýzu scénářů souvisejících s klimatem, včetně rozsahu těchto scénářů, k identifikaci a posouzení těchto rizik.

Dále podniky také popíší své politiky, které byly přijaty za účelem řízení významných rizik a příležitostí souvisejících se zmírňováním změny klimatu a přizpůsobováním se změně klimatu.

Dvojitá významnost v rámci ESRS standardů

Jelikož jsou klimatická rizika spojena s finančními dopady na společnost, analýza a zhodnocení klimatických rizik jsou také podkladem pro posouzení tzv. finanční významnosti v rámci zhodnocení dvojitá významnosti dle požadavku ESRS standardů.

Evropská taxonomie

Adaptace na změnu klimatu je jedním z šesti environmentálních cílů definovaných v Nařízení o Evropské taxonomii. Aby společnosti splňovaly požadavky definované v rámci tohoto cíle, a mohly tak vykázat svou činnost (resp. investici nebo náklady spojené s aktivem) jako udržitelnou, musí

Tabulka 3: Klasifikace klimatických rizik dle Evropské taxonomie

Související s teplotou	Související s větrem	Související s vodou	Související s pevným povrchem
Chronická			
Mění se teplota (vzduchu, sladké vody, mořské vody)	Mění se větrné poměry	Mění se srážkové poměry a druhy srážek (déšť, krupobití, sníh/led)	Eroze pobřeží
Tepelný stres		Proměnlivost srážek nebo hydrologická proměnlivost	Degradace půdy
Proměnlivost teploty		Okyselování oceánů	Eroze půdy
Tání permafrostu		Zasolování Zvyšování hladiny moří Vodní stres	Soliflukce
Akutní			
Vlna veder	Cyklón, hurikán, tajfun	Sucho	Lavina
Studená vlna/mráz	Bouře (včetně sněhových, prachových a písečných)	Silné srážky (déšť, krupobití, sníh/led)	Sesuv půdy
Lesní požár	Tornádo	Povodeň (pobřežní, říční, dešťová, způsobená podzemními vodami) Protržení ledovcového jezera	Sesedání půdy

Zdroj: Annex A – nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/2139 ze dne 4. června 2021, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852, pokud jde o stanovení technických screeningových kritérií pro určení toho, za jakých podmínek se hospodářská činnost kvalifikuje jako významně přispívající ke zmírňování změny klimatu nebo k přizpůsobování se změně klimatu, a toho, zda tato hospodářská činnost významně nepoškozuje některý z dalších environmentálních cílů.

v rámci této činnosti splňovat následující kritéria:

- » identifikovat klimatická rizika – specifikovat, která klimatická rizika by mohla mít finanční důsledky,
- » vyhodnotit rizika a zranitelná místa – vypočítat pravděpodobnost a důsledky těchto rizik.

Přičemž je třeba vzít v úvahu fyzická rizika u všech klimatických rizik, která mohou ovlivnit ekonomickou činnost společnosti v rozdělení na chronická a akutní rizika. Evropská taxonomie vyžaduje použití alespoň dvou různých klimatických scénářů a dvou časových horizontů s minimálním výhledem 10 let.

Tabulka 3 uvádí, jak jsou klimatická rizika dle Evropské taxonomie klasifikována.

Mezinárodní standardy IFRS S1, S2

V červnu roku 2023 ISSB vydala své standardy IFRS pro zveřejňování informací o udržitelnosti – IFRS S1 *Obecné požadavky na zveřejňování*

finančních informací souvisejících s udržitelností a IFRS S2 *Zveřejnění související s klimatem*. Standardy ISSB vytvářejí základ pro zveřejňování informací o udržitelnosti zaměřené na investory.

IFRS S2 stanoví konkrétní požadavky na zveřejnění související s klimatem pro společnost. Společnosti musí dle standardů zveřejnit informace o svých rizicích a příležitostech souvisejících s klimatem. IFRS S2 staví na požadavcích stanovených v IFRS S1 a plně integruje doporučení TCFD.

Závěr

Klimatická změna a rizika s ní související představují jeden z nezávažnějších problémů dnešní doby pro lidstvo a globální ekonomiku. Pokud budou společnosti chtít dále úspěšně fungovat, musí začít tato rizika zvažovat ve svých podnikatelských plánech a naučit se je řídit stejným způsobem, jakým doposud řídila rizika ekonomická.

Governance a whistleblowing

Helena Červená

je manažerkou v oddělení Assurance společnosti Deloitte, kde se věnuje převážně poradenství v oblasti ESG a ověřování zpráv o udržitelnosti nebo jejich částí. Předchozí zkušenosti načerpala například ve finančním auditu a ve forenzních službách, ale také jako policy advisor v Accountancy Europe v Bruselu. Je dlouholetou členkou Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) a úspěšně absolvovala certifikaci reportingového specialisty od Global Reporting Initiative (GRI).

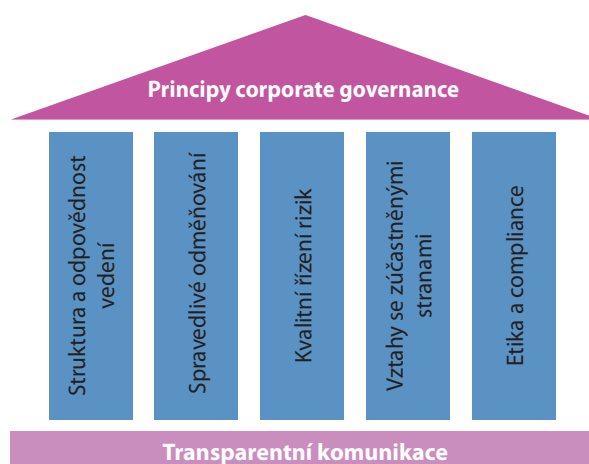
Governance neboli správa a řízení tvoří jeden ze tří pilířů ESG, které slouží k hodnocení udržitelnosti firem, a zabývá se vnitřním fungováním firmy a jejím etickým vedením. Mluvíme-li o ESG, nezřídka se stává, že věnujeme většinu své pozornosti právě písmenu E, tedy tématům environmentálním. Někdy ještě trochu té energie zbyde na písmeno S a s ním spojená sociální témata. K písmenu G neboli tématům týkajícím se governance už se dostáváme málokdy. Ano, governance témata možná nemají přímou souvislost s klimatickou změnou, ale pro udržitelnost našeho současného fungování jsou stejně důležitá jako E a S.

také jejich složení včetně kvalifikace a kompetence jednotlivých členů. Důležité je také stanovení jasných odpovědností a integrace zaměření na udržitelnost na všech rozhodovacích úrovních.

Odměňování je potřeba řešit na všech úrovních podniku. U zaměstnanců převážně s ohledem na dosažení spravedlivosti a transparentnosti, u vyšších manažerských pozic jde potom především o soulad odměňovacího systému s dlouhodobou strategií firmy a cíli ESG a o eliminování krátkodobé spekulace. Tento efekt podporuje především navázání odměňování na dlouhodobé ukazatele výkonosti v různých oblastech ESG.

Pro kvalitní správu a řízení podniku je zásadní také systém řízení rizik, který umožňuje včasnou identifikaci rizika, jeho vyhodnocení a následné omezování. Cílem je minimalizovat negativní dopady těchto rizik na firmu a její zúčastněné strany. Z hlediska udržitelnosti je převážně důležité

Obrázek 1: Principy corporate governance

Základní principy corporate governance

Existuje více způsobů, jak prezentovat principy nebo pilíře, na kterých má být správa a vedení podniku založena. Zpravidla se však jedná opravdu pouze o rozdíl v prezentaci a ty nejdůležitější základy zůstávají stejné.

Principy corporate governance se pravidelně zabývají i různé profesní a nadnárodní organizace, například OECD, Accountancy Europe či ACCA. S ohledem na nastavení struktury vedení je potřeba řešit nejen jednotlivé orgány, které se na vedení podílejí, ale

začlenit ESG rizika mezi ostatní rizika, která podnik dlouhodobě sleduje.

V rámci vztahů se zúčastněnými stranami je důležité, aby byly zohledněny zájmy a očekávání všech zainteresovaných stran, jako jsou investoři, zaměstnanci, zákazníci, dodavatelé a místní komunity. Vytváří se tak platforma pro dialog a spolupráci.

Obchodní etika a compliance usiluje o dosažení souladu s legislativními požadavky a etickými standardy ve všech oblastech fungování podniku. Patří sem například i implementace protikorupčních programů a striktní dodržování všech relevantních regulí a standardů v oblasti korupce a hospodářské soutěže.

Přístup podniku ke všem uvedeným principům by měl být transparentně a správně komunikován všem zúčastněným stranám. Komunikování nefinančních informací má o to větší přínos, pokud jsou integrovány s informacemi finančními.

Podle Accountancy Europe (2021) může být corporate governance z hlediska udržitelnosti posílena i legislativou, aby povinnosti vedení lépe kopírovaly potřeby jednotlivých zúčastněných stran.

Governance v praxi

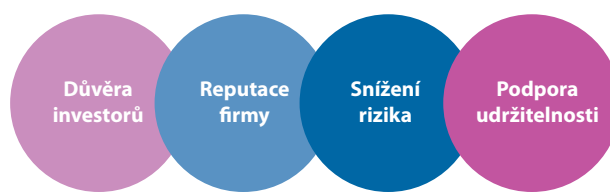
Implementace principů governance do firmy je komplexní proces, který vyžaduje zapojení vedení i všech zaměstnanců. A je potřeba ho provádět v několika na sebe navazujících krocích.

Prvním krokem by vždy měla být analýza stávajícího stavu, díky níž bude možné identifikovat oblasti, které jsou z pohledu governance nastaveny správně, i ty, kde je potřeba více změn. Při nastavení strategie governance je důležité vzít v úvahu nejen celkovou

strategii firmy, ale také cíle nastavené pro oblast ESG. Ani ta nejlepší strategie by nefungovala, kdyby ji nikdo nevedl do praxe, proto je klíčové definovat osoby a útvary napříč podnikem, které ponесou odpovědnost za jednotlivé aspekty governance. Tyto odpovědnosti musí být řádně komunikovány tak, aby každý pracovník přesně věděl, co se od něj očekává. Potom už přichází samotná implementace nástrojů a procesů v souladu se strategií firmy. Aby nastavený systém governance fungoval správně, je nutná taky adekvátní komunikace strategií a aktivit v oblasti governance uvnitř i mimo firmu. Všichni zaměstnanci by navíc měli být pravidelně vzděláváni o významu ESG a o jejich individuálních zodpovědnostech s tím spojených.

Nastavení silných principů governance je poměrně komplexní a nikdy nekončící úkol, nese s sebou však řadu benefitů, za které veškeré to úsilí stojí.

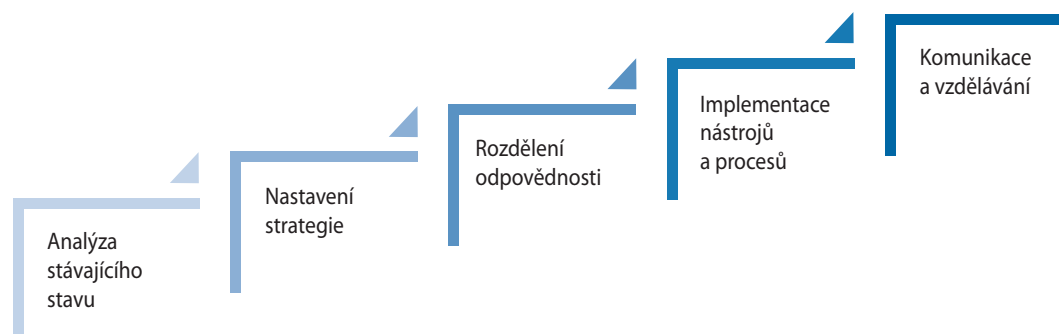
Obrázek 3: Benefity správného nastavení governance

Správné nastavení governance má mimo jiné pozitivní vliv na důvěru investorů, kteří jsou čím dál ochotnější investovat právě do podniků, které kladou větší důraz na ESG faktory a zaměřují se tak hlavně na dlouhodobou prosperitu. S tím jde ruku v ruce i celková pozitivní reputace firmy, neboť odpovědné a transparentní fungování podniku přitahuje nejen investory, ale i zaměstnance a zákazníky.

Nastavení efektivního řízení rizik pomáhá předcházet negativním událostem a snižuje nejen náklady na jejich řešení, ale také celkovou úroveň rizika

Obrázek 2: Kroky implementace principů governance

v podniku. Zodpovědné fungování podniku také podporuje jeho dlouhodobou udržitelnost.

Již bylo řečeno, jak při nastavení governance principů postupovat, a také, co to podniku může přinést. Nyní ještě zmíníme pár příkladů konkrétních nástrojů a procesů, které k udržitelnému vedení podniku přispívají.

Může se jednat například o zavedení etického kodexu, který obsahuje základní principy chování pro všechny zaměstnance, ale často se vztahuje i na všechny obchodní partnery. Pro dohled nad dodržováním etických zásad může být dále vytvořena příslušná komise. Dalším nástrojem může být zpráva či prohlášení o udržitelnosti, na které se v poslední době kvůli legislativním změnám zaměřuje velká pozornost a pro mnoho podniků se stane povinnou součástí pravidelně zveřejňovaných informací. Dalším příkladem nástroje pro posílení corporate governance je také nastavení whistleblowingových kanálů, které umožňují oznamování porušování pravidel a neetického chování.

Whistleblowing

Whistleblowing, tedy oznámení o porušení pravidel nebo neetickém chování, můžeme vnímat jako příklad jednoho z konkrétních nástrojů pro posílení principů corporate governance, podporování etického chování a dodržování pravidel, což zprostředkovaně přispívá k transparentnosti, zodpovědnosti a celkové udržitelnosti podniku.

Oznamovatel, kterým může být zaměstnanec, ale stejně tak i další zúčastněné strany, jako třeba obchodní partneři, musí věřit, že poskytnuté informace představují například zneužití pravomocí, plýtvání s finančními prostředky, porušování pravidel a předpisů nebo ohrožení zdraví či bezpečnosti.

Dříve býval whistleblowing volitelnou a nezávaznou možností, později se ale, také díky větším nárokům na corporate governance, stal nedílnou součástí účinného rámce vnitřní kontroly. V případě, kdy selže prevence, zůstává nejúčinnějším nástrojem, jak mohou podniky čelit různým druhům pochybení.

Efektivní whistleblowingový systém

Podle Transparency International (2019) je jedním z klíčových požadavků pro efektivnost oznamovacího

systému anonymita a ochrana oznamovatele. Pokud si potenciální whistleblower není jist, že ho podnik dokáže ochránit před jakoukoli formou odplaty, je vysoce pravděpodobné, že se rozhodne neetické chování nebo porušení předpisů neohlásit.

Dále hrají velmi důležitou roli samotné oznamovací kanály, které jsou whistleblowerům k dispozici. Mezi takové může patřit například telefonní linka, email nebo webová aplikace. Podle výzkumu společnosti Deloitte (2021) je nejčastěji využíván právě webový formulář.

Žádné oznámení nebude mít efekt, aniž by bylo adekvátně prošetřeno a vyhodnoceno, případně pokryto vhodnými nápravnými opatřeními.

Obrázek 4: Efektivní whistleblowingový systém

Zákonná ochrana oznamovatelů

Jak již bylo řečeno, whistleblowing nemůže fungovat bez ochrany oznamovatelů, jejich anonymity a nemožnosti odvetných akcí. V rámci Evropské unie takovou ochranu zajistila směrnice¹, která vešla v platnost v roce 2019 a uložila členským státům povinnost implementovat tato pravidla do lokálního práva pro společnosti nad 250 zaměstnanců od roku 2021 a pro společnosti nad 50 zaměstnanců od roku 2023.

V České republice je zákon o ochraně oznamovatelů² vycházející z evropské směrnice platný od roku 2023 a specifikuje například náležitosti oznámení, příklady odvetných opatření, požadavky na oznamovací systém a práva i povinnosti jednotlivých subjektů.

Mezi klíčové položky zákona patří také definice oznamovatele, kterým může být kdokoli, kdo se setká s porušením pravidel v souvislosti s prací. To může představovat nejen zaměstnance, ale i dodavatele, akcionáře, management, členy správních orgánů i dobrovolníky. Zákonná ochrana se dále vztahuje i na osoby, které své informace získali při výběrovém řízení nebo při spolupráci s whistleblowery, například kolegy nebo příbuzné.

Všechna oznámení doručená interními kanály musí být řádně prošetřena a oznamovatel musí být včas informován o závěru šetření.

Mezi očekávané dopady zákona lze zařadit například zvýšení transparentnosti a podporu odpovědného fungování firem či snížení rizika korupce a dalších pochybení nebo alespoň jejich časné odhalení.

Závěr

Governance hraje klíčovou roli v rámci ESG a je nezbytnou součástí zodpovědného a udržitelného fungování firmy. Investice do principů governance se firmám mnohonásobně vrátí v podobě zvýšené důvěry, reputace, snížených rizik a dlouhodobé prosperity.

Whistleblowing je jako jeden z nástrojů governance důležitým mechanismem pro odhalování korupce, neetického chování a rizik pro veřejnost. Oznámení od whistleblowerů může vést k vyšetřování a nápravě problémů v podniku. Pro efektivní fungování whistleblowingu je důležitá ochrana před odvetnými opatřeními a diskriminací za jejich oznámení, která je v rámci České republiky od roku 2023 zaručena zákonem.

Použité zdroje

- » ACCA, Corporate governance: the board of directors and standing committees, dostupné online: <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/exam-support-resources/fundamentals-exams-study-resources/f1/technical-articles/corpgovernance.html>.
- » Accountancy Europe (2019), EU Directive on Whistleblower Protection, dostupné online: <https://accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/2022/12/Whistle-Blower-Directive-Factsheet.pdf>.
- » Accountancy Europe (2021), Driving the evolution of sustainable corporate governance: Reflections on the future role of audit committees, dostupné online: https://accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/2022/12/1019098_Driving-the-evolution-of-sustainable-corporate-governance_Report_V13.pdf.
- » Deloitte (2013), Developing an effective governance operating model. A guide for financial services boards and management Teams, dostupné online: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Financial-Services/dttl-fsi-US-FSI-Developinganeffectivegovernance-031913.pdf>.
- » Deloitte (2022), Regional Conduct Watch Whistleblowing Report 2022, dostupné online: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/my/Documents/finance/my-fa-regional-conduct-watch-deloitte-whistleblowing-report-2022.pdf>.
- » Evropský parlament a Rada. (2019). Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie. Úřední věstník Evropské unie, L 305/17, dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32019L1937>.
- » Forbes (2023), The Five Pillars Of Good Corporate Governance, dostupné online: <https://www.forbes.com/sites/forbesbusinesscouncil/2023/02/27/the-five-pillars-of-good-corporate-governance/>.
- » OECD (2023), G20/OECD Principles of Corporate Governance 2023, OECD Publishing, Paris, dostupné online: <https://doi.org/10.1787/ed750b30-en>.
- » Transparency International (2019), Building on the EU Directive for Whistleblower Protection, dostupné online: https://images.transparencycdn.org/images/2019_EU_whistleblowing_EN.pdf.

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie (europa.eu), dostupná online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1937>.

² Zákon č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů.

Ověřování zpráv o udržitelnosti v souladu s ISAE 3000

Ing. Petra Jirková Bočáková, FCCA

je ředitelkou v oddělení auditu ve společnosti PricewaterhouseCoopers Audit, s.r.o. Během své auditorické praxe získala rozsáhlé zkušenosti s vedením komplexních zakázek z různých odvětví a v současné době vede tým zabývající se ověřováním zpráv o udržitelnosti. V letech 2010–2012 pracovala v londýnské kanceláři, kde vedla auditorické týmy na mezinárodních projektech pro globální energetické a těžbařské korporace. Podílela se rovněž na ověřování nefinančních informací a na daňových a poradenských zakázkách. Je členkou výkonného výboru a vede podvýbor pro ESG KA ČR. Je kvalifikovanou členkou britské Asociace certifikovaných účetních (ACCA) a získala oprávnění (KA ČR) poskytovat auditorické služby v oblasti ověřování zpráv o udržitelnosti (ESG).

Směrnice (EU) 2022/2464 o podávání zpráv podniků o udržitelnosti ze dne 14. prosince 2022 (dále jen „CSRD směrnice“) staví nefinanční reporting na úroveň finančního, a to i v kontextu požadavku na nezávislé ověření zveřejněných informací. Oproti auditu účetních závěrek je však v prvních letech benevolentnější, co se požadované míry jistoty týká, a požaduje pouze omezenou jistotu. Přestože zatím neexistuje společně dohodnutý evropský standard pro ověřování zpráv o udržitelnosti, členské státy mohou uplatňovat vnitrostátní ověřovací standardy, jako je např. standard ISAE 3000, mezinárodní standard pro ověřovací zakázky jiné než audit, který se v současné době používá k dobrovolnému ověřování zpráv o udržitelnosti dle existujících mezinárodně uznávaných metodik výkaznictví.

Ověřovací zakázky vyžadují, aby auditor, v kontextu ověřování zpráv o udržitelnosti, vyjádřil celkový závěr o posuzovaném předmětu s ohledem na specifikovaná

kritéria. Kritéria závisí na předmětu zakázky a mohou být již stanovena, například vykazovacím rámcem jako je směrnice CSRD a Evropské standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti (European Sustainability Reporting Standards – ESRS). V případě povinného ověření zpráv o udržitelnosti dle požadavků CSRD směrnice auditor vyjádří závěr k:

- » souladu zveřejněné zprávy o udržitelnosti s ESRS,
- » postupu účetní jednotky při určování informací vykazovaných podle ESRS standardů („dvojitá významnost [materiality]“),
- » dodržení požadavku na značkování zpráv o udržitelnosti a
- » tomu, zda zpráva účetní jednotky splňuje požadavky na podávání zpráv stanovené v článku 8 nařízení (EU) 2020/852 (tzv. EU taxonomie).

V porovnání s účetními závěrkami se zprávy o udržitelnosti vyznačují řadou specifických charakteristik, které mají dopad na nastavení strategie ověření, rozsah prací, které auditor provede, a na jeho závěr (výrok). Zprávy o udržitelnosti přesahují historické finanční informace, které jsou obvykle součástí účetní závěrky. Zveřejněné kvantitativní informace nelze obecně odvodit z žádného systému podvojného účetnictví a nemusí být vyjádřeny v peněžních jednotkách, nebo dokonce ani ve společné měrné jednotce (např. výkonnostní ukazatele emisí skleníkových plynů jsou měřeny v ekvivalentech CO₂, výkonnostní ukazatele spokojenosti zákazníků mohou být měřeny na základě průzkumů spokojenosti zákazníků, počtu jejich stížností nebo

třeba počtu vracejících se zákazníků v daném období). Mimo kvantitativní ukazatele obsahují zprávy o udržitelnosti také kvalitativní informace, které jsou pro uživatele často stejně relevantní a důležité jako kvantitativní informace a které velmi často obsahují informace orientované do budoucna, jež budou předmětem větší míry nejistoty.

Vyhodnocení vhodnosti a dostupnosti kritérií

Jednou z klíčových procedur, kterou auditor musí provést při přijetí zakázky, je získání předběžných znalostí o procesu nefinančního výkaznictví (sestavení zprávy o udržitelnosti) účetní jednotky a posouzení vhodnosti použitých kritérií pro sestavení zpráv o udržitelnosti, tedy zda rámec výkaznictví (ESRS) poskytuje vhodná kritéria, nebo zda potřebuje doplnění a vysvětlení ze strany účetní jednotky, jako je výběr vhodných metodologií a doplnění zveřejnění vysvětlujících informací, jak byl rámec výkaznictví aplikován. Auditor by měl tedy očekávat, že popis procesu vyhodnocení dvojí významnosti účetní jednotky bude k dispozici před přijetím zakázky. V prvním roce sestavení zprávy o udržitelnosti v souladu s ESRS lze očekávat proaktivnější roli auditora. Auditor může na začátku procesu nezávislého ověření projednat s vedením povahu a rozsah dokumentace jeho procesu stanovení významných témat a metodik, které očekává v rámci svých postupů ověřování.

Porozumění a posouzení procesu účetní jednotky při identifikaci vykazovaných témat

ESRS 1 ukládá účetním jednotkám povinnost zavést proces vedoucí k identifikaci významných informací a témat, které mají být uvedeny ve zprávě o udržitelnosti. Na základě principů dvojí významnosti identifikuje účetní jednotka významné dopady spojené s vlastní činností a předcházejícím a následujícím hodnotovým řetězcem, rizika a příležitosti a související významné otázky udržitelnosti, které budou předmětem zveřejnění ve zprávě o udržitelnosti.

Auditor má povinnost posoudit, zda byly záležitosti týkající se udržitelnosti a informace o udržitelnosti stanoveny vedením účetní jednotky prostřednictvím

vhodného procesu a zda je proces účetní jednotky prováděn v souladu s požadavky ESRS 1 a v souladu s popisem zveřejněným ve zprávě o udržitelnosti.

Procedury, které auditor může provést, aby získal porozumění procesu identifikace významných témat, mohou zahrnovat:

- » získání porozumění interním politikám účetní jednotky, jejich postupům při identifikaci (případně stanovení) významných témat, použití metodologií souvisejících s procesem posouzení významnosti, hodnotového řetězce, obchodních vztahů, dotčených zainteresovaných stran a porozumění relevantním informačním systémům,
- » dotazování osob v účetní jednotce, které se podílejí na přípravě posouzení významnosti (včetně členů vedení),
- » pochopení zdrojů informací používaných účetní jednotkou k identifikaci dopadů, rizik a příležitostí a na základě čeho považuje vedení účetní jednotky informace za dostatečně relevantní a spolehlivé pro daný účel,
- » inspekce dokumentace účetní jednotky, týkající se procesu vyhodnocení dvojí významnosti a jeho výsledku.

Porozumění procesu použitého k přípravě ESG reportingu a interních kontrol nad přípravou informací

Obdobně jako při auditu účetní závěrky je auditor v případě ověřovací zakázky poskytující omezenou jistotu povinen zvážit proces použitý k přípravě zprávy o udržitelnosti (včetně informačního systému) s cílem identifikovat, kde pravděpodobně může dojít

k významné nesprávnosti. Povaha a rozsah provedených procedur se může lišit. Zatímco u méně složitých, menších zakázek může být dotazování dostačující, v případě komplexnějších společností (typicky výrobní společnosti, společnosti s více lokalitami nebo například skupiny) bude nutné provést rozsáhlejší postupy k pochopení procesu přípravy informací o udržitelnosti, jako je například projití celého procesu na vybraném případě („walkthrough“) nebo zapojení IT experta.

Specifickou oblastí, jež musí auditor zvážit, jsou externí zdroje dat, které účetní jednotka používá, jako např. výsledky nezávislého průzkumu spokojenosti zákazníků nebo nástroje analýzy klimatických scénářů vyvinuté externími zdroji a používané účetní jednotkou k posouzení klimatických rizik.

Klíčové úvahy pro auditora mohou zahrnovat zdroj externích informací a v závislosti na úrovni ujištění i procesy nebo kontroly nad informacemi získanými z tohoto externího zdroje. Když externí informační zdroj získává informace jménem účetní jednotky, účetní jednotka může mít například smluvní práva na přístup k tomuto informačnímu zdroji a na to, jak jsou informace shromažďovány a zpracovávány. Účetní jednotka může mít také zavedeny své vlastní procesy a kontroly pro monitorování informací poskytovaných externímu informačnímu zdroji a přijatých zpět od něj.

Identifikace a vyhodnocení rizik významné (materiální) nesprávnosti způsobené chybou nebo podvodem

Proces identifikace a vyhodnocení rizik se u ověřovacích zakázek týkajících se zpráv o udržitelnosti obecně neliší od procesu identifikace a vyhodnocení rizik u auditu účetních závěrek. Jiná však budou možná rizika, která by měl auditor vzít v úvahu pro jednotlivé předmětné informace, jejich různorodost a množství (ať už na úrovni informace o udržitelnosti jako celku, nebo pro jednotlivé významné požadavky na zveřejňování informací) a odlišnost od obvyklých rizik významné nesprávnosti u auditu účetních závěrek. Možnými relevantními riziky mohou být například:

- » neschopnost přesně identifikovat všechny zdroje emisí skleníkových plynů,
- » riziko podvodu, například v souvislosti s obchodováním s emisemi,
- » identifikace toků odpadu, jeho opětovného použití a recyklace může být neúplná,

- » recyklace nebo prodej odpadních materiálů jako suroviny mohou být nesprávně vykázány,
- » přesnost vodoměrů závisí na pravidelné kalibraci a údržbě,
- » úplnost hlášení incidentů může záviset na včasné dobrovolné hlášení zaměstnanců a dodavatelů organizací,
- » počty zaměstnanců mohou být vykazovány nekonzistentně, např. počet osob nebo ekvivalent plného pracovního úvazku, stav průměrný nebo ke konci vykazovaného období,
- » informace mohou být sestaveny nebo vypočteny nesprávně z důvodu neznalosti nebo nepochopení nových standardů vykazování.

Přestože není použití tvrzení v případě ověřovacích zakázek v oblasti udržitelnosti povinné, jejich použití může auditorovi pomoci při identifikaci možných rizik. Význam tvrzení však může být odlišný od tvrzení vedení v případě účetních závěrek, viz tabulka 1.

Tabulka 1: Tvrzení

Prezentace a zveřejnění
Informace o plastových odpadech není správně zveřejněna a popsána. Plastový odpad není správně klasifikován. Kritéria použitá k zveřejnění plastového odpadu nejsou konzistentní s předchozím obdobím.
Vykázání ve správném období
Plastový odpad nebyl vykázán v období, ke kterému se věcně a časově vztahuje.
Úplnost
Veškeré emise, které měly být vykázány, byly vykázány.
Správnost
Počet zaměstnanců v rámci dané kategorie a jejich rozdělení dle pohlaví a jiných kritérií diversity byly správně vykázány.
Výskyt a odpovědnost
Účetní jednotka vykázala pouze plastový odpad generovaný v rámci svých hranic organizace, plastový odpad však vznikl i v rámci hodnotového řetězce.

Na rozdíl od auditu účetní závěrky neexistují v případě zakázek na ověření zpráv o udržitelnosti žádná předpokládaná rizika významné (materiální) nesprávnosti v důsledku podvodu (např. předpoklad, že existují rizika podvodu při vykázání výnosů a obcházení kontrol vedením). Nicméně stejně jako v případě auditu účetní závěrky vyžaduje vyhodnocení rizika podvodu zapojení seniorních členů auditního týmu, aby jednak porozuměli rizikovým faktorům podvodu, identifikovali riziko podvodu (na úrovni předmětu zakázky a na úrovni

jednotlivých tvrzení) a aby nastavili vhodnou reakci na identifikovaná rizika. Je třeba zvážit například tyto faktory:

- » za sestavení zpráv o udržitelnosti je často odpovědná vybraná skupina jednotlivců s omezenou mírou dohledu ze strany vedení,
- » proces sestavení zpráv o udržitelnosti nemusí podléhat vyspělému kontrolnímu prostředí nebo kontrolním činnostem,
- » podmínky nebo události, které by mohly vést k riziku významné nesprávnosti (ať už v důsledku podvodu, nebo chyby), mohou být auditorům účetní závěrky méně známé kvůli povaze a variabilitě předmětu zakázky ověření zpráv o udržitelnosti.

Stanovení materiality (významnosti)

Přestože je význam a použití materiality u zakázek ověřování zpráv o udržitelnosti shodný s pojetím materiality u auditu účetních závěrek, liší se způsob, jakým je materialita aplikována.

Zatímco v případě auditu účetní závěrky je materialita stanovena pro účetní závěrku jako celek a jako výchozí bod se často používá procento aplikované na vybranou veličinu (např. zisk po zdanění, celkové výnosy), zprávy o udržitelnosti obsahují množství různorodých nesourodých informací, jako jsou emise skleníkových plynů, spotřeba vody, zranění a úmrtí zaměstnanců, které budou pravděpodobně relevantní pro různé skupiny uživatelů. V takovém případě nebude vhodné stanovit jednu číselnou veličinu jako celkovou materialitu pro zprávu o udržitelnosti jako celek. Místo toho bude muset auditor stanovit řadu rozdílných materialit pro různé předmětné informace (např. počet pracovních úrazů za rok, množství spotřebované energie na m², množství vyprodukovaného nebezpečného odpadu v tunách, množství vyprodukovaných emisí skleníkových plynů).

V případě některých předmětných informací zpráv o udržitelnosti mohou být kvalitativní faktory materiality stejně důležité nebo dokonce důležitější než kvantitativní faktory (např. v souvislosti se zveřejňováním ukazatelů zdraví a bezpečnosti je obvykle jedno úmrtí považováno za významné bez ohledu na velikost a povahu ostatních zveřejnění týkajících se ukazatelů zdraví a bezpečnosti).

Získání důkazních informací

Zatímco typy testů věcné správnosti jsou shodné jako u auditů účetních závěrek, vlastní testy musí zohlednit specifika zpráv o udržitelnosti, zejména kombinaci finančních a nefinančních ukazatelů, kvalitativních a kvantitativních zveřejnění. Povaha, načasování a rozsah prací bude předmětem odborného úsudku v závislosti na konkrétních okolnostech zakázky. V případě zakázek poskytujících omezenou jistotu bude auditor typicky klást relativně větší důraz na dotazování a analytické postupy a relativně menší důraz, pokud vůbec nějaký, na získávání důkazů z kontrol a testů věcné správnosti. Tento postup může být odlišný v případě prvoročního ověření zpráv o udržitelnosti nebo v případech, kdy bude obtížné předvídat povahu informací, jako jsou například:

- » změny ve skladbě produktů účetní jednotky, které ovlivňují typy a objemy spotřebovaného paliva,
- » přerušení provozu účetní jednotky, jako jsou výpadky továrny,
- » změny v emisních konverzních faktorech účetní jednotky během období,
- » významné akvizice nebo prodeje účetní jednotky během období.

V takovém případě auditor pravděpodobně nebude schopen stanovit si očekávání ohledně směru

trendů, vztahů a poměrů a místo toho získá důkazy z jiných postupů, které mohou zahrnovat testy věcné správnosti a/nebo testování provozní účinnosti kontrol.

Nadto může být nutné provést další postupy, pokud je to vhodné (např. postupy týkající se spolehlivosti informací generovaných aplikací IT nebo postupy prováděné za účelem hodnocení práce interního auditu nebo odborníka z praxe) v závislosti na okolnostech dané zakázky.

Použití experta

S ohledem na komplexitu a různorodost zveřejnění ve zprávách o udržitelnosti je pravděpodobné, že auditor bude považovat za nezbytné zapojení odborníků/expertů z praxe (například v oblasti problematiky klimatu nebo lidských zdrojů), kteří budou disponovat specializovanými dovednostmi a znalostmi nezbytnými k posouzení daného předmětu zakázky. V takovém případě je povinností auditora posoudit a vyhodnotit (obdobným způsobem jako v případě auditu účetní závěrky) odbornou způsobilost, včetně zkušenosti a objektivitu, přiměřenost předpokladů, metod a zdrojových dat užívaných expertem a přiměřenost a význam zjištění experta ve vztahu k závěru auditora. Aby tak však mohl učinit, musí sám disponovat patřičnými znalostmi týkající se předmětu zakázky a vykazovacího rámce.

Posouzení významnosti identifikovaných nesprávností

Pokud auditor na základě svých procedur identifikuje nesprávnost v informacích o udržitelnosti, je povinen posoudit, zda se jedná o významnou nesprávnost v kontextu dané hladiny významnosti. V případě kvalitativních informací se může jednat o poměrně náročné cvičení a auditor typicky zohlední, zda se jedná o nedodržování práv a předpisů, zda nesprávnost vznikla v důsledku úmyslného jednání, zda se vztahuje ke zveřejněné informaci, která byla vyhodnocena jako významná, či zda mají nesprávnosti důsledky pro zainteresované strany účetní jednotky.

Nesprávnosti mohou mít významný dopad na účetní jednotku, i když přímo ovlivňují malý počet zúčastněných stran (např. radioaktivní

kontaminace zásobování vodou pro malou komunitu zainteresovaných stran, která podnítl hromadnou žalobu s potenciálně významnými finančními dopady na účetní jednotku a její další zúčastněné strany).

Pokud se kvalitativní informace vztahují k jednomu základnímu předmětu, může být relativně jednoduché vyhodnotit kombinovaný účinek jednotlivě nevýznamných nesprávností na předmětné informace, protože nesprávnosti jsou posuzovány v kontextu daného předmětu.

Pokud je předmětnou informací celá zpráva pokrývající širokou škálu předmětných informací, může být složitější vyhodnotit kombinovaný účinek neopravených kvalitativních nesprávností na zprávu účetní jednotky jako celek. Nemusí existovat společný faktor spojující různé části informací o předmětu zakázky, může být kladen různý důraz na různé aspekty informací obsažených ve zprávě nebo mohou být různé aspekty důležitější než jiné pro zamýšlené uživatele zprávy účetní jednotky.

Rozhodnutí, zda se mají nesprávnosti agregovat, však může záviset na úrovni agregace nebo členění požadované kritérii. Pokud například kritéria vyžadují, aby vykazování účetní jednotky bylo na „úrovni“ sociální dimenze, pak může být vhodné zvážit kombinovaný účinek nesprávností vznikajících v aspektech sociální dimenze, zatímco pokud kritéria vyžadují vykazování informací o předmětu zakázky na více desagregované úrovni, je nutné zvážit nepřesnosti vzniklé ve vztahu ke každému desagregovanému aspektu ve vztahu ke každému jednotlivému aspektu.

Nesprávnosti v kvalitativních předmětných informacích mohou vzniknout v důsledku:

- » zahrnutí nevhodných informací (např. informací, které nesplňují kritéria nebo které zakrývají či zkreslují informace požadované kritérii),
- » zahrnutí informací, které nejsou podloženy dostupnými důkazy, nebo vynechání informací požadovaných kritérii, pro které existují důkazy, které naznačují, že by měly být zahrnuty, nebo které by byly významné pro rozhodnutí uživatelů (např. informace týkající se významné následné události, která by pravděpodobně změnila rozhodnutí uživatelů),
- » zahrnutí grafů, tabulek, diagramů nebo jiných vizuálních pomůcek, které prezentují informace

vytržené z kontextu, zkrslují informace nebo jsou v rozporu s kvalitativními informacemi,

- » používání superlativů a přídavných jmen, které mohou vykreslit pozitivnější obrázek než faktické zpravodajství apod.

Pokrytí kvalitativních informací

Kritéria vztahující se ke kvalitativním informacím se budou svou povahou lišit od kritérií souvisejících s kvantitativními informacemi a míra detailu vyžadovaná ESRS standardy nemusí být dostatečně podrobně popsána, aby umožnila přiměřeně konzistentní měření nebo hodnocení kvalitativních informací, což ovlivní schopnost auditora získat přesvědčivé důkazní informace. Příklady typických situací, které mohou nastat:

- » Testy věcné správnosti nemusí být dostatečné k získání důkazních informací o kvalitativních informacích, protože nemusí poskytnout informace o úplnosti zveřejněných informací nebo o tom, zda jsou zveřejněné informace dostatečně vyvážené.
- » Zveřejněné informace mohou být získávány z interních zdrojů, například formou neformální komunikace, a dostatečné podpůrné informace nemusí být k dispozici.
- » Vedení účetní jednotky může dát větší důraz a upřednostnit sestavení a přípravu kvantitativních informací před kvalitativními, což může vést k většímu tlaku na auditora, s ohledem na včasnou identifikaci případných rizik, nastavení strategie ověření apod.

Pokud auditor identifikuje nesprávnosti u kvalitativních informací (např. zveřejnění informací, které nespĺňují kritéria nebo které zakrývají nebo zkrslují informace požadované kritérii, zveřejnění informací, které nejsou podloženy vhodnými důkazními informacemi, zveřejnění nejednoznačných nebo nejasných prohlášení), musí je posoudit a vyhodnotit z pohledu jejich dopadu na zprávu (výrok) auditora. A to zejména v kontextu toho, jaký mají dopad na předmět zakázky, zda se nejedná o porušení právních předpisů nebo zda má nesprávnost dopad na zainteresované strany účetní jednotky (i nesprávnosti ovlivňující malou skupinu zainteresovaných stran mohou mít významný dopad).

S ohledem na velkou variabilitu a unikátnost kvalitativních informací není pravděpodobné, že by nesprávnosti/výjimky identifikované u jednoho kvalitativního zveřejnění byly reprezentativní, co se týká rozsahu očekávaných nesprávností nebo výjimek pro jiná kvalitativní zveřejnění. A naopak to, že u některých kvalitativních zveřejnění auditor neidentifikoval žádné chyby nebo nesprávnosti, nemusí být vypovídající o správnosti jiných kvalitativních zveřejnění. Auditor proto bude muset použít značnou míru úsudku při cíleném výběru vhodných položek pro testování. Typické procedury při ověřování kvalitativních informací zahrnují následující kroky:

1. identifikace, přečtení a porozumění všem kvalitativním informacím podléhajícím ověření a posouzení konzistence s ostatními informacemi ve výroční zprávě,
2. testování vybraného vzorku kvalitativních informací na podpůrné podklady.

Pokrytí informací orientovaných do budoucnosti

Zprávy o udržitelnosti mohou obsahovat různé formy informací orientovaných do budoucnosti, jako jsou například:

- » informace u budoucích podmínkách nebo výsledcích, včetně prognóz a projekcí (např. účetní jednotka zveřejní prognózu emisí skleníkových plynů nebo odpadu na základě historických výsledků, ale s přihlédnutím k novým výrobním metodám, jejichž zavedení vedení účetní jednotky předpokládá),
- » informace o budoucích rizicích a příležitostech nebo
- » informace týkající se záměrů účetní jednotky nebo budoucí strategie (např. účetní jednotka zveřejní svou připravenost vypořádat se s negativním dopadem změny klimatu z důvodu zvýšení průměrné globální teploty o jeden stupeň Celsia v porovnání s připraveností založenou na zvýšení o dva stupně Celsia).

Informace zaměřené do budoucnosti budou předmětem větší míry nejistoty a lze pro ně očekávat méně objektivní důkazní informace. Pro auditora bude tedy obtížnější získat stejnou míru ujištění jako v případě historických informací.

Předmětné informace předpovídající budoucí podmínky nebo výsledky se týkají událostí a akcí, které ještě nenastaly a nemusí nastat nebo které

se staly, ale stále se vyvíjejí nepředvídatelným způsobem. Cílem auditora není „předpovídat budoucnost“ a vyjadřovat závěr ohledně toho, zda budou dosaženy nebo realizovány předpokládané, projektované nebo predikované výsledky. V případě informací zaměřených do budoucnosti auditor pouze poskytne ověření toho, zda byly tyto informace vypracovány v souladu s použitelnými standardy.

Závěr

Kvalitní ověření napomáhá organizacím vytvářet transparentní zprávy o udržitelnosti. Transparentnost buduje důvěru a odpovědnost, zlepšuje vztahy se zúčastněnými stranami a investory. Hraje klíčovou roli při zapojování zúčastněných stran do úsilí ESG, získávání zpětné vazby a řešení problémů.

Ověřování zpráv o udržitelnosti je relativně mladým a vyvíjejícím se oborem. Co se komplexnosti týká, nezádá si s auditem účetních závěrek a není dobré jej podceňovat. V praxi stále existuje rozmanitost a nekonzistence, pokud jde o informace, které jsou předmětem ujištění, a požadovanou úroveň ujištění. Je možné, že jednotný evropský standard, na kterém Evropská komise intenzivně pracuje, přinese standardizaci a harmonizaci do procesu ověřování zpráv o udržitelnosti. V tuto chvíli se však zdá, že ISSA 5000 zřejmě nebude tím kandidátem na nový evropský standard na ověřování zpráv o udržitelnosti.

